

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α .

4 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, 1874.

ΤΟΜΟΣ ΚΒ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 519

Η ΝΕΑ ΑΜΕΡΙΚΗ.

(Συνέχεια. Ίδε φυλλάδ. 517.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ἡ πόλις τῶν πεδιάδων.

Πρὸς τὴν ἄκρην τοῦ πεδινοῦ τούτου ὠκεανοῦ κεῖται ἡ πόλις τῶν πεδιάδων ἢ καλουμένη Δέμβερ, εἰς ἣν πρὸ τινῶν μηνῶν οὐδὲ μία γυνὴ εὐρίσκειτο· ἀλλὰ τί σημαίνουσι δύο μῆνες εἰς τὰς μεμακρυσμένας ἐκεῖνας χώρας; Πρὸ δύο ἐτῶν ἦτο μεσαιὼν καὶ πρὸ πέντε ἐποχῆ τῶν πατριαρχῶν.

«Κύριε, μοὶ εἶπέ τις κατοικῶν μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ξυλίην καλύβην, τὴν ὁποῖαν γνωρίζουσι καλῶς οἱ τε ἔποικοι καὶ οἱ μεταλλευταὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Οἶκος τοῦ φυτευτοῦ,» ὅς βεβαιῶ ὅτι, ὅτε πρὸ πέντε ἐτῶν ἦλθα κατὰ πρῶτον ἐνταῦθα ἐπανερχόμενος ἀπὸ τῶν μεταλλείων, εἶδα εὐχαρίστως καὶ δέκα τάλληρα ὕπως ἴσω ἐν μίλλιον μακρὰν καὶ ὑπηρετίδος *φουστάνι*.»

Ὁ εἰπὼν μοι ταῦτα ἐκάθητο πρὸ τῶν ποδῶν κυρίας μεσοκόπου, τῆς ὁποίας τὸ κάλλος ἦτο περὶ τὴν δύσιν του. Μετὰ μίαν δὲ ὥραν ἠρώτησα αὐτὴν, ἂν ὁ εἰπὼν ἐτι θὰ εἶδιδε δέκα τάλληρα ὕπως καὶ μα

κρόθεν περὶ τὴν *φουστάνι* ὑπηρετίδος ἦτο σύζυγός της.

— Καὶ διὰ τί μ' ἐρωτᾷς, κύριε;

— Διότι ἐνόμισα ὅτι εἰς τὸ λαχέτον τοῦ γάμου ὁ κερδαίνων κληρὸς ἔπεσεν εἰς αὐτόν.

— Ὄχι, ἀπεκρίθη μειδιῶσα, δὲν εἶμαι σύζυγός του, ἀλλ' ἐὰν θέλω ἠμπορῶ νὰ γίνω αὐρίον. Προχθὲς ἔθαψε μίαν, καὶ σήμερον θέλει νὰ δοκιμάσῃ καὶ δευτέραν.

Ὅτε ἔφθασα εἰς τὸν οἶκον τοῦ φυτευτοῦ, εἶδον κυματιζομένην ἐπὶ τῆς θύρας μικρὰν σημαίαν, ἐφ' ἣς ἀνεγινώσκοντο ταῦτα· *Κυρία Μόρτιμερ, προσῆτις*. Εἶχον δὲ ἀναγνώσει εἰς τὰ παράθυρά τινῶν ἐργαστηρίων καὶ ἀγγελίαν λέγουσαν ὅτι ἡ περίφημος Κ. Μόρτιμερ ἔφθασε πρὸ μικροῦ, καὶ ὅτι εἶδιδε συμβουλάς περὶ τῶν ἀσθενειῶν ἐκεῖνων τὰς ὁποίας ἠμποροῦμεν νὰ ὀνομάσωμεν «καρδιακάς». Κατῶκει δὲ ἡ κυρία αὐτὴ εἰς δωμάτιον παρακείμενον εἰς τὸ ἰδικόν μου· εἰ δὲ καὶ ἡ θύρα της, κλεισμένη ἐπιμελῶς, εἶχεν ἄνωθεν μικρὸν παράθυρον διὰ τοῦ ὁποίου μοὶ ἦτο εὐκολον νὰ βλέπω εἰς τὸν κοιτῶνά της, οὔτε καὶ λαθραῖον βλέμμα ἐφαντάσθη νὰ ρίψω εἰς αὐτὸν ἐν τῷ διαστήματι τεσσάρων ἡμερονυκτίων, καθ' ἃ διέτριψα ἐκεῖ, ὕπως ἀποφύγω τὰ δίκτυα ἃ τινὰ πιθανῶς εἶχε στήσει κατ' ἐμοῦ. Σημειωτέον ὅτι ὅτε ἀπετάθη πρὸς τὴν κυρίαν ἧτις δὲν ἤθελε νὰ ὑπαν-

δρευθῆ τὸν κύριον, ἠγόουσι ὅτι ἦτο ἡ περιώνυμος Κ. Μόρτιμερ, ἡ προφήτις, ἡ μάγισσα ἢ τις ἀντὶ δύο ταλλήρων σοὶ ἐδείκνυε τὴν μέλλουσαν ἢ τὸν μέλλοντα σύζυγόν σου.

Ταλαίπωρος μάγισσα! ἡ ποιητικὴ τῆς γοητείας δὲν εἶναι λαμπρά· δὲν ἐτήρησε τὴν ἐλαχίστην παράδοσιν τῆς τέχνης, οὔτε τὴν χάριν καὶ τὴν λεπτότητα δι' ὧν διακρίνονται αἱ εὐγενεῖς ὁμοτέχνοί τῆς. Ἐνῶ διεβκινε πρὸ τῆς θύρας μου κατόπιν ἔχουσα τὸν λάτρην τῆς, μὲ εἶδε ζητοῦντά τι κατὰ γῆς, ἔναυσμα περὶ ἀπὸ τὰς χεῖράς μου.

— Ἐχασες τίποτε; μὲ ἠρώτησε.

— Μικρὸν πρᾶγμα, κυρία, ἀπεκρίθην· ἐν ἔναυσμα· δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὲ προμηθεύσετε ἄλλο ἄλλου εἶδους*);

— Δὲν κατασκευάζουσι τοιαῦτα εἰς Δέμβερ, ἀπεκρίθη μετὰ πολλῆς λύπης.

— Συγχώρησέ με ν' ἀμφιβάλλω, ὑπέλαβον χαιρέτισας αὐτήν· διότι μὲ φαίνεται ἀδύνατον νὰ μὲ κατασκευάζουσι ὅπου εὐρίσκεσαι.

Αὐτὴ δὲ ὠχρίασεν, ἐνῶ ὁ λάτρης τῆς ἐγέλασε.

— Καὶ πῶς; ἠρώτησε στενάχουσα.

— Πῶς; μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν συνδρομὴν τοῦ οὐρανοῦ, ὅπου γίνονται καὶ γάμοι καὶ ἔναυσματα.

Καὶ μειδιάσασα·

— Ἄ, κύριε, ἀνεφώνησε, σ' εὐχαριστῶ· δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὸ ῥητόν σου.

Εἶπε καὶ κατέβη συνοδευομένη πάντοτε ὑπὸ τοῦ φίλου τῆς.

Ὅτε ἔφθασε κατὰ πρῶτον, ὡς μοὶ εἶπον, εἰς τὴν πόλιν ταύτην μετὰ τῶν μεταλλευτῶν, εἴλκυσε τὴν προσοχὴν πάντων καὶ ἐθησαύρισε πολὺν ἀριθμὸν ταλλήρων· σήμερον ὁμοῦ φαίνεται ὅτι ἡ γοητεία παρήλθεν. Ὁ ξενοδόχος, φρουρούμενος ὑπὸ τῆς νομίμου γυναικὸς του, ἄμοιρος δὲ καὶ ποιήσεως, ἐπιμένει ἀπαιτῶν τὰ γενόμενα δι' αὐτὴν ἐξοδα, καὶ τόσῳ μάλιστα ἐπιμένει, ὥστε ἀναγκάζεται ἡ ἀθλία νὰ ζητῇ πόρους ἀπὸ προσωρινῶν αἰσθημάτων. Εἰς τὴν πόλιν ταύτην, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι εἶναι τυχοδιώκται καὶ χαρτοπαῖκται, θὰ κατέτριψεν ἡμέρας ὀδονκράς. Ἡ πλησιεσττέρα πόλις ἀπέχει ἐξἑκκῶσιν μίλια, καὶ ἵνα μεταβῇ ἐκεῖ πρέπει νὰ πληρώσῃ διακόσια τάλληρα.

Σημείωσις. Ὅτε ἐπέστρεφον ἐκ τῆς λίμνης Σαλέ, εἶδον ὅτι ἡ μικρὰ τῆς γυναικὸς ταύτης σημαία δὲν ἐκυματίετο πλέον εἰς τὸ ξενοδοχεῖον, καὶ ὑποπτεύθη μὴ πως ἄγγελος ἔχθροί τὴν ἐβίασαν νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλην πόλιν· ἀναβαίνων ὁμοῦ τὴν κλίμακα ὅπως

*) Match, ἡ λέξις αὕτη σημαίνει ἀγγλιστὶ καὶ ἔναυσμα (allumette) καὶ γάμον· καὶ τοῦτον ἔννοει ὁ ἡμέτερος περιηγητὴς εἰπὼν «ἄλλου εἶδους». Ἀλλὰ τὸ λογοπαίγιον δὲν μεταφράζεται ἑλληνιστὶ.

ὑπάγω εἰς τὸ δωμάτιόν μου τὴν ἀπάντησά καὶ τὴν ἐχαιρέτισα εὐσεβῶς. Ἐμαθον δὲ μετὰ ταῦτα ὅτι ἡ ἀρχαία γείτων μου κατέλιπε τὸ ἐπάγγελμα τῆς καὶ ἐνηγκαλίσθη τὸν κοινὸν βίον. Αὐποῦμαι δὲ προσθέτων ὅτι ὠνομάζετο χάριν εὐπρεπείας σύζυγος.

Οἱ κάτοικοι τῆς Δέμβερ ἔχουσι πολλὰς ἀξιολόγους ιδιότητας· εἶναι ἀνδρεῖοι, καρτερικοὶ, γενναῖοι, ἐπιχειρηματῆται καὶ δὲν καταβάλλονται ὑπὸ τῶν παθημάτων· ἐνὶ λόγῳ ἔχουσι τὰς ἡρωϊκὰς ἀρετὰς τῶν ἀρχαίων σκανδιναυικῶν θεοτήτων· ἀλλ' ὡς οἱ θεοὶ τῆς Ἄρκτου, οὕτω καὶ αὐτοὶ διάγουσι βίον ἐλάχιστα ἠθικόν· πᾶσα κοινωνία τῆς ὁποίας τὰ ἦθη εἶναι ἀσθενῆ, ἀποστρέφεται τὸν γάμον καὶ ὡς συνήθειαν, καὶ ὡς αἴσθημα, καὶ ὡς θεσμόν. Οἱ ζήσαντες ἄγαμοι, μεμονωμένοι, μακρὰν τῆς ἐπιφρόνης μητρὸς ἢ ἀδελφῆς, ὀλίγον πιστεύουσιν εἰς τὰς ἀρετὰς τοῦ ἀδυνάτου φύλου· καὶ ἄνευ τῆς θρησκείας ἐκείνης, ἢ τῆς ἐπρεπε νὰ ζωογονῇ τὴν καρδίαν πάντων, σπανίως ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ νὰ συνάπῃ διαρκεῖς δεσμοὺς καὶ νὰ ζῆ μετὰ τὴν οἰκογενεῖα. Δύναται τις ν' ἀγαπᾷ πολὺ τὴν κοινωνίαν τῶν γυναικῶν, ἀλλὰ νὰ μὴ θέλῃ νὰ συνδέεται μετ' αὐτῶν ἐπὶ ζωῆς· καὶ ὁ χειρότερος ἀξιοὶ τελείαν σύζυγον· ὀλίγοι ὁμοῦ σύζυγοι ἀνχωρήσασαι ἐκ τῆς Πενσιλβανίας συγκατατίθενται νὰ ἐξορισθῶσιν εἰς τὰς ἀγρίας χώρας τῆς Κολοράδο. Ναὶ μὲν ὑπάρχουσι τινες μεταλλευταὶ ὑπανδρευμένοι, ἀλλ' οἱ μὴ ὄντες δὲν ἔχουσι διόλου ὄρεξιν νὰ ὑπανδρευθῶσι· διὸ, ἐξαιρουμένου τοῦ γάμου, εἶν' ἔτοιμοι νὰ πείσωσιν εἰς πάσας τὰς ἐνέδρας τῶν γυναικῶν, καὶ εὐκόλως νικῶνται ὑπὸ τῶν θελητῶν Ἰνδῆς ἢ καὶ μαύρης. Εἰς τῶν πλουσιωτέρων κατοικῶν τῆς Δέμβερ, οὗ τινος κρίνω περιττὸν νὰ ἀναφέρω τὸ ὄνομα, ἀνεχώρησε πρὸ μικροῦ εἰς τὰ ὄρη, συνοδευόμενος ὑπὸ δύο γυναικῶν Cheyennes. Οἱ νέοι σκανδιναυοὶ θεοὶ φοβοῦνται εἰς ἄκρον, ὁσάκις πρόκειται νὰ διαβῶσι τὴν πύλην χριστιανικῆς ἐκκλησίας.

Ἡ Δέμβερ εἶναι πόλις 4000 ψυχῶν, ἔχουσα δέκα ἢ δώδεκα δρόμους, δύο ξενοδοχεῖα, μίαν τράπεζαν, ἓν θεάτρον, ἕξ ἐκκλησίας καὶ πενήκοντα καπηλεῖα. Ὁ περιερχόμενος εἰς τὰς βορβορώδεις αὐτῆς ὁδοὺς, ὅπου ἐπικρατεῖ πνιγρὸς καύσων, νομίζει ὅτι εὐρίσκειται εἰς πόλιν δαιμόνων· ἀνὰ πέντε οἰκίας ὑπάρχει καὶ μία ὅπου πωλοῦνται οἰνοπνεύματα καὶ ζῦθος· ἀνὰ δέκα, καὶ μία περιέχουσα χαρτοπαίκτης καὶ κόρας φαυλοβίους· ἐνίοτε μάλιστα εὐρίσκειται ἐν ταῦτῳ σκιραφεῖον τε καὶ χαμαιτυπιεῖον. Εἰς τὰ ἀπαίσια ταῦτα καταγῶγια, ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι πολυτιμότερος τοῦ βίου τοῦ κυνός. Πρὸ δύο ἐτῶν οἱ φιλήσυχοι πολῖται ἐξηγείροντο πολλάκις τὴν νύκτα ὑπὸ κρότων πυροβόλων· τὴν δ' ἐπιούσαν πρῶτον ἐβλεπον ἐξηπλωμένον εἰς τὸν

δρόμον πτώμα, τὸ ὅποιον ὁ δολοφόνος εἶχε ρίψει ἐκτὸς τοῦ παραθύρου. Καὶ οἱ μὲν τίμιοι ἄνθρωποι ἔλεγον· «Ἐνας ἀρχαῖος ὀλιγώτερον! ἄμποτε καὶ τὰ ταῖριά του»· οὐδεὶς δὲ ἐνθυμεῖτο ὅτι ὑπάρχει καὶ δικαιοσύνη.

Μετὰ ταῦτα, χάρις εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Οὐίλλιαμ Γίλπιν, θεμελιωτοῦ καὶ διοικητοῦ τῆς Κολοράδο, χάρις εἰς τὴν συνδρομὴν τῆς ἐπιτηρητικῆς ἐπιτροπῆς, χάρις εἰς τὸν φόβον τὸν ὅποιον διαδίδει ἡ δεξυδερκεία καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ σερῖφ Οὐίλσον, καὶ μάλιστα εἰς τὴν παρουσίαν ἀμερικανίδων τινῶν καὶ ἀγγλίδων, τὰ ἦθη τοῦ πνιδιμονίου αὐτοῦ τῆς Δύσεως, ἀρχίζουσι νὰ βελτιῶνται ὅπως οὖν. Ἀγγλίδες κατοικοῦσαι ἐκεῖ πρὸ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν μὲ βεβαιούσιν ὅτι ἐγένετο ἀξία λόγου μεταρρύθμισις. Βεβαίως ὁ Γίλπιν δὲν ἐγκρίνει, κατὰ θεωρίαν τοῦλάχιστον, τὴν αὐθαίρετον παρέμβασιν τῆς ἐπιτηρητικῆς ἐπιτροπῆς· πρὸς τὸ παρὸν ὁμοῦ, ἐπειδὴ οἱ πολῖται δὲν ἀπολαύουσιν οὐδεμιᾶς ἀσφαλείας, ἢ δὲ δικαιοσύνης μένει τυφλὴ καὶ χλωλὴ, καὶ οἱ κκοῦργοι εἶναι ἐπιτήδειοι καὶ ἰσχυροὶ, ἀνάγκη νὰ ὑποφέρωσιν ὥστε οἱ ἀνεύθυνοι οὗτοι δικασταὶ παραβαίνοντες τὸν νόμον ὑποστηρίξωσι τὴν τάξιν διὰ πυρὸς καὶ ἀγχόντες, καὶ μάλιστα ὅταν πρόκειται περὶ δολοφονίας. Οὐδεὶς γινώσκει τὰ ὀνόματα τῶν μελῶν τοῦ ἀδυσωπήτου τούτου δικαστηρίου· ὑποτίθεται μόνον ὅτι πάντες οἱ πλοῦσιοι καὶ δραστήριοι κάτοικοι τῆς πόλεως συγκροτοῦσιν αὐτό. Ἴσως σὲ ὀνομάσει τις τὸν δαίνα καὶ τὸν δαίνα ὡς ἀρχηγούς, ἐκτελεστάς καὶ ὄργανα. Τὸ δικαστήριον τοῦτο εἶναι μυστικὴ ἐταιρία πολλοὺς ἔχουσα πράκτορας· μ' ἐβεβαίωσαν δὲ ὅτι οὐδὲν ἐγκλημα διαφεύγει τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, καὶ ὅτι σπανίως παραβλέπει τὸν ἔνοχον. Ἐάν τις γίνῃ ἄφρατος, προφυλάττονται πάντες νὰ μὴ ἐρωτήσωσι τί ἀπέγεινεν· οἱ γείτονες ὁμοῦ θὰ ἀνυψώσωσι τοὺς ὦμους, καὶ ἴσως τις προφέρει τὰς μυστηριώδεις ταῦτας λέξεις «ἀνέβη εἰς τὸ δένδρον». Εἶναι δὲ τὸ δένδρον βαμβάκι ἀυζάνουσα εἰς τὴν τάφρον τῆς πόλεως, καὶ κατὰ τὴν γλώσσαν τῆς Δέμβερ σημαίνει ὅτι ἀπηγγονίσθη. Τὸ μυστικὸν δικαστήριον συνεδριάζει τὴν νύκτα, αἱ δὲ ἀποφάσεις ἐκτελοῦνται μετὰ τὸ μεσονυκτίου καὶ τῆς δευτέρως ὥρας μετ' αὐτό, ὥρας σιωπηλῆς τῆς ὁποίας διαρκούσης πᾶς ἐντιμὸς πολίτης ὀφείλει νὰ κοιμᾶται. Ἐνίοτε ὅταν οἱ ἐργαστηριακοὶ ἀνοίγωσι τὸ πρῶτ' ἐργαστήριόν των εἰς τὸν μέγαν δρόμον, παρατηροῦσι νεκρὸν κρεμάμενον εἰς κλαδίον· ἐν γένει ὁμοῦ τὸ σχοινίον κόπτεται πρὸ τῆς αὐγῆς, καὶ τὸ σῶμα μεταφερόμενον μέχρι τῶν προαστείων ρίπτεται εἰς τρύπαν ὁμοίαν τρύπας σκύλου.

Ἐπειδὴ δὲ σχεδὸν πάντοτε κρύπτουσι τὸ μέρος τῆς ταφῆς, καταντᾷ ἀδύνατον νὰ εὐρεθῇ νόμιμος

ἀπόδειξις τοῦ θανάτου τοῦ καταδικασθέντος. Χιλιάδες τινὲς ἀνθρώπων ὧν οἱ πλείστοι δὲν ἔχουσιν οὔτε γυναῖκα οὔτε παιδιά, κατατρέβουσι τὸν καιρὸν αὐτῶν εἰς ὑβρεῖς, εἰς ζυλοκοπήματα καὶ εἰς μέθη. Ἴδου, ἐπαναλαμβάνει ἀενάως ὁ Γίλπιν, ἡ ζύμη νέου ἔθνους.

— Τί λέγεις, κύριε, διὰ τὰ παλληκάρια μας τῆς Δύσεως; μὲ ἠρώτησέ ποτε ἄγνωστός τις τὸ βλέμμα ἔχων αὐθαδὲς καὶ τὰ χεῖλη μειδιῶντα.

Ἐγὼ δὲ ἐνθυμηθεὶς τὴν φράσιν τοῦ Γίλπιν, καὶ νομίσας ὅτι ἔπρεπε ν' ἀπαντήσω εὐγενῶς ἀπεκρίθην·

— Καταγίνεσθε φαίνεται νὰ δημιουργήσετε νέον ἔθνος.

— Ἐ! ἀνέκραξεν ὁ ἐρωτήσας με, τὸν ὅποιον τὸ γένειον καὶ τὰ ὑποδήματά του ἐσκέπαζον σχεδὸν ὅλον.

Καὶ ἐπειδὴ δὲν μ' ἐνόησε, νομίσας ὅτι περιγεῶ αὐτὸν εἶπε·

— Τὰ παλληκάρια τῆς Δύσεως δὲν νοστιμεύονται εἰρωνείας.

Καὶ ἔφερε τὴν δεξιὰν πρὸς τὴν μάχαιράν του.

— Καταγίνεσθε, ἐπανελάθον, νὰ δημιουργήσετε νέον ἔθνος; μεταχειρισθεὶς τὴν φορὰν ταύτην ὕψος ἐρωτηματικῶν, ὥστε μήτε νὰ τὸν πειράξω μήτε νὰ δοκιμάσῃ τὴν μάχαιράν του.

— Ὡς πρὸς τοῦτο, ἀπεκρίθη ἀναλαβὼν τὸ μείδιμα καὶ ἀποσύρας τὴν χεῖρα ἀπὸ τὴν ζώνην του, δὲν ἤξεύρω· ἤξεύρω μόνον ὅτι καταγίνομαι νὰ συνάξω χρήματα.

Ὁ Οὐίλλιαμ Γίλπιν εἶναι ἴσως τὸ σημαντικώτερον ὑποκείμενον τῶν Πεδιάδων, ὡς ὁ Βρίγαμ Γούγκ ὁ σημαντικώτερος ἄνθρωπος τῆς λίμνης Σαλέ. Ἐάν εἶπῃ τις ὅτι τὸ ἐν Δέμβερ γραφεῖόν του (μικρὸν δωμάτιον ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ φυτευτοῦ, ὃ χρησιμεῖον συγχρόνως εἰς αὐτὸν καὶ ὡς κοιτῶν, καὶ ὡς βιβλιοθήκη, καὶ ὡς αἴθουσα ἐπισκέψεων, καὶ ὡς ἐργαστήριον, τὸ ὅποιον ἡ ἀριστοκρατία τῆς Κολοράδο μεταβάλλει κατὰ προτίμησιν εἰς πτυστήριον), εἶναι τὸ πρότυπον σχολείου ὅπου οἱ κάτοικοι τῶν χρυσοφόρων ἐπαρχιῶν καὶ τῶν ὄρειων μερῶν ἔρχονται νὰ σπουδάσωσι τὴν πολιτικὴν, οὔτε θὰ κατακριθῇ ὅτι μετεχειρίσθη ῥητορικὸν σχῆμα. Ἡ φύσις καὶ ἡ πείρα ἀνέδειξαν αὐτὸν ἀρχηγὸν κράτους, θεμελιωτὴν. Ἀνήκων εἰς τινὰ τῶν καλλιτέρων κουακερικῶν οἰκογενειῶν τῆς ἐπαρχίας του (πάππος του ἦτο ὁ Γίλπιν ὁ συνοδεύσας τὸν Πέν καὶ Λογάν), ἐπέισθη ἀναγινώσκων τὴν ἱστορίαν περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς εὐρείας θρησκευτικῆς ἀνεξίθρησκείας ἧτις ἐτίμησε τὸν Γουλλιέλμον Πέν εἰς τὴν αὐλὴν Καρόλου τοῦ Β' τῆς Ἀγγλίας. Ἐχων πολλὰς ἀρετὰς ἐξ ἐκείνων αἱ τινὲς ἀποτελοῦσι τὴν μεγαλοφυΐαν, ὑπομονητικὸς, δεξυδερκὴς, ἐνθουσιώδης, εὐγλωττος, διεδραμά-

τισε και διαδραματίζει ετι σήμεραν δραματικώτατον και παραδοξώτατον πρόσωπον εις την χώραν ταύτην της δύσεως. Έπικαλεί εκυτον καθολικόν κουάκερον, δηλαδή περ. λαμβάνει τα δύο άκρα της θρησκευτικής ιδέας, ήτοι το αίσθημα της προσωπικότητας και το δόγμα της εξουσίας, την ελευθερίαν την πλέον άπόλυτον και τον κανόνα τον πλέον αυστηρόν.

Είς τοιοῦτο κράμα ιδεών και συμπαιθειών δεν φθάνει τις ταχέως, διότι δεν πηγάζει από προσωπικής φαντασίας, αλλά από μακρῆς ιστορικής πείρας και πολυαριθμῶν οικογενειακῶν παραδόσεων. Έν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις τοιοῦτός τις συνδυασμός εύρίσκεται εις μόνα τὰ ὄρια, ὅπου οἱ Κουάκεροι της Πενσυλβανίας ζῶσι πλησίον τῶν καθολικῶν της Δελαουάρας.

Ὁ Γίλπιν σύγκριται οὕτως εἶπεν ἐξ ἀντιθέσεων. Κουάκερος και στρατιώτης, πυροβολητής ἰκανότατος, ἐπολέμησε μετὰ τῶν Ἀμερικανῶν εις Μεξικὴν, και ἔγεινεν ὁ νεώτερος ἀντισυνταγματάρχης τῶν Ὀμοσπόνδων πολιτειῶν. Ἐάν δὲ δεν παρητεῖτο ὅπως ἀπελθῶν κατασταθῆ εις τὴν δύσιν, θὰ ἐλάμβανε βεβιαῶς ἀνωτάτην στρατιωτικὴν διοίκησιν ὑπὸ τὸν Γράντ και τὸν Σέρμαν. Κατ' εὐτυχίαν τὸ καθῆκον δεν προσέκαλεσεν αὐτὸν εις ἐκπλήρωσιν ὑπηρεσίας κατὰ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον· διότι τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ ὑπῆρχε σπουδαιότερα ἀνάγκη ἀλλαγῆς ἢ εις στρατόπεδον, εις τὰς χώρας λέγομεν της δύσεως ὅπου λατρεύεται, τῶν ὁποίων εἶναι προστάτης, και τὰς ὁποίας ἀπεφάσισε νὰ καλλιεργήσῃ, νὰ ἐκπολιτίσῃ και νὰ ὑποβάλλῃ εις τὸν ζυγὸν τοῦ νόμου. Ἰπ' αὐτὸν ἡ Δέμβερ μετεμορφώθη και αἱ πρόοδοι ἐγένοντο τάχιστα. Και ὁμοίως, ἂν πρέπει νὰ πιστεύσω τὴν μαρτυρίαν τῶν κατοίκων, ἡ παρουσία γυναικῶν τινῶν, αἱ τινες ἤλθον μετὰ τῶν συζύγων τῶν, συνετέλεσε πολὺ πλέον τῆς ἐμπειρίας και της εὐγλωττίας τοῦ Γίλπιν εις τὴν διαβρύθμισιν τῶν ἠθῶν της πόλεως. Εἰς τὸν τόπον τοῦτον μία κυρία εἶναι δύναιμις. Ἀπὸ της ἡμέρας καθ' ἣν ἐφάνη κατὰ πρόωτον εις τὴν μεγάλην ἐδὸν της Δέμβερ μεταζωτῆ ἐσθῆς και λεπτοφυῆς κάλυμμα γυναικῆς, ἀπὸ της ἡμέρας λέγω ἐκείνης ἡ ὁδὸς ἐγένετο καθαρωτέρα και ἡσυχωτέρα, ἠκούσθησαν ὀλιγώτεροι ὕβρεις, ἐδόθησαν ὀλιγώτεροι πληγαὶ και ἐκρότησαν ὀλιγώτερα πυροβόλα. Και μὲν πάντα ταῦτα τὰ τερψίθυμα ἦθη σώζονται πάντοτε, και ἡ Δέμβερ δεν ἠμπορεῖ νὰ καυχῆθῃ εἰς ἐπὶ ἡσυχίᾳ· ἀλλ' οἱ κάτοικοι ἤρχισαν νὰ ἐννοῶσιν ὅπως οὖν εἶναι αἰσχρὸν ν' ἀλληλομαχῶσι και νὰ ὕβριζονται ἐπὶ παρουσίᾳ γυναικῶν.

Ἡ μεταβρύθμισις ἐγένετο βραδέως μὲν ἀλλ' ἀσφαλῶς. Κατ' ἀρχὰς αἱ κυρίαὶ εύρέθησαν εις μεγάλην στενοχωρίαν· δεν ἐτόλμα νὰ πλησιάσῃ ἢ μία

τὴν ἄλλην, ἀγνοοῦσιν μὴ τις ἐξ αὐτῶν ἦναι ἀπερπούς διαγωγῆς· σήμεραν ὁμοίως γνωρίζονται κάλλιον, και τὸ κατ' ἐμὲ, λαβόντι προσωπικὴν πείραν, βεβιαῶ ἀδιστακτως εἰς τὴν Δέμβερ περιέχει κοινωνίαν γυναικῶν εύάριθμον μὲν, εύγενεστάτην ὁμοίως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Ὁ Βόβ Οὐίλσον.

Ὁ ἀρχηγὸς της δικαιοσύνης ἐν Δέμβερ ὀνομάζεται Ροβέρτος Οὐίλσον, σημαντικώτατον πρόσωπον· εἶναι δὲ ἀστυνόμος, πρῶτος ἄρχων της Δέμβερ, δημόσιος κηρυξ ἐπὶ τῶν πλειστηριασμῶν και εἰρηνοδίκης. Και τὸ μὲν ἀληθὲς αὐτοῦ ὄνομα εἶναι τὸ ἀνωτέρω· οἱ κάτοικοι ὁμοίως τῆς Κολοράδο οὐδέποτε θ' ἀνεγνωρίζον αὐτὸν ἂν τὸν ἐπρόφερον κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον. Ὅπως και ἡμεῖς τὸν Κουίντον Ὁράτιον Φλάκκον, ποιητὴν και ἄνδρα τρυφηλὸν γνωρίζομεν ἀπλῶς Ὁράτιον, οὕτω και ὁ Ροβέρτος Οὐίλσον ὀνομάζεται μονοσυλλάβως Βόβ ὑπὸ τοῦ κοινοῦ, ἢ Βόβ Οὐίλσον ὑπὸ τῶν ἀξιούτων πλείονα εύγένειαν.

Ἡ νεανική αὐτοῦ ἡλικία ὑπέκυψεν εις θυέλλας, και ἐνῶ ἦτο ἀκάθεκτος χαρτοπαίκτης ἢ και χειρότερος, διωρθώθη. Δεν φαίνεται δὲ ἔχων πλείονα τῶν 40 ἢ 42 ἐτῶν· εἶναι μικρόσωμος, εύπαγῆς και κεφαλήν ἔχει παρεμφέρουσαν πρὸς τὴν τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Ἡ διήγησις τῶν τολμημάτων ἂ τινὰ ἀποδίδουσιν αὐτῷ οἱ κάτοικοι τῶν Πεδιάδων, ἀνατριχιάζει τὸν ἀκροατὴν. Κατατρίψας ὀλίγας τινὰς ὥρας μετ' ἐμοῦ, μοι ὠμίλησε περὶ της πόλεως και της ἐπρχίας εις ἣν ἤλθε νὰ ζητήσῃ τύχην.

— α Εἰς Δέμβερ, μοι εἶπεν, ὁ φόνος θεωρεῖται μικρὸν πρᾶγμα· κατὰ τὸν ἠθικὸν κώδικα τοῦ τόπου, εἶναι μόλις πλημμέλημα. Πρὸ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν τὸ κοινότερον, φυσικώτερον και συνεχέστερον πάντων τῶν συμβάντων ἦτο ὁ φόνος. Ἐν γένει ἡ δολοφονία δεν ἐγένετο ἐκ προμελέτης. Μετὰ τινὰ ῥῆξιν πᾶσαν σχεδὸν πρῶτον ἐν πτώμα ἐκεῖτο ἀπέναντι μιᾶς τῶν δυσφήμων οἰκιῶν της πόλεως. Και σημειῶσιν εἰς τὸν μεγάλον δρόμον, εις πᾶσαν δεκάτην οἰκίαν κείται και ἐν καπηλειον, εις τὸ ὁποῖον οἱ φυλόδοιο εύρίσκουσιν οἶνοπνεύματα, χερτρία, μουσικὴν και β-λα τὰ ἐρεθιστικά. Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἡ βουλέττα περικυκλόνεται ἀπὸ τοὺς φίλους της, οἱ ὁποῖοι μονομαχοῦσιν ἐπὶ τέλους. Γεμίζονται τὰ πολύκαννα, αἱ σφαῖραι συρίζουσι και ὁ πλέον βραδύς ἢ πλέον ἀνεπιτήδειος πίπτει. Οὐδεὶς δὲ ἐρωτᾷ νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν της ἐριδος· τοιοῦτός τις ἄνθρωπος ἂν λείψῃ δεν πειράζει· τόσον καλήτερα διὰ τὴν πόλιν, ἢ ὁποῖα βεβιαῶς δεν πενήθορεῖ. Ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐδῶ δεν λογαριάζεται.»

Ἡ σύζυγος τοῦ δημάρχου της Δέμβερ με ἐβεβιαῶ-

σεν εἰς τῶν ἐξήκοντα ταφέντων εις τὸ μικρότερον νεκροταφεῖον της πόλεως, οὔτε εις εἶχεν ἀποθάνει θάνατον φυσικόν. Τόσφ δὲ ὑπερβολικὸν μοι ἐφάνη τὸ ῥῆθρον, ὥστε ἠρέυνησα νὰ μάθω τι ἀκριβέστερον· ἀλλὰ δεν ἦτο ὀρθὸς ὁ διαταγμὸς μου.

— Ἐσπέραν τινὰ, προσέθετο ὁ Βόβ, κατεγινόμεν γραφῶν εις τὸ δωμάτιόν μου, ὅτε ἤκουσα ἐκπυροσφρότησιν· και ἀνοίξας τὸ παράθυρόν μου παρετήρησά τινὰ γογγύζοντα εις τὸ ἔδαφος. Οἱ σύντροφοί του τὸν ἀνεσήκωσαν, κανεὶς ὁμοίως αὐτῶν δεν κατεδίωξε τὸν φονέα, ὅς τις ἔμενεν ἀγνωστος. Ἄλλοτε πάλιν, ἦτο πολὺ ἀργά, δύο στρατιῶται ἐστάθησαν ἐμπροσθεν ἐνὸς φρέατος ἀπέναντι τοῦ παραθύρου μου·

— Κύτταξε, εἶπεν ὁ ἕτερος αὐτῶν πρὸς τὸν σύντροφόν του· ἰδοὺ ἕνας ὑποδηματοποιὸς εις τὴν θύραν του· σημάδευσέ με τον.

» Και τῶνόντι, τὸ ἐργαστήριον ἦτο ἀνοικτόν. Ὁ στρατιώτης ἐπυροδόλησεν, ὁ ταλαίπωρος σκυτοτόμος ἔσπευσε νὰ κλείσῃ τὰ παράθυρα, ἢ δὲ σφαῖρα ἐμπήχθη εις τὸν τοίχον. Οἱ στρατιῶται ὁμοίως δεν ἐτιμωρήθησαν, δι' ὅ και ἠπόρησα· τὸ περιεργον δὲ ὅτι ἡ ἀπορία μου ἔφερον εις ἀπορίαν ἐκείνους πρὸς τοὺς ὁποίους ἔλεγα τὸ πρᾶγμα. Πρέπει ἐδῶ νὰ φονεύσῃ τις ἡμίσειαν τοῦλάχιστον δωδεκάδα ἀνθρώπων ὥστε ν' ἀρχίσωσι νὰ σκέπτονται περὶ αὐτοῦ. Εἶδα κακοῦργον ὅς τις, μηδενὸς ἀγνοοῦντος, εἶχε φονεύσει ἔξ ἢ ἐπτά, και ὁμοίως ἐκάθητο ἀνενόχλητος πλησίον εις τὴν Central-city. Και μήπως ὁ ταλαίπωρος δεν ἠσθάνετο τύψιν συνειδήσεως δι' ὅσα ἔκαμε; Μήπως ὁσάκις εύκαίρωνε τὸ ποτήριόν του με τοὺς καλοὺς του φίλους, δεν ὠμολόγει ὅτι ἐβαρύνθη τὴν αἵματηρὰν τέχνην του; Μίαν τῶν ἡμερῶν ἐνῶ διέβαινον ἔφιππος τὴν πόλιν, ἀπήντησε φίλον του και τὸν ἐπροσκάλεσε νὰ πῶσιν· ἐπειδὴ δὲ ὁ φίλος του δεν ἐδέχθη τὸν ἐφόνευσε φιλικῶς. Ναί, ἐν μέσῳ δημοσίας πλατείας, ἐν σταθερᾷ μεσημβρία, μία σφαῖρα διεπέρασε τὴν καρδίαν φίλου, και ὁ ἐλεινὸς αὐτὸς με ὕφος κωμικόν, ὡς ἂν εἶχε πράξει τι ἀκουσίως·

— Θεέ μου, ἀνεφώνησεν, εἶναι λοιπὸν γραμμένον νὰ φονεύω ἕνα ἄνθρωπον ὁσάκις ἔλθω εις τὴν πόλιν!

Τὸ πλῆθος, ἀγανακτῆσαν τέλος πάντων συνέλαβε τὸν ἀδιόρθωτον κακοῦργον, τὸν ἐδίκασεν ἐν ἀκαρεῖ, και τὸν ἔστειλε νὰ μετανοήσῃ εις τὴν κορυφὴν της περιφήμου ἀγγώνης, τοῦ πενθίμου λέγω δένδρου, τὸ ὁποῖον βλέπει ὁ ἐρχόμενος εις τὴν Δέμβερ ῥίπτων τὴν τρομερὰν σκιάν του εις τὴν πόλιν, και τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Βαμβακία της δικαιοσύνης.»

Ταῦτα μοι εἶπεν ὁ μέγας δικαστὴς Βόβ.

Πρῶτον τινὰ παρετήρηθη ὅτι ἔλειπον ἀπὸ τινος ἱπποστασίου της πόλεως πέντε ἵπποι. Ἐρωτηθεὶς ὁ Οὐίλσον ὑποπέυθη εύθῶς· τρεῖς πρὸ ὀλίγου ἐλθόντες ἐκ τῶν μεταλλείων διὰ της ὁδοῦ τῶν βουνῶν,

χαρτοπαίκτης και ἀχρείας διαγωγῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἀναζητήσας εύθῶς αὐτοὺς εις ὅλην τὴν πόλιν δεν τοὺς ἤυρεν, ἐβεβιαῶθη ὅτι ἦσαν οἱ ἀληθεῖς κλέπται και ἀπεφάσισε νὰ τοὺς καταδιώξῃ. Ἰδοὺ λοιπὸν αὐτὸς ἐμπήξας πολύκαννον εις τὴν ζώνην και μάχαιρὰν κοπτερὰν, ἀναβαίνει εις τὸν ἵππον και τρέχει πρὸς τὸν δρόμον της Πλάττης. Τὸ φθινόπωρον ἦτο τότε περὶ τὰς ἀρχὰς του, ἢ χιῶν ἤρχιζε νὰ ἀναλύεται και ὁ ποταμὸς βαθύτατος. Ὁ καλὸς του ὁμοίως Οὐίλσον ἐρρίφθη εις τὸν πεταμόν, ἀνύψωσε τὸ πολύκαννον ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του και κολυμβῶν ἐπέρασε. Πεντακόσια μίλια μακρὰν της Δέμβερ, μετὰ τὸν πεδιάδος, παρετήρησε τοὺς κλέπτας· σημειώτερον ὅτι δεν εἶχε σταθῆ οὔτε ἡμέραν οὔτε νύκτα. Οἱ μὲν δύο ἐφιπποὶ ἔσυρον ἕτερον ἵππον, ὁ δὲ τρίτος ἵππεῶν μόνος ἦτο ὁ οὐραγός. Μόλις τότε ἐξημέρυνεν. Οἱ κλέπται δεν ἐγνωρίζον τὸν ἀστυνόμον εἰμὴ ἐκ φήμης, διὸ και εύκόλως ἤνοιξε τὴν ὀμίλιαν με αὐτοὺς και ἰδίως με τὸν οὐραγόν, εις τὸν ὁποῖον εἶπεν ὅτι ἦτο δυστυχῆς μεταλλευτὴς ἐπιθυμῶν νὰ ἐπα-νέλθῃ εις τὰς πολιτείας. Οὕτω δὲ συνώδευσεν αὐτοὺς ἀπὸ της ὀγδόης ὥρας μέχρι της μεσημβρίας ἐπ' ἐλπίδι νὰ συναντήσῃ ἢ τὴν δημοσίαν ἀμαξάν, ἢ ἄλλην τινὰ συνοδίαν ἰκανὴν νὰ τὸν συνδράμῃ. Ἐπειδὴ ὁμοίως οὐδεὶς ἐφάνη, ἀπεφάσισε νὰ γίνῃ μόνος και χωροφύλαξ, και στρατιώτης, και ἀστυνόμος, και ἀνακριτῆς. Διὸ ἀναχατίσας αἴφνης τὸν ἵππον του και μεταβαλὸν ὄψιν·

— Κύριε, ἀνέκραξεν, ἀρκετὰ ἐταξιδεύσαμεν ἔως ἐδῶ· ἂς ἐπιστρέψωμεν εις τὴν Δέμβερ.

— Κ. . . . τί φλυαρεῖς; ἐμούγγρισεν ὁ εἰς ἀνασῦρας πολύκαννον ἀπὸ τὴν ζώνην του. . . . ποῖος εἶσαι;

Ὁ ἀστυνόμος δεν ἐταράχθη· ἀλλ' ἀντιτάξας και αὐτὸς πολύκαννον·

— Εἴμαι, ἀπεκρίθη, ὁ Βόβ Οὐίλσον. Σᾶς διατάττω νὰ ἐπιστρέψετε εις Δέμβερ, διότι κατηγορεῖσθε ὅτι ἐκλέψετε πέντε ἵππους. Πρέπει ν' ἀποδώσετε τὰ ὄπλα σας· θὰ δικασθῆτε κατὰ τὸν νόμον.

— Θὰ δικασθῶμεν! ἐμούγγρισεν ἐκ νέου, και ἀνεσήκωσε τὸ πολύκαννον.

Ἀλλὰ δεν εἶχεν εἰς ἐγγίσει τὸν λύκον και κατεκυλίσθη εις τὴν γῆν προσβληθεὶς εις τὸ κρανίον. Οἱ ἄλλοι δύο ἀκούσαντες τὸν κρότον ἐστράφησαν και ἠτοιμάσθησαν νὰ πυροβολήσωσιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ ἐνὸς ἔπεσε τὸ πολύκαννον, ὁ Οὐίλσον ἐφόνευσε και κατεκύλισεν εις τὸν χόρτον και τὸν δεύτερον.

— Ἐμπρός! ἀνέκραξεν ὁ Οὐίλσον πρὸς τὸν Σμιθ, ὅς τις ἔτεινε χεῖρας ἰκέτιδας πρὸς τὸν Οὐίλσον! Κράτησε τὸν ἵππον μου· ἂν σαλεύσῃς, εύθῶς και σὺ θὰ ὑπάγῃς με τοὺς συντρόφους σου· ἤξεύρεις ὅτι ση-μαδεύω καλά.

— Ναι, καλὰ σημαδεύεις, ἀπεκρίθη ὁ κλέπτης.

— Πρόσεξε! θὰ σὲ φέρω εἰς Δέμβερ μὲ τὰ ἄλογα. Ἐὰν τὰ ἐκλεψῆς δὲν θὰ γλυτώσῃς εὐκολα, ἐὰν ὅμως ὄχι, τόσῳ καλῆτερα. Ἄλλ' εἶτε οὕτως εἶτε ἄλλως θὰ δικασθῆς, καὶ θὰ δικασθῆς καλὰ.

— Ἐμάζωξα, προσέθετο ὁ Οὐίλσον ὅτε μοὶ διηγεῖτο τὰ ἀνωτέρω, τὰ τρία πολύκαννα καὶ τὰ ἔδεσα εἰς τὸ μανδύλιόν μου γεμάτα ὡς ἦσαν. Ἐπειτα ἐγέμισα καὶ τὸ ἰδικόν μου καὶ ἐβίασα τὸν ἐπιζήσαντα κλέπτην νὰ ἱππεύσῃ καὶ νὰ σταθῇ ἡσυχος ἵνα τὸν δέσω μὲ λωρία. Τὰ πτώματα ἔμειναν ὅπου ἦσαν, οἱ ἵπποι ἀφέθησαν ἐλεύθεροι πρὸς νομῆν, καὶ ἔφερα τὸν αἰχμάλωτόν μου εἰς τὴν πλησιεστέρην ἐξοχὴν, ὅπου κατῴκει ἑποικὸς τις Γάλλος σύζυγον ἔχων ἀγγλίδα. Μόλις δὲ εἶπα τὸ ὄνομά μου ἀναγγέλλας καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἀφιξέως μου, καὶ οἱ δύο ἔσπευσαν νὰ μὲ συνδράμωσιν. Ὁ αἰχμάλωτος ἐδέθη εἰς πάλον, ἐγὼ δὲ ἀπεμακρύνθη μετὰ τοῦ Γάλλου παραγγέλλας θερμῶς εἰς τὴν γυναῖκα νὰ στηλῇ εἰς Καπερναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν τὸν κλέπτην ἐάν ποτε θελήσῃ νὰ λυθῇ.

— Ἡσύχασε! μοὶ εἶπεν ὁ σύζυγος· δὲν θὰ λείψῃ.

Μετέβημεν, ἐξηκολούθησαν ὁ Οὐίλσον, εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐφόνευσαν τοὺς ἄλλους, καὶ ἐσκάψαμεν δύο λάκκους εἰς τοὺς ὁποίους τοὺς ἐβρίψαμεν ἀφοῦ ἐσκαλίσαμεν τὰ θυλάκιά των καὶ ἐλάβομεν πᾶν ὅ,τι ὑπεθέσαμεν ἐπιτήδειον νὰ μαρτυρήσῃ περὶ τῆς ταυτότητός των. Ἐπανελθόντες δὲ εἰς τὴν ἐξοχὴν ἠύραμεν τὴν μὲν γυναῖκα φρουροῦσαν, τὸν δὲ δεσμώτην κλαίοντα. Εἰς μάτην εἶχε προσπαθῆσαι νὰ καταπέσῃ αὐτὴν νὰ τὸν ἀπολύσῃ· εἰς μάτην ἐπεκαλέσθη καὶ τὴν φιλανθρωπίαν, καὶ τὴν ματαιότητα, καὶ τὴν φιλορηματίαν τῆς φρουροῦ· αὕτη ὑπῆρξεν ἀδυσώπητος. Ἐπὶ τέλους βρυθνεῖσα εἶπε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἐὰν δὲν σιωπήσῃ ἦτο ἀποφασισμένη νὰ κλείσῃ διὰ παντός τὸ στόμα του. Τότε γινόμενος κάτωχρος ἐσιώπησε. Τὴν ἐπιούσαν μετακομισθεὶς εἰς Δέμβερ ἐδικάσθη, καὶ τὴν μεθῦριον ἐγένετο καρπὸς τοῦ ἱστορικοῦ ἐκείνου δένδρου. Ἴδου, κύριε, πῶς ἀπονέμω τὴν δικαιοσύνην εἰς Δέμβερ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

Σιέρρα Μάδρα.

Ἀπὸ Δέμβερ εἰς Bridger's Pass, μέρος ὑψηλὸν τῆς Σιέρρα Μάδρα, ἡ ὁδὸς πατουμένη ὑπὸ τῶν κυνηγῶν καὶ τῶν ἐμπόρων δὲν φαίνεται πολλὰ τραχιεῖς, ἀλλὰ τὰ χανδάκια, αἱ καμπὴ καὶ αἱ πέτραι κατακοπιάζουσι τὸν διαβάτην, ὅς τις ἕνεκα τούτου εὕρσκει ὀλίγην διαφορὰν μεταξὺ τῶν βουνῶν καὶ τῶν πεδιάδων. Ἐπὶ ἐννεήκοντα μίλια ὁ δρόμος

πρὸς βορρᾶν τῆς Δέμβερ δὲν ἔχει ἐμπόδια· κεχαρραγμένοι ὦν εἰς τοὺς πρόποδας ὀρέων ὀλίγων ὑψηλῶν, τῶν λεγομένων «Μελαινῶν Βουνῶν», ἀπολήγει εἰς διόδον ἢ τις διέρχεται διὰ τοῦ τείχους τῶν ὑπὲρ αὐτὰ βράχων καὶ χιόνων. Εἰς Στόνουαλ, πλησίον τῆς Βιργινίας Δέλ, ἀπαντᾷ στενὸν ὃ περ φέρει εἰς ὠραῖον δασὺ χωρίον, πλήρες ρυάκων καὶ πηγῶν, ὅπου εὐρίσκεται μέγας ἀριθμὸς χελωνῶν. Τὸ μέρος τοῦτο, εἰ καὶ ἀλλόκοτον διὰ τὸ βραχῶδες σχῆμα καὶ τὴν λάμψιν τοῦ χρωματισμοῦ, δὲν ἔχει χαρᾶκτῆρα σεμνὸν ἢ ἄγριον· ὅταν δὲ περιέλθῃς τὰ ὄρη αὐτὰ ἐννοεῖς εὐθὺς διὰ τί ὠνομάσθησαν ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν Colorado· διότι τὰ πάντα, γῆ, βράχοι, φύλλα εἶναι κόκκινα, πρὸς τὸ τέλος μάλιστα τοῦ φθινοπώρου.

Μεταξὺ Βιργινίας Δέλ καὶ Οὐίλλο Σπρίγς, ἡ πρὸς νότον τοῦ ἡμετέρου δρόμου χώρα εἶναι θαυμασία· ἀπὸ τὴν ὁδὸν οὖσαν ὑψηλὴν βλέπεις πολυαριθμους κοιλάδας χλοερωτάτας καὶ δροσεράς, καὶ πορρωτέρω μεγαλοπρεπῆ καὶ ἄτακτον σειρὰν ὀρέων, τῶν ὁποίων τὰς μὲν πλευράς σκεπάζει χλόη, τὰς δὲ κορυφὰς χιὼν ὡς ἐν Ἐλβετίᾳ.

Ποὺ καὶ ποὺ, κατὰ μῆκος τῆς ὁδοῦ, καὶ πρὶν καταβῶμεν εἰς Sage-Greek καὶ τὸ δάσος τῶν Πευκῶν, ὑπερβαίνομεν ὑψηλὰ τινὰ μέρη, τὰ ὁποῖα ἡμποροῦμεν νὰ ὀνομάσωμεν χάριν εὐγενείας ὄρη. Ἡσύχα ἦσυχκα καὶ ὡς καλοὶ χωρικοὶ προχωροῦμεν, ἐνῶ τὸ ἔλαφρον ὄχημα κυλίστα εἰς τὰς πέτρας, τὸν χόρτον, τὴν ἄμμον, μεταξὺ αὐλακίων καὶ ἐλῶν, ἀπὸ προῖτας μέχρις ἑσπέρας καὶ ἀφ' ἑσπέρας μέχρι πρωίας· τοσοῦτῳ δὲ μονότονος κατανατᾷ ἡ πορεία ὥστε, ἐὰν δὲν εἶχομεν τὸν φόβον μὴ φανῇ συμμορία Ἰνδῶν, θὰ κατεβάλλετο καὶ ὁ εὐσταθέστερος ὁδοιπόρος. Τρομερὸν ἀληθῶς ταξιδίον, οὐ τινος καὶ αἰ καλῆτερα ὦραι εἶναι ἀποτρόπαιοι. Μόλις ἔχομεν δύο γεύματα ἐντὸς εικοσιτεσσάρων ὥρῶν· καὶ τί γεύματα! Ἡ μαγειρικὴ εἶναι ἕλεσινῆ καὶ τὸ νερὸν χειρότερον. Διόλου χορταρικά, σπανίως τέτον, γάλα, βούτυρον, πρόθειον ἢ βόειον κρέας. Τὰ συστατικά γράμματα ὅσα εἶχομεν ἐκ Νεοβοράκου δὲν χρησιμεύουσι πλέον εἰς τὰ ἔρημα ἐκεῖνα μέρη. Ἐὰν ὑπῆρχον τρόφιμα θὰ τὰ ἐπώλουν· ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουσι. Παζ·μάδια τὰ ὁποῖα οὔτε σκύλλιοι ὀδόντες δὲν δύνανται νὰ συντρίψωσιν, οὔτε ζῦθος, οὔτε σῆκερα, ἐνίοτε δὲ οὔτε ἄλας. Ὡς ἔκτακτον φαγητὸν σοὶ προσφέρουσι κρέας βουθάλου καὶ αἰγάγρου παρεσκευασμένον μὲ πυρίτιδα καννονίου· πληρόνεις δὲ τὸ τρομερὸν τοῦτο φαγητὸν ἐν καὶ ἡμισυ ἐνίοτε δὲ καὶ δύο τάλληρα.

Ἐὰν ὁ βίος οὗτος, τὸν ὁποῖον θὰ ζήσωμεν δώδεκα ἡμέρας καὶ νύκτας φαίνεται τραχύτατος εἰς ἡμᾶς, τί ἄρα θὰ πάσχωσιν οἱ κυνηγοί, οἱ ἄποικοι καὶ οἱ ὀδηγοί; Καὶ ὅμως μὲ ὄλας τὰς στερησεις καὶ μὲ

ὄλους τοὺς κινδύνους ὁ δρόμος μεταξὺ τοῦ ποταμοῦ καὶ τῆς πόλεως τῆς λίμνης Σαλὲ βρύθει ὁδοιπόρων. Ἐκατοντάδες ἀνθρώπων, μυριάδες βοῶν, ἡμιόνων καὶ ἵππων διασχίζουσι τὰ μέρη ἐκεῖνα. Σωροὶ ἐλαφρῶν ἄμαξῶν, ἐπιτήδες κατεσκευασμένων μεταφέρουσι μακρὰν τὰ προϊόντα τῶν πόλεων καὶ τῶν ἀγρῶν τῆς Ἀνατολῆς, οἶον μῆλα, σίτον, παστὸν κρέας, ἄλευρον, σιμιθάλιν, γλυκύσματα, τέτον, καπνὸν, ὀρυζιον, σάκχαρ, καφὲν, ἐνδύματα, οἰκιακὰ σκεῦη, ἀπὸ πέλων καὶ βρακίων μέχρι σινδόνης καὶ μέχρι πλακῶν χαλκίων ὠρισμένων νὰ σκεπάσωσι τὰ νεκροκράββατα. Πάντα δὲ ταῦτα θὰ διανεμηθῶσιν εἰς τὰ μεταλλεῖα τῆς Κολοράδο, εἰς Οὐτά, εἰς Ἰθάχο καὶ εἰς Μεντάνα. Οἱ συνοδεύοντες δὲ ταῦτα συνταξιδεύουσι χάριν πλείους ἀσφαλείας. Οὐδὲν ἀσφαλιστικὸν κατὰστημα ἐγγυᾶται περὶ τῆς ἀσφαλοῦς ἀφιξέως τῶν πραγματειῶν εἰς Δέμβερ, εἰς τὴν Λίμνην Σαλὲ ἢ εἰς τὴν πόλιν Βιργινίαν· οἱ ἔμποροι διατρέχουσι αὐτοὶ τὸν κίνδυνον. Πρέπει μόνον οἱ ὀδηγοὶ νὰ εἶναι καλῶς ὠπλισμένοι καὶ καλοὶ σκοπευταί· δὲν ἀπαιτοῦσι δὲ οἱ ἔμποροι παρ' αὐτῶν νὰ ὑπερασπισθῶσι κατὰ τῶν Ἰνδῶν τὰ ἐμπορεύματα. Ἐὰν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπερχομένων Ἐρυθροδέρμων εἶναι σημαντικὸς, οἱ καλοὶ σου ὀδηγοὶ πηδῶσιν ἐπὶ τὰς καλητέρας ἡμιόνας καὶ φεύγουσι μέχρι τοῦ πλησιεστέρου σταθμοῦ, ἀφίροντες καὶ ἄμαξας, καὶ ἐμπορεύματα, καὶ τὰ λοιπὰ εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Ἰνδῶν. Ὁ περισχυισμὸς δὲν εἶναι διόλου νόστιμος, καὶ ὅταν ἔχη τις γυναῖκα καὶ τέκνα, ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχη ὀλόκληρον τὸ δῆμα τοῦ κρανίου του.

Ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν λίμνην Σαλὲ φθάνει τις, ἐὰν φθάσῃ, ἐντὸς ἐννεήκοντα ἡμερῶν· τὸ διάστημα εἶναι ἐπέκεινα τῶν χιλίων διακοσίων μιλίων. Ἀναπαύονται δὲ εἰς Δέμβερ, κειμένην ἐξακόσια μίλια ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς ἀναχωρήσεως. Κατὰ μέσον ὄρον διατρέχουσι δεκατέσσαρα ἕως δεκαπέντε μίλια τὴν ἡμέραν, ἐνίοτε δὲ καὶ εἴκοσι. Μεσοῦσης δὲ τῆς ἡμέρας ἀναπαύονται τέσσαρας ἢ πέντε ὥρας ὅπως βοσκῆσωσι καὶ τὰ ζῶα καὶ ἐτοιμασθῇ καὶ τὸ γεῦμα. Τὸ ἑσπέρας καταλύουσι πλησίον πηγῆς γλυκῆς ὕδατος, καὶ εἰ δυνατὸν πλησίον μικροῦ δάσους. Αἱ ἄμαξαι τοποθετοῦνται ἢ μίξ πλησίον τῆς ἄλλης ἐν εἶδει ὀχυρώματος, οἱ βόες ἀπολύονται πρὸς νομῆν, οἱ ἄνδρες συνάγουσι καὶ κόπτουσι ζύλα, αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία ἀνάπτουσι πυρὰ, φέρουσι ὕδωρ, γεμίζουσι τὰς χύτρας καὶ ἐτοιμάζουσι τὸν ἄρτον τῆς ἑσπέρας. Οἱ νέοι ὑπάγουσιν εἰς τὸ κυνήγιον, καὶ ἐὰν ἐνίοτε κατορθώσωσι νὰ φέρωσιν αἰγάγρον ἢ βόνασον, παρακάθηνται εἰς συμπόσιον. Ἄλλοι δὲ καταδιώκουσι τοὺς κροταλίας καθὼς καὶ τοὺς λύκους, τοὺς ὁποίους ἢ πεῖνα ἐλκεί πρὸς τὸ κατάλυμα. Μέγας τις λύκος ἦλθεν εἰς θήραν παιδίου κοιμημέ-

νου ἐντὸς ἄμαξῆς, τὸν ἐφόνευσαν δὲ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου.

Μετὰ τὸ δεῖπνον, καὶ ἀφοῦ βοσκῆσωσιν οἱ βόες ἐμβιβάζουσι αὐτοὺς εἰς τὴν μάνδραν τῶν ἄμαξῶν, διότι ἄλλως τὸ πρωὶ θὰ εὕρισκοντο δέκα μίλια μακρὰν εἰς τοὺς Ἰνδούς. Καταπαύουσι δὲ τὰ ἔργα τῆς ἡμέρας δι' ἄσματος ἢ παραμυθίου, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ χοροῦ. Ἐν καιρῷ καύσωνος οἱ τῆς συνοδίας κοιμῶνται ἐντὸς τῶν ἄμαξῶν ὅπως ἀποφύγωσι τοὺς κροταλίας καὶ τοὺς λύκους. Ἐπειδὴ ὅμως ὅταν ἡ χιὼν στοιβάζεται εἰς τὴν φάραγγα, καὶ συρίζῃ ὁ παγερὸς ἄνεμος, ἡ ἄμαξα ὡς κλίνη εἶναι ψυχροτάτη, ἐξαπλόνονται κατὰ γῆς ἐπὶ σκεπάσματος καὶ προσκέφαλον ἔχοντες φιάλην οὐτέσκυ. Ἐξυπνοῦσι δὲ πρὸ τῆς αὐγῆς καὶ προετοιμάζουσι τὰς ἡμιόνας καὶ τὰς ἄμαξας διὰ τὴν ἀναχώρησιν, προγευόμενοι μετὰ σπουδῆς. Καὶ ὅταν ἀνατελῇ ὁ ἥλιος ἢ συνοδία εὐρίσκεται ἤδη καθ' ὁδόν.

Ἐνίοτε καὶ αὐτὸς ὁ κύριος τῶν πραγματειῶν τὰς συνοδεύει, ἀλλὰ σπανίως, διότι ὁ ἔχων τὴν διεύθυνσιν τῆς συνοδίας διοικεῖ τοὺς ἀπειθεῖς, καὶ μεθύσους, καὶ φιλέριδας ἄμαξηλάτας πολὺ κάλλιον τοῦ κυρίου. Ἐὰν λείψωσι τροφαί, ἐὰν τὸ οὐτέσκυ εἶναι κακὸν, ἐὰν αἱ ἄμαξαι πέσωσιν, ὁ διευθυντῆς ἡμπορεῖ νὰ ἐνώσῃ τὴν φωνὴν εἰς τὴν τῶν δυσπηρεστημένων, ὑβρίζοντων τὸν ἀπόντα· διότι, ὡς λέγουσιν, ἐκρηγῆς ὑβρεων ἀνακουφίζει κατὰ πολὺ τοὺς ἀνθρώπους τούτους, καὶ ὁ κύριος ὅς τις δὲν εὕρισκται ἐκεῖ ὅπως ἀκούσῃ τὰς περὶ αὐτοῦ χαριτολογίας δὲν ἔχει νὰ προσβληθῇ. Ἐὰν εἰς ἐναντίας εἶναι παρῶν, καὶ ὁ τελευταῖος ἀνθρώπος τῆς συνοδίας ἔχει παράπονον, οὕτως ὥστε καταναλίσκουσιν ἄπειρον χρόνον καθ' ὁδὸν καὶ πνεῦμα στάσεως κυριεῖται τὸ στρατόπεδον. Ἐὰν τι δὲν γίνῃ ὀρθῶς, καὶ εἰς τοὺς τοιοῦτους τόπους εἰς ἀνάγκης δὲν γίνονται ὀρθῶς τὰ πράγματα ἀπὸ τὸ ὑλάχιστον τῆς ἡμέρας, ὁ διευθυντῆς, ἀπόντος τοῦ κυρίου, λέγει ὅτι τὸ σφάλμα δὲν εἶναι ἰδικόν του, ὅτι δὲν ἔχει καμμίαν δύναμιν, ὅτι ὅλοι εἶναι ἴσοι, καὶ ὅτι ἀνάγκη νὰ μὴ χαλῶσι τὴν καρδίαν των. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ὑβρίζοντες, πίνοντες καὶ ζυλοκοπούμενοι διαβαίνουσιν ἐπὶ τέλους τὰ στενά, καὶ παρὰμυθοῦνται ἀποζημιούμενοι διὰ τὰς στερησεις τῶν ἐννεήκοντα ἡμερῶν κυλιόμενοι καὶ κριπαλῶντες εἴτε εἰς τὰ καπηλεῖα τῆς πόλεως τῆς λίμνης Σαλὲ, εἴτε εἰς ἐξοχὴν τινὰ μεταξὺ τῶν βουνῶν.

Ὁ δὲ κύριος τῶν ἐμπορευμάτων ταξιδεύει ταχύτερον οὐχὶ ὅμως καὶ ἀνετώτερον διὰ τοῦ ταχυδρομείου, φθάνει εἰς Δέμβερ, εἰς τὴν πόλιν τῆς λίμνης Σαλὲ ἢ εἰς τὴν Βιργινίαν ὅπως παραλάβῃ αὐτὰ ἄ-

ταν φθάσωσι, καὶ ἐκεῖ τὰ πωλεῖ εἴτε διὰ μίαν, εἴτε εἰς μερίδια, κατὰ τὸ συμφέρον του.

Ἄλλ' ὁ σπουδαιότερος κίνδυνος προέρχεται ἐκ

των Ινδών, και μάλιστα όταν ισχυρά φυλή, ως η των Σιού και η των Πάουνη, επιχειρήσει πόλεμον. Οί Έρυθρόδερμοι αγαπῶσι τὸ οὐδέν πλεον και των γυναικῶν και των τέκνων των, δια τουτο εν καιρῷ ειρήνης παραχωροῦσι τὰ πάντα, και σύζυγον και τέκνα και αἰχμαλώτους, ἀντὶ τοῦ ποτοῦ τουτου. Ἀλλὰ μόλις οἱ Σιού βρωῶσι με κοκκίνην βαφὴν εις σημεῖον πολέμου, μόλις κρεμάσωσιν εις τὸ πλευρὸν αὐτῶν τὴν περισκυθίζουσαν μάχαιραν, δὲν ἀγοράζουσι πλέον, ἀλλ' ἀρπάζουσι παρὰ των λευκῶν, εισβάλλουσι εις τὰ ἐργαστήρια και φονεύουσι τοὺς πωλητάς.

Και ὁμως οἱ σωθέντες ἀνεγείρουσι και πάλιν τὰς παραδοθείσας εις τὸ πῦρ καλύβας και φέρουσι νέας τροφάς. Ἐν κατορθώσωσι νὰ πωλήσωσιν οὐδέν και καπνὸν ἐπὶ τινα καιρὸν χωρὶς νὰ λεηλατηθῶσιν, η τύχη των ἔγεινεν. Ὁ ἐξ Ἰρλανδίας Baddy Blake, ἔχει καλύβην πλησίον τῆς κορυφῆς τοῦ Bridger's Pass, εις τὸν πλέον ἔρημον τόπον τοῦ κόσμου. Κατοικεὶ δὲ εις τὸ φρούριον Λαξαμι, ὅπου εἶναι κάπηλος τῆς φρουρᾶς· εὐρίσκει ὁμως συμφερότερον νὰ πωλῆ κακὰ οἰνοπνεύματα πρὸς τρία τάλληρα τὴν φιάλην, και καπνὸν πρὸς ἕξ τάλληρα τὴν λίτραν, παρὰ νὰ προμηθεύῃ ὑγιεινέρας τροφάς εις τοὺς στρατιώτας και τοὺς κατοίκους τοῦ φρουρίου. Τὰ δηλητήρια τρόφιμά του περιέχονται εις μικρὰν ξυλίνην καλύβην, και ἐπὶ τέσσαρας μῆνας τοῦ ἔτους, καθ' οὗς ὁ δρόμος εἶναι ἀνοικτός και η χιὼν δὲν ἀκεπάζει τὴν γῆν, τὰ πωλεῖ εις τοὺς διαβάτας, τοὺς τε Οὔτας και τοὺς Cheyennes· λαμβάνει δὲ εις πληρωμὴν ἢ δέρματα βουβάλων και αἰγάγων φερόμενα ὑπὸ των ἀγρίων, ἢ τάλληρα και ἄλλα πράγματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνήκοντα εις λευκοὺς ἀλλὰ κλαπέντα.

Καθ' ὅλον τουτον τὸν δρόμον μόνον περὶ ἀγρίων γίνεται λόγος· μοι ἔλεγέ τις των ὑπαλλήλων τῆς κυβερνήσεως ὅτι εἶδεν ὁδοιπόρον ἀποσπασθέντα παρὰ Σιού ἀπὸ τῆς ἀμάξης και παραδοθέντα ζωντανὸν εις πῦρ ἐκ στέατος.

Ὁ περίφημος κυνηγὸς τῆς Βιργινίας ἐσφάγη πρὸ δλίγου. Συμμορία Cheyennes καταλαβούσα συνοδίαν ἐφόνευεν ἢ ἠκρωτηρίασεν ἄνδρας, γυναῖκας και παιδία. Δύο νέαι κόραι ἀρπαγείσαι και κκοποιηθεῖσαι ἐξηγοράσθησαν διὰ τινων σάκκων ἀλεύρου.

Εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ πρώτου στενοῦ κεῖται μεμονωμένος σταθμός, ἐν ᾧ ζῶσι δύο ἄνδρες ὧν ὁ ἕτερος, Jesse Ewing ἔπραξε τὸ ἐξῆς ἀνδραγάθημα·

Τὸ 1866 πολὺς ἀριθμὸς Σιού ὠπλισμένων πρὸς πόλεμον εισέβαλεν εις τὸ παράπηγμα τοῦ Jesse ὅπου εὐρίσκετο μόνος. Ἀφοῦ δὲ κατὰ τὴν συνήθειάν των ἔφαγον ἄρτον, κρέας παστὸν, στέαρ καπνιστὸν και καφέ και ἐκορέσθησαν, διέταξαν τὸν Jesse νὰ νάψη πυρὰν ἵνα τὸν καύσωσι ζῶντα. Τὴν διασκέδασιν ταύτην ὑπεραγκῶσιν οἱ Σιού. Ἀλλ' ὁ Jesse ὅς

τις εἶχε κατορθώσει νὰ κρύψῃ ἐπάνω του μίαν μάχαιραν και ἐν πολὺκωνον χωρὶς νὰ τὰ ἴδωσιν οἱ ἄγριοι, δὲν ἐνέδωκεν. Οὔτοι ὁμως ἀπεκρίθησαν ὅτι ἔαν δὲν τὴν ἀνάψῃ θὰ τὸν ἐκδώρωσι ζῶντα αἱ γυναῖκὲς των. Τότε ἐπανέλαθεν ὅτι δὲν εἶχε ἄχυρον και φρύγανα και ὅτι πρέπει νὰ τὸν ἀφήσωσιν νὰ ὑπάγῃ νὰ λάβῃ εις τὸ ἵπποστάσιον. Οἱ Ἰνδοὶ ἀφῆκαν αὐτὸν συνοδεύσαντες και διὰ δύο συντρόφων των, ἐξ ὧν ὁ μὲν εἰσῆλθε μετὰ τοῦ Jesse εις τὸ ἵπποστάσιον, ὁ δὲ ἐφύλαττεν εις τὴν θύραν. Ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ὁ Jesse ἐνέπηξε τὴν μάχαιραν εις τὸ στῆθος τοῦ παρ' αὐτὸν Ἰνδοῦ, και ἐνεφύτευσεν τὸ σφαιρίδιον τοῦ πολυκάννου του εις τὴν κρανίον τοῦ ἐτέρου. Ἡ συνοδία ἀκούσασα τὸν κρότον συνέβρυσεν ἀμέσως ὠργισμένη· ἀλλ' ὁ Jesse, ἔλαφρος ὡς ἔλαφος, ἐπήδησεν εις ὑψηλὸν σωρὸν πετρῶν και δένδρων και ἐζάρωσεν ἀκίνητος, ἐνῶ οἱ Σιού ἐξηκολούθουν περιφερόμενοι ἐμμανεῖς περὶ τὴν κρύπτην, και ὑλακτοῦντες τὴν τρομερὰν αὐτῶν πολεμιστήριον κραυγὴν *Γέπ! γέπ!* Τὸ ψῆχος ἦτο δριμύτατον και ὁ ταλαίπωρος Jesse δὲν εἶχεν οὔτε ὑποδήματα, οὔτ' ἔνδυμα· ἢ δὲ χιὼν καταπίπτουσα κατὰ πυκνοτάτας νιφάδας τὸν ἐσκέπαζεν· ἔαν ἐζήρητο θὰ συνελαμβάνετο. Κατ' εὐτυχίαν τὸ ψῆχος ἐπάγωσε και των Ἰνδῶν τοὺς πόδας και ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ ἀναχωρήσωσιν. Ὁ ἦρος ἐξῆλθε τότε ἀπὸ τὴν φωλεάν του και ἔτρεξε πρὸς τὸν πλησιέστερον σταθμὸν ὅπου εὔρε τροφὴν και περιποίησιν.

Μετὰ ταῦτα ἐπανῆλθεν εις τὴν καλύβην του, ἀλλὰ φοβοῦμαι μήπως οἱ Έρυθρόδερμοι, οἵτινες δὲν λησμονοῦσι τοὺς ἐχθροὺς των, ἐπανέλθωσι και αὐτοί.

(*Ἀκολουθεῖ.*)

ΒΟΗΘΕΙ ΣΑΥΤΟΝ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλάδ. 518.)

Ἀποκατασταθέντες εις Θόρωτον, ἴδρυσαν κατάστημα πρὸς κατασκευὴν περικνημίδων και πληρέστατα ἐπέτυχον. Ὁ τόπος ἦτο καταλληλότατος πρὸς ταύτην βιομηχανίαν ἕνεκα των πολυαριθμῶν προβάτων ἅτινα ἔτρεφε και τῆς ποιότητος τοῦ ἐρίου. Λέγεται ὅτι ὁ Ἄστον προσέθεσεν εις τὴν μηχανὴν τὰ μολύβδινα βάρη και κατέστησεν οὕτως τὴν ἐφεύρεσιν τελειότεραν. Βαθμηδὸν ἐξετάθη ἡ τέχνη εις διάφορα μέρη τῆς Ἀγγλίας και ἡ διὰ μηχανῶν κατασκευὴ των περικνημίδων ἔγινε ταχέως σπουδαῖος κλάδος τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας.

Σπουδαιοτάτη ὑπῆρξεν ἡ τροποποίησις ἣτις κατέστησεν τὴν πλεκτικὴν μηχανὴν κατάλληλον πρὸς κατασκευὴν μεγάλων ποσοτήτων τριχάπτου. Ἐν ἔτει

1777 δύο μόνον ἐργάται, ὁ Φρόστ και ὁ Χόλμς κατασκευάζον τοιοῦτον πλέγμα διὰ τῆς πλεκτικῆς μηχανῆς ἣν εἶχον τροποποίησιν· μετὰ δὲ τριάκοντα ἔτη, τοσοῦτον ἐξετάθη ἡ παραγωγὴ, ὥστε 1500 μηχαναὶ ἐκινούντο και ἐδίδον ἐργασίαν εις 15,000 ἐργατῶν Ἀλλ' ὁμως, ἐπελθόντος τοῦ πολέμου, τῆς τροπῆς τῆς ἐνδυμασίας και διαφόρων ἄλλων περιστάσεων, ἐξέπεσεν ἡ παραγωγὴ τοῦ τριχάπτου τοῦ Νόττιγγαμσῆρ και διετέλεσεν εις παραλυσίαν μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως τῆς τριχαπτουργοῦ μηχανῆς (Bobbinnet machine) τοῦ Ἰωάννου Χήθκωτ τέως μέλους τοῦ κοινοβουλίου, ἣτις ἀνώρθωσε τὴν βιομηχανίαν ἐκείνην ἐπὶ στερεῶν βάσεων.

Ὁ Ἰωάννης Χήθκωτ ἦτο υἱὸς γεωργοῦ, χωρίου τινὸς τοῦ Ἀήστερσακίρ ὅπου ἐγεννήθη ἐν ἔτει 1784. Ἐμαθεν εις τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου τὴν ἀνάγνωσιν και τὴν γραφὴν, μετὰ ταῦτα δὲ ἐστάλη εις ἕτερον χωρίον ὅπως μάθῃ τὴν σιδηρουργικὴν και τὴν κατασκευὴν διαφόρων μηχανῶν. Ὁ νέος εὐκόλως ἐξέμαθε τὴν χρῆσιν των ἐργαλείων και λεπτομερῶς ἐσπούδασεν τὴν κατασκευὴν τῆς πλεκτικῆς και τῆς περιπλόκου ὑφαντικῆς μηχανῆς (warp machine). Ὁσάκις ἐσχόλαζεν, ἐσκέπετο τίνι τρόπῳ ἠδύνατο νὰ τελειοποιήσῃ τὰς μηχανὰς, και ὁ φίλος του Κορ Βάζλεϋ, μέλος τοῦ κοινοβουλίου, ἀναφέρει ὅτι ἂν και δεκαεὶς ἐτῶν ὦν, ἐσκέπετο ἤδη περὶ τῆς ἐφευρέσεως μηχανῆς διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ λεγομένου Γαλλικοῦ τριχάπτου, ὅπερ κατασκευάζετο διὰ χειρῶν. Τὸ πρῶτον πρακτικὸν ἀποτέλεσμα των σκέψεῶν του ἐφάνη εις τὴν ὑφαντικὴν μηχανὴν· διὰ βελτιώσεως κατώρθωσε νὰ κατασκευάσῃ χειρίδας ἐχούσας τὴν ὄψιν τριχάπτου· ἡ ἐπιτυχία αὕτη ἔδωκεν αὐτῷ θάρρος ὅπως ἐπιμένῃ εις τὴν ἐφεύρεσιν τριχαπτουργοῦ μηχανῆς. Ἡ πλεκτικὴ μηχανὴ εἶχεν ἤδη ἐφαρμοσθῆ εις τὴν κατασκευὴν τοῦ τριχάπτου, ἀλλ' ἡ βροχὶς ἐδέετο ὅπως ἡ των περικνημίδων, ἢ δὲ ἐργασία ἡ τοιοῦτοτρόπως γενομένη ἦτο εὐθραυστος και ἐπομένως ὀλίγη ἀξία. Πολλοὶ ἀγγίνοις μηχανικοὶ τοῦ Νοττιγαμσῆρ εἰργάσθησαν ἐπιμόνας πρὸς ἐφεύρεσιν μηχανῆς ὅπως ἐπιστρέφονται πρὸς ἀλλήλας αἱ κλωστὰι ἐν ᾧ κατασκευάζετο ἡ βροχὶς. Ἀλλ' οἱ μὲν ἐξ αὐτῶν ἀπέθανον ἐν βαθυτάτῃ πενίᾳ, οἱ δὲ κατέστησαν παράφρονες, ἅπαντες δὲ ὁμοίως ἀπέτυχον εις τὰς ἐρεῦνας. Αἱ παλαιαὶ μηχαναὶ ἐνίκων τὰς νέας ἐφευρέσεις.

Μόλις ἐγένετο ἐνὸς και εἴκοσιν ἐτῶν, ὁ Χήθκωτ ἐνουμφεύθη και μετέβη εις Νοττιγγάμην πρὸς ἀναζήτησιν ἔργου. Αὐτόθι εὔρεν ἐργασίαν ὡς σιδηρουργὸς και ἐπισκευαστῆς ὑφαντικῶν μηχανῶν. Ἐξηκολούθησεν ὁμως ἐπιδιώκων τὸ ἀντικείμενον ἐφ' οὗ και προτοῦ ἀδιακόπως ἐσκέπετο, και κατέγινεν εις τὴν ἐφεύρεσιν δικτυώδους ὑφαντικῆς μηχανῆς. Καὶ πρῶτον ἐσπούδασεν τὴν τέχνην τῆς διὰ χειρὸς

κατασκευῆς τριχάπτου ὅπως ἐπιτύχῃ τὴν αὐτὴν ἐργασίαν διὰ μηχανικῶν μέσων. Τὸ ἐπιχειρήμα ἦν μακρὸν και ἐπίπονον, ἀπαιτοῦν διάνοιαν και ὑπομονὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν. Ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ Ἐλλιστ, περιγράφει αὐτὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὡς ἐπιχειρηματικὸν, ὑπομονητικὸν, ὀλιγαρκῆ, σιωπηλὸν, μὴ καταβαλλόμενον ἐκ τῆς ἀποτυχίας, πλήρη ἐφευρετικότητος και ἐπινοήσεως, κατεχόμενον δὲ ὑπὸ πλήρους πεποιθήσεως ὅτι ἐπὶ τέλους ἡ ἐφαρμογὴ των μηχανικῶν ἀρχῶν στεφθήσεται δι' ἐπιτυχίας. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ σύζυγος του διετέλει εις τὴν αὐτὴν φοβερὰν ἀνησυχίαν. Ἐγίνωσκε καλῶς τοὺς ἀγῶνας και τὰς δυσκολίας του· ἔβλεπε δὲ τὴν ἀνάγκην πιέζουσαν και ἐν αὐταῖς ταῖς οἰκιστικαῖς δαπάναις, καθότι ἐν ᾧ κατεγίνετο ἐφευρίσκων, ἔμενε κατὰ μέρος ἡ τακτικὴ ἐργασία ἡ φέρουσα πόρον ζωῆς. Πολὺ βραδύτερον, στεφθέντων πρὸ πολλοῦ των ἀγῶνων διὰ πλήρους ἐπιτυχίας, ζωηρῶς ἀνεμνήσκοντο οἱ σύζυγοι σπουδαῖαν ὀμιλίαν λαβούσαν χώραν κατὰ κρίσιμον ἡμέραν μεταξὺ αὐτῶν. «Οἱ πότ, Ἰωάννη, εἶπεν ἡ ἔμφροντις γυνὴ προσβλέπουσα εις τὸ πρόσωπον τοῦ συζύγου, ἐπιτυγχάνει ἡ μηχανή·— Ὁχι, Ἄννα, ὑπῆρξεν ἡ λυπηρὰ ἀπάντησις, ἠναγκάσθη και πάλιν νὰ τὴν λύσω εις τεμάχια. Καὶ τοι προσεπάθησεν ὁ Χήθκωτ νὰ ὀμιλήσῃ μετὰ θάρρους και ἐλπίδος, ἡ ἀγαθὴ σύζυγος δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατηθῇ πλειότερον, ἀλλὰ κατέπεσε και ἔκλαυσε πικρότατα. Ὀλίγος ὁμως χρόνος καρτερίας ὑπελείπετο· ἐπὶ τέλους ἡ ἐπιτυχία, δικαία ἀμοιβὴ των πολλῶν ἀγῶνων, ἐπῆλθε πλήρης χαρᾶς και ὑπερηφανείας· ὁ Ἰωάννης Χήθκωτ ἔφερεν ἐσπέραν τινὰ τεμάχιον ὑφαντοῦ τριχάπτου, κατασκευασμένου διὰ τῆς μηχανῆς και ἔθηκεν αὐτὸ εις χεῖρας τῆς φιλιτάτης συζύγου.

Δύσκολον εἶναι νὰ περιγράψωμεν διὰ λέξεων μηχανὴν τοσοῦτον πολὺπλοκον ὅσον τὴν δικτυώδη ὑφαντικὴν μηχανήν· πράγματι εἶναι μηχανικὸν προσκεφάλαιον πρὸς κατασκευὴν τριχάπτου· μμειται δὲ λίαν ἐπιτηδεῖως τὰ δάκτυλα τοῦ ἐργάτου πρὸς συνδυασμὸν και περιδείσιν των ἰνῶν ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου. Ἀναλύσας εις κεχωρισμένα μέρη τεμάχιον χειροποίητου τριχάπτου, ὁ Χήθκωτ διέγνωσε κλωσὰς παραλλήλους και διαγωνίους. Ἐρχισε τὰς δοκιμὰς ἐντὸς τοῦ δωματίου διὰ χονδρῶν κλωστῶν· διὰ στρωβῶν ἐδίδεν τὴν κίνησιν και τὴν περιδείσιν των κλωστῶν και ἐπέτυχεν τὴν κατασκευὴν τοῦ κόμβου ὅπως διὰ τῆς χειρὸς. Κατέγινε τότε πρὸς κατασκευὴν μηχανῆς δυναμένης νὰ λάβῃ διαμίας ἀπάσας τὰς λεπτάς ταύτας κινήσεις και πλοκάς· κατέβαλε πλεῖστον κόπον και διανοητικῶς και σωματικῶς. ἔλεγε μετὰ καιρὸν ὅτι ἡ δυσκολία ἐνὸς μόνου μέρους τῆς περιστροφῆς των διαγωνίων κλωστῶν ἐντὸς περιωρισμέ-

νου χώρου ἦτον τοσαύτη ὥστε ἀμφιβάλλω ἂν ἦδυνάμην σήμεραν ν' ἀρχίσω ἐκ νέου τὸ ἔργον. Τὸ ἐπόμενον αὐτοῦ βήμα ἦτον ἡ προμήθεια λεπτῶν μεταλλικῶν δίσκων, οὓς μεταχειρίζετο ὡς ἀτράκτους ὅπως φέρη ἔνθεν κακίθεν τὴν κλωστήν ἐν τῷ στημόνι. Οἱ δίσκοι οὗτοι ἐκινούντο διὰ καταλλήλου μηχανισμοῦ ἐκατέρωθεν τοῦ στημόνος τοποθετημένου. Μετ' οὐ πολὺ ἔθεσεν εἰς πλήρη ἐνέργειαν τὴν μηχανὴν μετὰ τέχνης καὶ ἐπιτυχίας οὐ τῆς τυχούσης, καὶ κατ' ὀρθοῦσεν εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν γενόμενος νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐφεύρεσιν δι' ἐπισήμου προνομιούχου πτυχίου.

Ὅπως συμβαίνει συνήθως ὅταν ἐφευρέσις τις ἀποβῇ προσοδοφόρος, τὰ δικαιώματα τοῦ Χήθκωτ ὡς πτυχιούχου ἐτέθησαν ὑπὸ συζήτησιν καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ὡς ἐφευρέτου διεφίλονεικῆθησαν. Ἐλπίζοντες ὅτι ἤθελε θεωρηθῆ ἄκυρον τὸ πτυχίον οἱ τριχαπτουργοὶ θαρραλέως παρέλαβον τὴν μηχανὴν, ἀψηφόντες τὸν ἐφευρέτην. Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἐζήτησαν προνομία διὰ ὑποτιθεμένης βελτιώσεως καὶ διασκευάς. Μετ' οὐ πολὺ οἱ νέοι προνομιούχοι ἤλθον εἰς ῥῆξιν πρὸς ἀλλήλους καὶ τότε ἐπεκυρώθησαν δικαστικῶς τὰ δικαιώματα τοῦ Χήθκωτ. Τριχαπτουργοῦ τινὸς κινήσαντος ἀγωγὴν κατ' ἄλλου, ὡς δῆθεν παραβιάσαντος τὸ προνόμιον, οἱ ἑνορκοὶ ἀπεφάνθησαν ὅτι ἀμφοτέραι αἱ μηχαναὶ ἀπετέλουν παραβίασιν τοῦ προνομιούχου δικαιώματος τοῦ Χήθκωτ. Ἐπὶ τῆς δίκης ταύτης (Βῶβιλ κατὰ Μῶορ) ὁ σὶρ Ἰωάννης Κώπλεϋ, βραδύτερον λόρδος Λύνδουστ δικηγόρος τοῦ παρεμβάντος ἐν τῇ δίκῃ κ. Χήθκωτ, ἔμαθε νὰ ἐργάζεται εἰς τὴν τριχαπτουργὸν μηχανὴν, ὅπως καταμάθῃ ἐντελῶς τὰς λεπτομερείας τῆς ἐφευρέσεως. Ἄμα ζητηθεὶς ὡς δικηγόρος ὡμολόγησεν ὅτι δὲν κατένοιε κατὰ βάθος τὴν ὑπόθεσιν· ἐπειδὴ ὅμως τῷ ἐφαινετο σπουδία, ἐπρότεινε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν καὶ ἐπὶ τόπου νὰ σπουδάσῃ τὸν μηχανισμὸν μέχρις ὅτου τὸν κατανοήσῃ. «Τότε δὲ, εἶπε, θέλω σὰς ὑπερασπίσθαι ὅλας δυνάμεις.» Μετέβη πράγματι εἰς Νοττιγγάμην καὶ προητοίμασεν ὑπεράσπισιν σπανίας δεινότητος. Τὴν ἐπαύριον τῆς ἐλεύσεώς του ὁ διάσημος δικηγόρος ἐκλείσθη ἐντὸς τοῦ τριχαπτουργείου καὶ δὲν ἐξῆλθε πρὶν ἢ μάθῃ νὰ κατασκευάσῃ ἰδίαις χερσὶ τεμάχιον τριχάπτου καὶ κατανοήσῃ ἐντελῶς τὰς τε ἀρχὰς καὶ τὰς λεπτομερείας τοῦ μηχανήματος. Ἐλθούσης τῆς ἡμέρας τῆς δίκης ὁ διακεκριμένος δικηγόρος ἠδυνήθη νὰ περιεργασθῇ τὸ πρὸ τῶν δικαστῶν μικρὸν σχέδιον μηχανῆς μετὰ τοσαύτης ἐπιδειξίότητος καὶ εὐκολίας, καὶ νὰ ἐπεξηγήσῃ τὸ εἶδος τῆς ἐφευρέσεως τοσοῦτον σαφῶς, ὥστε ἐνέπλησε θαυμασμοῦ καὶ δικαστὰς καὶ ἐνορκοὺς καὶ ἀκροατὰς, καὶ ἡ πλήρης συνείδησις καὶ ἐπιδειξίότης μετ' ἧς ὑπερασπίσθη τὴν ὑπόθεσιν ἔσχε βεβαίως ἐπιρροὴν σπουδαίαν ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ δικαστηρίου.

Μετὰ τὸ πέρας τῆς δίκης, ὁ κ. Χήθκωτ ἐξετάσας, εὔρεν ὅτι ἐξακόσιαι μηχαναὶ εὐρίσκοντο εἰς κίνησιν ἐπὶ τῇ βάσει τῆς νέας ἐφευρέσεως καὶ ἤρχισεν εἰσπράττων δικαίωμα ἐφευρέτου, ἐξ οὗ μεγάλα ποσὰ εἰσέπραξεν. Ἀλλὰ καὶ αἱ ὠφέλειαι τῶν ἐργοστασιάρχων ἦσαν μεγάλα καὶ ἡ χρῆσις τῶν μηχανῶν ἐξετάθη ταχέως· ἡ δὲ τιμὴ τοῦ ὑφάσματος ἠλαττώθη ἐν διαστήματι 25 ἐτῶν ἀπὸ 5 λίρας στερλίνας (140 δραχ.) εἰς πέντε πένας (60 λεπτά) ἡ τετραγωνικὴ ὑάρδα. Κατὰ τὸ αὐτὸ χρονικὸν διάστημα ὁ μέσος ὄρος τῶν ἐκ τοῦ τριχάπτου εἰσοδημάτων ὑπῆρξε τεσσάρων ἑκατομμυρίων λιρ. στερ. ἐτησίως (100 ἑκατομμυρ. φράγκων), παρέχει δὲ ἐργασίαν προσοδοφόρον εἰς 150,000 ἐργατῶν.

Ἀλλ' ἐπιστρέψωμεν εἰς τ' ἀποβλέποντα τὸ πρόσωπον τοῦ κ. Χήθκωτ. Κατὰ τὸ 1809 τὸν εὐρίσκομεν ἐγκατεστημένον ὡς παραγωγὸν τριχάπτου ἐν Λουγβούρῳ. Αὐτόθι ἐξακολουθεῖ ἐφ' ἱκανὰ ἔτη προσοδοφόρον ἐπιχείρησιν, παρέχων ἐργασίαν εἰς πολλὰς ψυχὰς, ἐπὶ μισθοῖς ἐβδομαδιαίοις 5 μέχρι 10 λιρ. στερ. Καίτοι καθ' ἑκάστην ἡζῆσαν ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς τὴν τριχαπτουργίαν ἐργαζομένων, ἤρχισαν τινὲς διαδίδοντας μεταξὺ τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ ὅτι αἱ μηχαναὶ παρέβλαπτον τὴν διὰ τῶν χειρῶν ἐργασίαν, καὶ ἐκτεταμένη συνωμοσία ὀργανίσθη πρὸς καταστροφὴν αὐτῶν. Ἦδη κατὰ τὸ ἔτος 1814 ἠγέρθησαν ἔριδες μεταξὺ ἐργοστασιάρχων καὶ ἐργατῶν τῶν βαμβάκοκλωστῆων καὶ τριχαπτουργῶν ἐν Νοττιγγάμῃ καὶ ἐν ταῖς κομητείαις τοῦ Δάρβυ καὶ Λέιστερ· συνεπεία τούτου συνῆλθεν ὄχλος ἱκανὸς ἐν Σουττόνι, ὅστις καὶ ἐν πλήρει μισημῆρῃ ἤρχισε καταστρέφω τὰ νηματοποιεῖα καὶ τοὺς στημόνας τῶν ἐργοστασίων. Συλληφθέντων καὶ τιμωρηθέντων τινῶν ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τῆς ὀχλαγωγίας οἱ λοιποὶ ἐγένοντο προσεκτικώτεροι· οὐχ ἦττον ἡ καταστροφὴ τῶν μηχανῶν ἐξηκολούθησε κρύφα ὁσάκις παρουσιάζετο εὐθετος περίστασις. Ἐπειδὴ αἱ μηχαναὶ ἦσαν τοσοῦτον λεπτῆς κατασκευῆς ὥστε εἰς μόνος κτύπος τοῦ σκεπάρνου ἤρκει ἵνα καταστήσῃ αὐτὰς ἀχρήστους, καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐργοστάσια ἔκειντο εἰς μονήρη κτίρια, πολλάκις εἰς ἰδιωτικὸς οἴκους, μακρὰν τῶν πόλεων, ἡ πρὸς καταστροφὴν εὐκολία ἦτο μεγάλη. Πλησίον τῆς Νοττιγγάμης, ἔνθα ὑπῆρχε τὸ κέντρον τῆς παραχῆς, οἱ μηχανοθραυσταὶ διοργανίσθησαν εἰς σώματα τακτικά, καὶ ἐν νυκτεριναῖς συναθροίσεσιν ἐσχεδιάζον τὰς βιαιοπραγίας. Ἴνα ἐμπνεύσωσι καὶ τοῖς λοιποῖς θάρρος καὶ πεποίθησιν, διέδωκαν ὅτι διετέλουν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν Λουδδου τινὸς, ἡ στρατηγοῦ Λουδδου, καὶ ἐντεῦθεν τὸ ὄνομα αὐτῶν Λουδδίται.

ὑπὸ τοιοῦτον ὀργανισμὸν ἡ καταστροφὴ τῶν μηχανῶν ἐξηκολούθησε λίαν ζωηρῶς τὸν χειμῶνα τοῦ 1811 γενομένη ἀφορμὴ πολλῆς δυστυχίας καὶ στε-

ροῦσα παμπόλλους ἐργάτας τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Ἐν τούτοις οἱ ἐργοστασιάρχαι ἤρχισαν μεταφέροντες τοὺς στημόνας αὐτῶν ἐκ τῶν ἀπομεμονωμένων συνοικιῶν ἐν τῇ ἐξοχῇ, ἐντὸς ἀποθηκῶν καὶ οἰκοδομῶν ἐν ταῖς πόλεσιν.

Ἐνεθάρρουν ἐν μέρει τοὺς Λουδίτας καὶ ἡ ἀτυχὴς ἐπιείκεια τῶν καταδικαστικῶν ἀποφάσεων, κατὰ τῶν μελῶν τοῦ συνεταιρισμοῦ, ὅσα συνελήφθησαν καὶ ἐδικάσθησαν· μετ' οὐ πολὺ ἡ μανία ἔλαβε νέαν ἐπίτασιν καὶ ἐξετάθη ταχέως εἰς τὰς βορειοτέρας καὶ εἰς τὰς μεσογειοὺς βιομηχανικὰς ἐπαρχίας. Ὁ ὀργανισμὸς ἐγένετο μυστικώτερος· ὄρκος ἐπεβάλλετο εἰς τὰ μέλη περὶ πλήρους ὑποταγῆς εἰς τοὺς ἀρχηγούς τοῦ συνεταιρισμοῦ· κατὰ δὲ τοῦ προδίδοντος τὰ σχέδια αὐτῶν κατεγινώσκετο θάνατος. Ἀπεφασίσθη ἡ καταστροφὴ ὅλων τῶν μηχανῶν εἴτε πρὸς κατασκευὴν μαλλίων ἢ λινῶν ὑφασμάτων, εἴτε τοῦ πρὸς κατασκευὴν τριχάπτου. Ἐν Γόρκαϊρ καὶ Λανκασάϊρ ἑνοπλοὶ παραχοποιοὶ ἐπετέθησαν κατὰ μύλων καὶ βιομηχανικῶν καταστημάτων, πολλαχῶς δὲ κατέσρεψαν ἢ κατέκαυσαν αὐτὰ, ὥστε ἔδει νὰ φυλαχθῶσιν ὑπὸ στρατιωτῶν καὶ ἐθνοφυλάκων. Καὶ κατὰ τῶν ἐργοστασιάρχων κατεγινώσθη θάνατος· κατὰ πολλῶν ἐγένοντο ἐπιθέσεις, τινὲς δὲ καὶ ἐδολοφονήθησαν. Ἐπὶ τέλους ὁ νόμος ἐτέθη σπουδαίως εἰς ἐνέργειαν· πλείστοι τῶν ἀπονενομημένων Λουδδίτων συνελήφθησαν, τινὲς ἐφρονεύθησαν καὶ μετὰ πολυετῆ δεινὸν σάλον αἱ πρὸς καταστροφὴν τῶν μηχανῶν παραχαὶ κατεπραύθησαν καὶ κατέπαυσαν.

Καὶ αὐτὸς ὁ ἐφευρέτης τῆς δικτυώδους τριχαπτουργοῦ μηχανῆς εἶδε τὰ βιομηχανικὰ αὐτοῦ καταστήματα προσβαλλόμενα ὑπὸ τῶν Λουδδίτων. Ὡραίαν τινὰ ἡμέραν τοῦ θέρους τοῦ 1816, σῶμα παραχοπιὸν εἰσῆλθεν εἰς τὸ κατάστημα μετὰ δάδων ἀνά χειρας καὶ τὸ ἐυρπόλησαν καταστρέφοντας τριάκοντα καὶ ἑπτὰ τριχαπτουργοὺς μηχανὰς καὶ ἰδιοκτησίαν ἀξίας περίπου 10,000 λ. σ. Δέκα τῶν κακούργων συνελήφθησαν, ὅτι δὲ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον. Ὁ κ. Χήθκωτ ἐζήτησεν ἀποζημίωσιν παρὰ τῆς ἐπαρχίας· αὐτὴ ἀντέστη εἰς τὴν ἀπαίτησιν, ἀλλὰ τὸ ἐφετεῖον παρεδέχθη τὴν ἀγωγὴν καὶ κατεδίκασε τὴν ἐπαρχίαν εἰς ἀποζημίωσιν 10,000 λ. Οἱ δικασταὶ προσεπάθησαν νὰ συνδυάσωσι μετ' ἡνὲν ἀποζημιώσεως ἀπόφασιν τὸν ὄρον τοῦ νὰ δαπανῆσῃ ὁ κ. Χήθκωτ τὸ ἀνωτέρω ποσὸν ἐντὸς τῆς ἐπαρχίας τοῦ Λέιστερ· ἀλλὰ δὲν τὸ παρεδέχθη, λαβὼν ἤδη ἀπόφασιν νὰ μεταφέρῃ ἀλλαγῶς τὸ ἐργοστάσιον. Εἰς Τίβερτον, ἐν Δεβονσάϊρ, εὔρε μέγα κτίριον, χρησιμοποίηθῃ ἄλλοτε ὡς βαμβάκουργεῖον· ἀλλ' ἐμπεισοῦσης βαθμηδὸν τῆς βιομηχανίας τοῦ ἐρίου, τὸ κτίριον ἔμεινεν ἀκατοίκητον καὶ αὐτὴ ἡ πόλις περιῆλθεν εἰς κατάστασιν πτωχεύσεως. Ὁ κ.

Χήθκωτ ἠγόρασε τὸν παλαιὸν μύλον, τὸν ἀνεκαίνισε καὶ ἤρχισε πάλιν ἐπὶ μεγαλειτέρας κλίμακος τὴν κατασκευὴν τοῦ τριχάπτου, διατηρῶν τριακοσίας περίπου μηχανὰς καὶ παρέχων ἐργασίαν ἄφθονον εἰς παμπόλλους ἐργάτας. Πλὴν τοῦ τριχάπτου ἐνησχολήθη καὶ εἰς διαφόρους συναφεῖς ἐργασίας. Συνέστησε δὲ εἰς Τίβερτον καὶ σιδηρουργεῖον καὶ χυτήριον καὶ ἐργοστάσιον πολῦτιμον πρὸς κατασκευὴν γεωργικῶν ἐργαλείων. Ἐφρονεῖ ὅτι ἔπρεπε κατ' ὀλίγον νὰ εὐρεθῇ τρόπος ὅπως διὰ τοῦ ἀτμοῦ ἐκτελῶνται ἅπανσαι αἱ ἐπιμολοχθεῖς ἐργασίαι τοῦ βίου, καὶ κατέγινεν ἐπὶ πολὺ εἰς τὴν ἐφεύρεσιν ἀτμοκινήτου ἀρότρου. Κατὰ τὸ 1832 ἐπὶ τοσοῦτον προῆλθεν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἰδεῶν τούτων, ὥστε ἐζήτησε καὶ ἔλαβε προνόμιον· καὶ τὸ ἀτμοκίνητον ἄροτρον τοῦ Χήθκωτ, καὶ τοὶ ἔκτοτε προτιμήθη τὸ τοῦ Φάουλερ, ἐθεωρεῖτο τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὡς καλλίστη τῶν τοῦ εἶδους τούτου μηχανῶν.

Ὁ κ. Χήθκωτ εἶχε πλείστα φυσικὰ προτερήματα· εἶχεν ὀρθὸν νοῦν, ταχυτάτην ἀντίληψιν καὶ ἀπειρον πνεῦμα πρὸς ἐκτέλεσιν καὶ τῆς δυσκολωτάτης ὑπηρεσίας. Προσοῦτος εἶχεν εὐθύτητα καὶ ἀκεραιότητα, προτερήματα ἀποτελοῦντα τὴν ἀληθῆ δόξαν τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος. Αὐτοδίδακτος καὶ αὐτὸς ὦν, προθύμως ἐνεθάρρυνε τοὺς ἀξίους νέους ὅσοι διετέλουν παρ' αὐτῷ, ἐξάπτων τὸν ζῆλον καὶ κεντῶν τὴν ἐνεργητικότητα αὐτῶν. Καὶ τοὶ εἰς ἄκρον ἠσυχολημένοι, εὔρε καιρὸν ὅπως ἐμάθη τὴν Γαλλικὴν καὶ τὴν Ἰταλικὴν ἀκριβῶς καὶ γραμματικῶς κατείχεν. Ἐλαβεν ἀκριβεῖς καὶ ὑγιεῖς περὶ φιλολογίας γνώσεις, καὶ ἐπὶ τῶν πλείστων ζητημάτων ἐσχημάτισεν ὀρθὰς καὶ ζωηρὰς γνώμας. Δισχίλιοι ἐργάται εἰς ὑπηρεσίαν αὐτοῦ διατελοῦντες τὸν ἐθεώρουν ὡς πατέρα, αὐτὸς δ' ἐπιμελῶς ἐπρονοεῖ ὑπὲρ τῆς εὐημερίας καὶ βελτιώσεως αὐτῶν. Ἡ εὐτυχία δὲν τὸν μετέβαλεν ὅπως τοὺς πλείστους μεταβάλλει, οὐδ' ἐκλείσθη ἡ καρδία αὐτοῦ εἰς τοὺς πένητας καὶ τοὺς δυστήνους, οἵτινες πάντοτε ἀπελάμβανον τῆς συμπαθείας καὶ συνδρομῆς αὐτοῦ. Προνοῶν ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων τῶν ἐργατῶν αὐτοῦ, ἔκτισε σχολεῖα ἐπὶ τούτῳ δαπανήσας περὶ τὰς 6 χιλιάδας λίρας. Ἦτον ἀνθρώπος εὐθύμος καὶ ζωηρὸς, ἀγαπητὸς εἰς τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ πάσης τάξεως, προπάντων δὲ ἀγαπητὸς εἰς τοὺς ἐκ τοῦ σύγγενος γινώσκοντας αὐτόν.

Κατὰ τὸ 1831 οἱ ἐκλογεῖς τῆς Τίβερτον, ἦν τοσοῦτον ὁ κ. Χήθκωτ εἶχεν εὐεργετήσαι, ἀπέστειλαν αὐτόν ὡς ἀντιπρόσωπον τῆς πόλεως εἰς τὴν Βουλὴν καὶ ἐξηκολούθησεν ἐκλεγόμενος βουλευτῆς ἐπὶ τριάκοντα συνεχῆ ἔτη. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔσχεν ὡς συνάδελφον ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας τὸν λόρδον Παλμερστώνα, καὶ ὁ εὐγενὴς λόρδος πλέον ἢ ἅπαξ ἐξέ-

φρασε την άκραν αυτού υπόληψιν πρὸς τὸν γηραιὸν φίλον. Ὅτε ἀπεσύρθη τῆς ἀντιπροσωπείας κατὰ τὸ 1859, ἔνεκα προΐουσης ἡλικίας καὶ γερωνικῶν ἀσθενειῶν, χίλιοι τριακόσιοι ἐκ τῶν ἐργατῶν αὐτοῦ τῷ προσήνεγκον ἀργυροῦν μελανοδοχεῖον καὶ χρυσοῦν κονδύλιον εἰς τεκμήριον ὑπολήψεως. Τὸν ἀνετον βίον ἐχάρη εἰσέτι ἐπὶ δύο μόνον ἔτη καὶ ἀπεβίωσε τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1861 ἑτῶν ἑβδομήκοντα ἑπτὰ, χαίρων ὑπόληψιν ἀνδρὸς ἐντίμου, ἐναρέτου καὶ διανοίας μηχανικῆς ἐφ' αἷς οἱ διάδοχοι αὐτοῦ δικαίως δύνανται νὰ σεμνύνωνται.

Ἐρχόμεθα ἤδη εἰς στάδιον ὄλως διαφόρου φύσεως, τὸ τοῦ διασήμου ἀλλ' ἀτυχοῦς Ἰακάρδου, οὗ τινος ὁ βίος καταδεικνύει σαφῶς τὴν ἐπίδρασιν ἢ ἀνδρες ἀγγίνοες, ἔστω καὶ ἐκ τῶν ἀπλουστέρων, δύνανται νὰ ἐξασημασίωσιν ἐπὶ τοῦ βιομηχανικοῦ μέλλοντος τοῦ ἔθνους. Ὁ Ἰακάρδος ἔσχε γονεῖς ἐργάτας, τοῦ μὲν πατρὸς ὄντος ὑφάντου, τῆς δὲ μητρὸς καταγινόμενης εἰς ἀντιγραφὴν σχεδίων. Ἐνεκα τῆς πενίας δὲν ἠδύναντο ἢ ἀπλουστάτην νὰ χορηγήσωσι τῷ υἱῷ ἐκπαίδευσιν· ἀλλ' ὅτε ἐρθασεν εἰς ἡλικίαν ἐκμαθήσεως τέχνης, ὁ πατὴρ ἐτοποθέτησεν αὐτὸν παρὰ τινι βιβλιοδέτῃ. Γέροντις τὸς ὑπάλληλος ἐπιφορτισμένος τὰ λογιστικά τοῦ οἴκου παρέδωκε τῷ Ἰακάρδῳ ὀλίγα μαθηματικά. Μετ' οὗ πολὺ ἤρχισε δεικνύων παρὰ τὸς ἄλλους τὰς μηχανικὰς καὶ τινὰ τῶν ἐφευρημάτων αὐτοῦ ἐκίνησαν τὸν θαυμασμόν τοῦ γέροντος γραφέως, ὅστις συνεβούλευσε τῷ πατρί νὰ διδάξῃ ἑτέραν τινὰ τέχνην τῷ Ἰακάρδῳ, ἐν ἣ ἠδύνατο εὐχερέστερον ν' ἀναπτυχθῶσι τὰ ἰδιάζοντα τοῦ νέου πλεονεκτήματα. Ἀληθῶς μετετέθη παρὰ τινι μαχαιροποιῷ· ἀλλὰ τοσοῦτον τὸν ἐκακοποιεῖ ὁ κύριός του, ὥστε μετ' ὀλίγον ἀφῆκε τὸ ἐργαστήριον καὶ μετέβη παρὰ τινι στοιχειοχύτῃ.

Ἀποθανόντων τῶν γονέων, ὁ Ἰακάρδος ὑπεχρεώθη νὰ παραλάβῃ τὰς δύο ὑφαντικὰς μηχανὰς τοῦ πατρὸς καὶ νὰ μετέλθῃ τὸ ἔργον τοῦ ὑφάντου. Ἀμέσως προέβη εἰς βελτιώσεις τῶν ὑφαντουργειῶν καὶ τοσοῦτον ἐβυθίσθη εἰς τὰς ἐφευρέσεις, ὥστε μονονοχὶ ἐλησμόνησε τὸ κύριον ἔργον του καὶ ταχέως εὐρέθη ἐν οἰκονομικαῖς δυσχεραῖαις. Ἐπώλησε τότε τὰς ὑφαντικὰς μηχανὰς ἵνα πληρώσῃ τὰ χρέη αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἀφ' ἑτέρου ἀνέλαβε νέα βάρη νυμφευόμενος. Ἡ πενία ἤρξανεν, οἱ δανεισταὶ ἐγένοντο ἀπαιτητικοὶ καὶ ἠναγκάστη νὰ πωλήσῃ τὸν οἰκίσκον του. Ἀνεζήτησεν ἐργασίαν, ἀλλ' εἰς μάτην, καθότι οἱ πάντες τὸν ἐθεώρουν ὡς ἄεργον ἰδεολόγον καταγινόμενον εἰς χιμαρικὰς ἐφευρέσεις. Τέλος εὗρεν ἐργασίαν παρὰ τινι δικτυοποιῷ ἐν Βρέστῃ ἔνθα μετέβη, τῆς συζύγου διαμεινάσης ἐν Λουγδούνῳ, κατασκευαζούσης δὲ πῖλους ἀχυρίνοους.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη οὐδὲν ἀκούομεν περὶ Ἰακάρδου, καί-

τοι βεβαίως ἐν τῷ μεταξύ ἐξηκολούθει ἀναζητῶν βελτιώσεις τοῦ ὑφαντουργείου, ἰδίως διὰ τὰ μετ' εἰκότων ὑφάσματα· κατὰ τὸ 1790 ἐγνωστοποίησε τὴν ἐφευρέσιν του πρὸς ταχύτεραν ἐκκαθάρισιν τῶν σημονοκλωστῶν, δι' ἧς ἐπετυγχάνετο οἰκονομία ἐνὸς παιδός, μέχρι τοῦδε ἀναγκαιούτος εἰς τὴν ἐργασίαν. Τῆς μηχανῆς ταύτης ἡ γενέσκεισι καὶ παραδοχὴν προέβη βραδέως ἀλλ' ἀσφαλῶς, καὶ μετὰ δέκα ἔτη 4,000 ἐξ αὐτῶν εἰργάζοντο ἐν Λουγδούνῳ. Τοῦ Ἰακάρδου τὰς ἐργασίας διέκοψε βιαίως ἡ ἐπανάστασις, καὶ κατὰ τὸ 1792 τὸν εὐρίσκομεν πολεμοῦντα κατὰ τῶν στρατευμάτων τῆς συντακτικῆς συνελύσεως ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Δουβουᾶ Κρανόε. Ἡ πόλις ἠλώθη· ὁ Ἰακάρδος διέφυγε καὶ κατεγράφη εἰς τὸν στρατὸν τοῦ Ρήνου, ἔνθα προήχθη εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ λοχίου. Ἰσως ἤθελεν ἐξακολουθήσει τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, ἀλλὰ φονευθέντος παρ' αὐτῷ μαχομένου τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ ἐλειποτάκτησε καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Λουγδουνοὺς εἰς ἀνεύρεσιν τῆς συζύγου. Τὴν εὗρεν ἐν μικρῷ ἀνωγαίῳ καταγινόμενῳ ὡς τὸ πάλαι εἰς κατασκευὴν σκιαδίων. Ἐν ᾧ ἔζη μετ' αὐτῆς κρυπτόμενος, ἀνεκάλει εἰς τὸν νοῦν τὰς ἐφευρέσεις αἵτινες ἄλλοτε ἐπὶ τὸσαῦτα ἔτη τὸν ἀπησχόλησαν, ἀλλ' ἐλειπον τὰ χρηματικὰ μέσα. Ὁ Ἰακάρδος ἐν τούτοις ἐθεώρησεν ἀναγκαστὸν νὰ ἐξέλθῃ τῆς κρύπτῆς καὶ νὰ εὕρῃ ἐργασίαν. Τοιαύτην δὲ ἠδυνήθη νὰ ἀπολαύσῃ παρὰ τινι νοήμονι ἐργοστασιάρχῃ καὶ ἐν ᾧ εἰργάζετο τὴν ἡμέραν ἐξηκολούθει τὰς ἐφευρέσεις διὰ νυκτός. Τῷ ἐπανῆλθεν ἡ ἰδέα ὅτι μεγάλα βελτιώσεις ἠδύναντο νὰ ἐπιτευχθῶσι εἰς τὰ ὑφαντουργεῖα τῶν ἐζωγραφισμένων ὑφασμάτων, καὶ ἡμέραν τινὰ ὡς ἐν παρόδῳ ἀνέφερε τὸ πρᾶγμα τῷ κυρίῳ ἐκφράζων ἐνταυτῷ τὴν λύπην ὅτι τὰ μικρὰ αὐτοῦ μέσα ἀπηγόρευον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἰδεῶν του. Εὐτυχῶς ὁ ἐργοστασιάρχης ἐξετίμα τὴν ἀξίαν τῶν ἰδεῶν καὶ μετ' ἀξιοπαΐνου γενναϊότητος ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ ποσὸν χρημάτων ὅπως ἐξακολουθήσῃ τὰς ἐφευρέσεις ἐν ἀνέσει.

Ὁ Ἰακάρδος κατάρθωσε νὰ κατασκευάσῃ ἐντὸς τριῶν μηνῶν ὑφαντικὴν μηχανήν, ἀναπληροῦσαν διὰ μηχανικῶν κινήσεων τὴν ἐπίπονον καὶ μονότονον ἐνέργειαν τοῦ ἐργάτου. Ἐκτεθείσης τῆς μηχανῆς εἰς τὴν τῶν Παρισίων βιομηχανικὴν ἐκθεσιν τοῦ 1804, ὁ ἐφευρετὴς ἐβραβεύθη καὶ ἐτιμήθη διὰ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ ὑπουργοῦ Καρνῶ, ὅστις ἠθέλησε νὰ ἐκφράσῃ προσωπικῶς τῷ Ἰακάρδῳ τὰς συγχαρητηρίους αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἐφευρέσει. Κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος, ἡ ἐν Λονδίῳ ἐταιρία τῶν τεχνῶν προσεκλήρυξε διαγωνισμὸν μετὰ βραβεῖου πρὸς ἐφευρέσιν μηχανῆς κατασκευαζούσης δικτυὰ πρὸς ἀλιείαν καὶ πρὸς χρῆσιν τῶν πλοίων. Ὁ Ἰακάρδος τοῦτο μαθὼν ἐσκέφθη περὶ τοῦ πράγματος, καὶ περιπατῶν ἡμέραν τινὰ κατὰ τὸ εἰκόθως εἰς τὴν ἐξοχὴν ἐσχημάτισε κατὰ νοῦν σχέδιον

καταλλήλου μηχανῆς. Ὁ φίλος ἐργοστασιάρχης, καὶ πάλιν παρεχώρησε τὰ μέσα πρὸς πραγματοποίησιν τῆς ἰδέας, καὶ μετὰ τρεῖς ἑβδομάδας ὁ Ἰακάρδος ἠδυνήθη νὰ ἐπιδείξῃ τελείαν μηχανήν.

Ἀκούσας ὁ τοῦ τόπου νομάρχης περὶ τοῦ κατορθώματος τοῦ Ἰακάρδου, ἐζήτησεν ἐξηγήσεις περὶ τῆς νέας ἐφευρέσεως καὶ ὑπέβαλεν ἐκθεσὶν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. Ὁ ἐφευρετὴς ἐκλήθη εἰς Παρισίους· φέρον καὶ τὴν μηχανὴν καὶ ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν αὐτοκράτορα ὅστις ἐδέχθη αὐτὸν μετὰ τῆς προσηκούσης τῇ εὐφυῖ τιμῆς. Ἡ συνέντευξις παρετάθη ἐπὶ δύο ὥρας, καθ' ἃς ὁ Ἰακάρδος ὁμιλῶν ἐλευθέρως χάρις τῇ φιλοφροσύνῃ τοῦ αὐτοκράτορος, ἐξήγησε τὰς βελτιώσεις αἱ ἔμελλε νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τὰ ὑφαντουργεῖα πρὸς κατασκευὴν ποικιλανθῶν ὑφασμάτων. Τοσοῦτον δὲ ἐπέτυχεν εἰς τὰς ἐξηγήσεις, ὥς τῷ ἐδόθη κατοικία ἐντὸς τοῦ σχολείου τῶν τεχνῶν (Conservatoire des Arts et Métiers)· ἔλαβεν εἰς τὴν διάθεσιν του τὸ ἐργοστάσιον, συγχρόνως δὲ καὶ γενναίαν σύνταξιν.

Ἀφ' οὗ ἀποκατεστήθη εἰς τὸ σχολεῖον, ὁ Ἰακάρδος ἤρχισε τελειοποιῶν τὴν ὑφαντικὴν αὐτοῦ μηχανήν. Ὁφελεῖτο δὲ ἐκ τῆς λεπτομεροῦς ἐξετάσεως τῶν ποικίλων καὶ ἀρίστων μηχανῶν τῶν περιεχομένων ἐν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ ἀποθήκῃ τῆς ἀνθρωπίνης εὐφυΐας. Μεταξὺ τῶν μηχανῶν ἐκείνων, ὁ ἴστος πρὸς ὑφανσιν ποικιλανθῶν μεταξωτῶν τοῦ εὐδοκίμου αὐτοματοῦ Βωκανσόου, ἐφέιλκυσε προπάντων τὴν προσοχὴν τοῦ Ἰακάρδου καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὴν ἐφευρέσιν.

Ἡ πρὸς τὰς μηχανικὰς ἐφευρέσεις τάσις καὶ εὐφυΐα τοῦ Βωκανσόου ἦτον ἐξαισία, καὶ ἡ ἐφευρετικὴ αὐτοῦ δύναμις ἀκράτῃτος οὕσα κατελάμβανεν αὐτὸν μέχρι μανίας. Τὸ λεγόμενον ὅτι «ὁ ποιητὴς γεννᾶται καὶ δὲν κατασκευάζεται», ἐφαρμόζεται ἐξίσου εἰς τὸν ἐφευρετὴν, ὅστις ὠφελεῖται μὲν ὡς καὶ ὁ ποιητὴς ἐκ τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἀλλ' ἐφευρίσκει καὶ πλάττει νέας μηχανὰς κυρίως ὅπως εὐχαριστήσῃ τὴν αὐτόματον κλίσιν. Τοῦτο ὑπῆρξε τὸ κύριον ἐλατήριον τοῦ Βωκανσόου· τὰ τελειότερα αὐτοῦ ἔργα διακρίνονται μᾶλλον διὰ τὴν εὐφυΐαν ἢ διὰ τὴν χρησιμότητα. Κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, μετέβαινε μετὰ τῆς μητρὸς πρὸς ἀκρόασιν θρησκευτικῶν ὁμιλιῶν, καὶ τὸ παιδίον διεσκεδάζεε παρατηροῦν τὰς κινήσεις τῆς μηχανῆς ὠρολογίου κρεμαμένου ἐντὸς τοῦ παρακειμένου δωματίου. Προσεπάθει νὰ ἐννοήσῃ τὴν αἰτίαν τῶν κινήσεων ἐκείνων καὶ μετὰ βαθεῖαν σκέψιν πολλῶν μηνῶν ἐφευρεν ἀφ' ἑαυτοῦ τὴν ἀρχὴν τῆς μηχανικῆς κινήσεως τοῦ ὠρολογίου (écharpement).

Ἐκτοτε κατέλαβεν αὐτὸν ἐντελῶς ἡ μανία τῶν μηχανικῶν ἐφευρέσεων. Κατάρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ χονδροειδῆ τινὰ ἐργαλεῖα δι' ὧν κατεσκευάσε ξύλι-

νον ὠρολόγιον σημαίνον ἀκριβέστατα τὰς ὥρας, καὶ συγχρόνως κατεσκευάσε παίγιον παριστάνον ἐκκλησίαν καὶ ἀγγέλους κινουντας τὰς πτέρυγας καὶ ἱερεῖς μιμουμένους διαφόρους ἱερατικὰς κινήσεις. Προτιθέμενος νὰ κατασκευάσῃ τελειότερον αὐτόματον ἐσπούδασεν ἐπὶ τινὰ ἔτη τὴν μουσικὴν, τὴν ἀνατομίαν καὶ τὴν μηχανικὴν. Ἡ ὄψις τοῦ ἐντὸς τοῦ κήπου τῶν Κεραμεικῶν ἀγάλματος «τοῦ Αὐλητοῦ» ἐνέπνευσε αὐτῷ τὴν ἰδέαν νὰ κατασκευάσῃ παίζοντα Αὐλητὴν· καὶ πραγματικῶς μετὰ τινὰ ἔτη μελέτης καὶ κόπου ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ καὶ τοι νοσῶν. Κατόπιν ἐποίησε πλαγιαυλητὴν (joueur de flageolet) καὶ νῆσαν, τὸ ἐντεχνότερον τῶν ἔργων αὐτοῦ, ἧτις ἐνήχето, ἐτάραττε τὸ ὕδωρ διὰ τῶν πτερύγων, ἔπιπε καὶ ἐφώναζεν ὡς ἀληθινὴ νῆσα. Κατεσκευάσε καὶ ἔχιδναν χρησιμοποιοθηείσας εἰς τὴν τραγωδίαν «τῆς Κλεοπάτρας», ἧτις ἐσύριζε καὶ ἐρρίπτετο ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς ὑποκριτρίδας.

Ἄλλ' ὁ Βωκανσόος δὲν περιωρίσθη μόνον εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτομάτων· ἔνεκα τῆς ἀγγινοίας του, ὁ Καρδινάλιος δὲ Φλερὸς διώρισεν αὐτὸν ἐπιθεωρητὴν τῶν μεταξουργειῶν τῆς Γαλλίας· ἅμα δὲ διορισθέντα ἡ ἐφευρετικὴ μανία προέτρεψεν αὐτὸν ἀκατασχέτως νὰ εἰσαγάγῃ διαφόρους βελτιώσεις εἰς τὰς πρὸς ἐργασίαν τῆς μεταξῆς μηχανὰς. Μεταξὺ τῶν νέων μηχανῶν ἦτον ὁ μύλος πρὸς προπαρασκευὴν συνεστραμμένης μεταξῆς, ὅστις τοσοῦτον ἐξήγειρε τὸν θυμὸν τῆς ἐργατικῆς τάξεως τοῦ Λουγδούου, φοβηθείσης ἔλλειψιν ἐργασίας, ὥστε ἐλιθοβολήθη ὁ ἐφευρετὴς καὶ παρ' ὀλίγον ἐφονεύετο. Μ' ὅλον τοῦτο ἐξηκολούθησεν ἐφευρίσκων, τὸ δ' ἐπόμενον αὐτοῦ ἔργον ὑπῆρξε μηχανὴ πρὸς ὑφανσιν ποικιλανθῶν μεταξωτῶν μετ' ἰδιαίτερου μηχανισμοῦ πρὸς ἐξίσωσιν τῶν κλωστῶν ἐκάστης τολύπης.

Ὁ Βωκανσόος ἀπεβίωσεν ἐν ἔτει 1792, κληροδοτήσας τὴν συλλογὴν τῶν μηχανῶν εἰς τὴν βασιλίαν, ἧτις φαίνεται ἀδιαφορήσασα πρὸς τὸ δῶρον· διὸ ἡ συλλογὴ ταχέως διεσκορπίσθη. Ἄλλ' ὁ ἴστος περὶ οὗ ἐγένετο ἤδη λόγος, ἐσώθη εὐτυχῶς ἐν τῷ σχολείῳ τῶν τεχνῶν, ὅπου ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Ἰακάρδου μεταξὺ τῶν πολλῶν καὶ περιέργων ἀντικειμένων τῆς ἀποθήκης ἐκείνης. Τὰ μέγιστα ὠφελήθη ὁ Ἰακάρδος ἐκ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ Βωκανσόου, καὶ στηριχθεὶς ἐπὶ τῶν βάσεων τοῦ μηχανισμοῦ ἐκείνου, σπουδαίως βελτιώσεις ἐπέφερεν εἰς τὴν ὑφαντικὴν αὐτοῦ μηχανήν.

Εἰς τὸ ἔργον τοῦ Βωκανσόου, ἡ κυριωτέρα ἐνέργεια ἐγένετο διὰ κυλίνδρου, ὅστις περιστροφόμενος διεύθυνε τὰ κινήσεις βελονῶν τινῶν καὶ κλωστῶν εἰς τὸν τρόπον ὥστε νὰ παράγῃται σχέδιόν τι προητοιμασμένον μὲν ἀλλ' ἀπλούστατον. Ὁ Ἰακάρδος, ἐννοήσας ἀμέσως τὸν μηχανισμόν προέβη μετὰ ζήλου αἰσθα-

νομένου μόνον υπό τῶν ἀληθινῶν ἐφευρετῶν, εἰς μεταμόρφωσιν καὶ τελειοποίησιν τῆς πρωτοτύπου ἰδέας. Μετὰ ἐργασίαν ἐνὸς μηνὸς ἡ ὑφαντικὴ μηχανὴ διεσκευάσθη, καὶ ἡ ὑφανσις ποικιλανθῶν ὑφασμάτων ἠδύνατο νὰ γίνῃ εὐκόλως καὶ ταχέως. Χάρις δὲ τῷ νέῳ μηχανισμῷ δύο ἐργάται ἀφηρέθησαν διὰ μιᾶς ἐξ ἐκάστης μηχανῆς. Πρώτην χρῆσιν τοῦ νέου ὑφαντουργεῖου ἐποίησεν ὁ Ἰακάρδος πρὸς κατασκευὴν λαμπροτάτου ὑφάσματος ὑπερ προσέφερε τῇ αυτοκρατεῖρᾳ Ἰωσηφίνα. Ὁ δὲ Ναπολέων τοσοῦτον πύχαριστήθη, ὥστε διέταξε τὴν κατασκευὴν ἐργαλείων τινῶν κατὰ τὸ πρωτότυπον τοῦ Ἰακάρδου καὶ ἐδώρησεν αὐτὰ τῷ ἐφευρετῇ, ὅστις ἀπῆλθε μετὰ τῶν μηχανῶν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Λουγδουνοῦ.

Αὐτόθι ὅμως ἔλαβε τὴν συνήθη τῶν ἐφευρετῶν τύχην· διότι οἱ συμπολίται αὐτοῦ τὸν ἐθεώρουν ὡς ἐχθρὸν καὶ τὸν ἐκακοποίησαν. Οἱ ἐργάται ἐνόμιζον τὸ νέον ὑφαντουργεῖον καταστρεπτικὸν δι' αὐτοῦς, καὶ μέλλον νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπ' αὐτῶν τὸν ἐπιούσιον ἄρτον. Ὁ χλαγαγωγία ἐγένετο ἐν τῇ Πλατεῖᾳ τοῦ Λουγδουνοῦ καὶ ἀπεφασίσθη ἡ καταστροφή τῶν μηχανῶν. Ἀλλ' οἱ ταρachoποιεῖ προσλήφθησαν ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας, ἧτις ὅμως δὲν ἠδυνήθη νὰ κωλύσῃ τὴν ἀπαγχόνισιν ὁμοιώματος τοῦ Ἰακάρδου. Αἱ ἀρχαὶ εἰς μάτην προσεπάθον νὰ καταπραῦνωσι τὰ ἐξηγριωμένα πάθη· ἐπὶ τέλους κατηγορήθησαν ὡς συνένοχοι. Πλείστοι τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων καταγόμενοι ἐκ τῶν ἐργατικῶν τάξεων, διετέλουν συμπαθοῦντες ὑπὲρ τῶν ὁμοίων, ὥστε εὐκόλως ἐνέδωκαν καὶ παρέσυρον τοὺς συναδέλφους εἰς ἐπιδοκιμασίαν τῆς ἀρπαγῆς καὶ ἐπισήμου ἐξολοθρευσεως μιᾶς τῶν μηχανῶν. Ταρχαγαὶ συνέβησαν καὶ ὁ Ἰακάρδος συρόμενος ὑπὸ μανιώδους ὄχλου παρ' ὀλίγον ἐβρίπτετο ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ, ἀλλ' εὐτυχῶς ἐσώθη.

Ἄλλ' ὅμως ἡ ἀξία τῆς μηχανῆς τοῦ Ἰακάρδου ἦτον ἀναμφισβήτητος καὶ ἡ ἐπιτυχία ζήτημα χρόνου. Ὁ ἐφευρετὴς ἔλαβε προτάσεις παρὰ τινῶν Ἀγγλῶν ἐργοστασιαρχῶν ἵνα ἀποκατασταθῇ εἰς Ἀγγλίαν καὶ φέρῃ ἐκεῖ τὰς μηχανάς. Ἀλλ' ὁ πατριωτισμὸς δὲν τῷ ἐπέτρεψε νὰ δεχθῇ, καίτοι ἔπασχεν ἐκ τῆς ἀδικίας καὶ ὠμότητος τῶν συμπολιτῶν. Οἱ δὲ Ἀγγλοὶ ἐργοστασιαρχαὶ παρεδέχθησαν γενικῶς τὸ ἐργαλεῖον του. Τότε καὶ μόνον τότε οἱ ἐργάται τοῦ Λουγδουνοῦ φοβούμενοι τὸν ἀνταγωνισμὸν καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῶν Ἀγγλῶν, ἔσπευσαν νὰ παραδεχθῶσι τὴν μηχανήν· ταχέως δὲ τὸ ὑφαντουργεῖον τοῦ Ἰακάρδου ἐχρησίμευσε πρὸς κατασκευὴν παντὸς εἴδους ὑφασμάτων. Τὸ ἀποτέλεσμα ἀπέδειξεν ὅτι οἱ φόβοι τῶν ἐργατῶν ἦσαν μάταιοι, διότι ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ ὑφαντουργεῖου οὐ μόνον δὲν ἠλάττωσε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐργαζομένων, ἀλλ' ἀπεναντίας ἐδεκαπλασίασεν αὐτόν. Ὁ Λέων Φωσέρ ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὸ 1833

τὰ ὑφαντουργεῖα τοῦ Λουγδουνοῦ παρεῖχον ἐργασίαν εἰς 60,000 ψυχάς· ἔκτοτε δὲ ὁ ἀριθμὸς οὗτος πολλαπλασιάσθη ἐπαισθητῶς.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸν Ἰακάρδον, διήλθεν ἐν εἰρήνῃ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς· οἱ ἴδιοι ἐργάται οἱ θελήσαντες νὰ πνίξωσιν αὐτόν, ἠθέλησαν ἀργότερον νὰ τὸν φέρωσιν ἐν θριάμβῳ κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων του. Ἀλλ' ἡ μετριοφροσύνη δὲν τῷ ἐπέτρεψε νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὰς ἐπιθυμίας τῶν συμπολιτῶν. Τὸ δημοτικὸν συμβούλιον παρεκάλεσεν αὐτὸν ν' ἀφιερωθῇ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς μηχανῆς του πρὸς ὄφελος τῆς ἐντοπίου βιομηχανίας· τοῦτο δὲ παρεδέχθη ὁ Ἰακάρδος, ἀντὶ συντάξεως ἢν αὐτὸς ὤρισεν. Ἐπομένως ἐτελειοποίησε κατὰ τὴν συμφωνίαν τὴν ἐφεύρεσιν, καὶ ἐξήκοντα ἐτῶν γενόμενος ἀπεσύρθη εἰς Οὐλλίνς τόπον γενετῆς τοῦ πατρὸς του. Αὐτόθι ἔλαβε τὸ παράσημον τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς κατὰ τὸ 1820, ἀπέβιασε δὲ καὶ ἐτάφη ἐν ἔτει 1834. Ἄγαλμα ἰδρυθῆναι εἰς τὴν μνήμην του, ἀλλ' οἱ συγγενεῖς ἔμειναν ἄποροι, καὶ εἴκοσι ἐτη μετὰ τὸν θάνατόν του ἠναγκάσθησαν αἱ δύο ἀνεψιαὶ νὰ πωλήσωσιν ἀντὶ μικροῦ ποσοῦ τὸ χρυσοῦν μετάλλιον τὸ δοθὲν ὡς βραβεῖον τῷ θεῷ αὐτῶν παρὰ τοῦ Λουδοβίκου XVIII. «Τοιαύτη, λέγει Γάλλος τις συγγραφεὺς, ὑπῆρξεν ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν βιομηχανικῶν τάξεων τοῦ Λουγδουνοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τὸν γενόμενον κατὰ μέγα μέρος αἴτιον τοῦ μεγάλου τῆς πόλεως».

Εὐκόλως δύναται νὰ ἐκταθῇ τὸ μαρτυρολόγιον τῶν ἐφευρετῶν καὶ τῶν διακεκριμένων ἀνθρώπων, οἵτινες ἄνευ ἰδιαιτέρου συμφέροντος συνετέλεσαν εἰς τὴν βιομηχανικὴν πρόοδον τῆς ἐποχῆς, διότι συχνότατα φυτεῖται ἡ εὐφροία τὸ δένδρον, ὠφελεῖται δὲ τῶν καρπῶν ἡ ὑπομονητικὴ ἀνικανότης· ἀλλὰ θέλομεν ἀρκεσθῆναι πρὸς τὸ παρὸν ἀναφέροντες συντόμως τὸν βίον ἐφευρετοῦ ἀνήκοντος εἰς νέαν σχετικῶς ἐποχὴν, πρὸς ἀπέδειξιν τῶν δυσχερειῶν καὶ στερησεῶν καθ' ὧν ἀγωνίζεται ἡ ἀγγλικοὶ. Πρόκειται περὶ τοῦ Ἰωσουά Χεΐλμαν ἐφευρετοῦ τῆς ζαντικῆς μηχανῆς.

Ὁ Χεΐλμαν ἐγεννήθη κατὰ τὸ 1796 ἐν Μυλχούζῃ κέντρον τῆς ἐν Ἀλσατίᾳ βαμβυκαουργικῆς. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ μετεῖχε τῆς τέχνης καὶ ὁ Ἰωσουά γενόμενος πεντεκαίδεκα ἐτῶν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ἐργασίαν ἐπὶ δύο ἐτη· κατὰ τὰς ἐλευθερὰς ὥρας ἐζωγράφιζε μηχανάς. Μετὰ ταῦτα διήλθε δύο ἐτη ἐν τῷ τραπεζιτικῷ καταστήματι τοῦ ἐν Παρισίοις θεοῦ του, σπουδάζων συγχρόνως καὶ μαθηματικά. Συστηθέντος μικροῦ τινος βαμβυκαουργεῖου ὑπὸ τινῶν τῶν συγγενῶν, ὁ νέος Χεΐλμαν διέμεινεν ἐν Παρισίοις ἐντὸς τῶν τοιοῦτων καταστημάτων ὅπως ἐκάθη τὴν τέχνην, ἐγένετο συγχρόνως καὶ φοιτητῆς τοῦ σχολείου τῶν τεχνῶν πρὸς ἀκρόασιν τῶν μαθημάτων καὶ ἐξέ-

τασιν τῶν διαφόρων μηχανῶν, ἔμαθε δὲ καὶ τὴν τέχνην τοῦ τορνευτοῦ. Μετὰ τινὰ καιρὸν καλῶς ἀσχοληθεὶς ἐπέστρεψεν εἰς Ἀλσατίαν πρὸς ἐπιτήρησιν τῆς κατασκευῆς μηχανῆς τοῦ νέου βαμβυκαουργεῖου, ἧτις ταχέως ἐτέθη εἰς κίνησιν. Ἀλλ' ἐπῆλθεν ἐμπορικὴ δυστυχία καὶ καταστραφέντων τῶν συμφερόντων τῆς ἐταιρίας τὸ κατάστημα περιήλθεν εἰς ἄλλας χεῖρας, ὁ δὲ Χεΐλμαν ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς γονεῖς.

Ἐν τῷ μεταξὺ εἶχεν ἀσχοληθῆναι εἰς μηχανικὰς ἐφευρέσεις πρὸς διευκόλυνσιν τῶν διαφόρων ἐργασιῶν τοῦ βάμβυκος. Ἐν πρώτοις κατεσκεύασε μηχανὴν πρὸς κέντημα, ἐν ἣ εἴκοσι βελόνες ἐργάζοντο συγχρόνως, ἐτελειοποίησε δὲ τὴν μηχανὴν ἐντὸς ἑξ μηνῶν. Πρὸς ἀνταμοιβὴν τῆς ἐφευρέσεως, ἔλαβε χρυσοῦν βραβεῖον τῆς τοῦ 1834 ἐκθέσεως καὶ παράσημον τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς. Κατόπιν ἦλθεν καὶ ἕτεραὶ ἐφευρέσεις, νέον ὑφαντουργεῖον, μηχανὴ πρὸς μέτρησιν καὶ δίπλωσιν τῶν ὑφασμάτων καὶ διάφοροι βελτιώσεις εἰς τὰς μηχανὰς τῶν βαμβυκαουργεῶν καὶ μεταξουργεῶν. Μεταξὺ τῶν εὐφυστέρων ἐφευρέσεών του ὑπῆρξεν ὑφαντικὴ μηχανὴ πρὸς ταυτόχρονον ὑφανσιν δύο τεμαχίων βελούδου μετὰ μαχαίρας διαιρούσης τὰ ἠτομασμένα ὑφάσματα. Ἀλλ' ἡ πρὸς ξάνσιν μηχανὴ ἦν θέλομεν ἐν βραχεῖ περιγράψαι, ὑπερέχει κατὰ πάντα τῶν ἄλλων ἐφευρέσεων.

Πρὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ὁ Χεΐλμαν ἠσχολεῖτο εἰς ἐρεῦνας περὶ μηχανῆς πρὸς ξάνσιν τοῦ βάμβυκος, διότι ἡ ἐν χρήσει μηχανὴ ἐλλειπῆς οὔσα ἐξαινε χονδροειδῶς καὶ ἐπέφερε ζημίαν καθιστῶσαν ἄχρηστον ἄπειρον ὕλην. Διὸ οἱ βαμβυκαουργοὶ τῆς Ἀλσατίας προσέφερον ἀνταμοιβὴν 5,000 φράγκων τῷ ἐφευρετῇ νέας μηχανῆς ἀπληλαγμένης ἐλλείψεων. Ὁ δὲ Χεΐλμαν αὐθροεῖ ἀπεφάσισε νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀμοιβήν. Ἡ ἀπόφασίς αὕτη δὲν ἐπήγαγεν ἐκ φιλοκερδοῦς αἰσθημάτων, διότι ὁ Χεΐλμαν ἦτο σχετικῶς πλούσιος ἕνεκα τῆς σύζυγου, ἐχούσης ἀνεξάρτητον περιουσίαν. Σύνθηες αὐτοῦ ἀξίωμα ἦτο ὅτι· «ὁ ἀδιακόπως σκεπτόμενος περὶ τοῦ ὕλικου κέρδους οὐδέποτε θέλει κατορθῶσαι μέγα τι.» Ὑπήκουσεν εἰς τὴν αὐτόματον καὶ ἀκράτητον κλίσιν τῶν ἐφευρετῶν, οἵτινες ἅμα παρουσιάζονται μηχανικόν τι πρόβλημα, αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ λύσωσιν αὐτό. Ἀλλὰ τὸ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην παρουσιασθὲν πρόβλημα, ἦτο πολὺ δυσκολώτερον ἢ ὅσον ἐνόμιζεν ὁ Χεΐλμαν. Ἡ σπουδαία τοῦ ἀντικειμένου μελέτη, ἀπασχόλησεν αὐτόν ἐπὶ τινὰ ἔτη, καθ' ἃ ἐδαπάνησεν ἀδρῶς, κατασκευάζων σχέδια μηχανῶν, εἰς τρόπον ὥστε ἐξήντησε τὴν περιουσίαν τοῦ συζύγου καὶ περιήλθεν εἰς πενίαν πρὶν ἀποτελειώσῃ τὴν μηχανήν. Τότε ἠναγκάσθη ν' ἀποταθῇ πρὸς τοὺς φίλους ἵνα λάβῃ τ' ἀναγκαῖα μέσα πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ σκοποῦ.

Ἐν τῷ εὐρίσκετο εἰς τὴν δεινὴν ταύτην θέσιν ἀπε-

βίωσεν ἡ σύζυγος τοῦ Χεΐλμαν νομίζουσα αὐτὸν ἐντελῶς ἄπορον· μετ' ὀλίγον ἀνεχώρησεν εἰς Ἀγγλίαν καὶ ἀποκατεστάθη εἰς Μάντσεστερ, ὅπου ἐξηκολούθησε τὰς ὑπὲρ τῆς μηχανῆς ἐρεῦνας. Παρήγγειλε σχεδιῶν τι εἰς τὸ γνωστὸν κατάστημα τῶν μηχανῶν Σάρπ, Ρόθερτς καὶ Σα, ἀλλ' ἡ μηχανὴ δὲν ἐργάζετο κατ' εὐχὴν καὶ ὁ δυστυχὴς Χεΐλμαν σχεδὸν ἀπελπίσθη. Ἐπέστρεψεν εἰς Γαλλίαν ἵνα ἐπισκεφθῇ τὴν οἰκογένειαν, πάντοτε μελετῶν κατὰ νοῦν τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἰδέας, ἧτις ἐντελῶς ἐκυρίευσεν αὐτόν. Καθήμενος ἐσπέραν τινὰ πλησίον τῆς ἐστίας πικρῶς ἐσκέπτετο περὶ τῆς σκληρᾶς τέχνης τῶν ἐφευρετῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν· μηχανικῶς δὲ πως παρετήρει τὰς κινήσεις τῶν θυγατέρων, αἵτινες ἐκτένιζον τὴν μακρὰν κόμην καὶ διὰ τῶν δακτύλων ἐχώριζον αὐτήν. Τότε αἰφνιδίως ἐπανῆλθεν αὐτῷ ἡ ἰδέα, ὅτι ἐὰν ἠδύνατο νὰ μιμηθῇ διὰ τῆς μηχανῆς τὸν κτενισμὸν τῆς μακροτάτης κόμης καὶ τὴν διαχώρισιν τῶν μικροτέρων τριχῶν, ἤθελεν ὑπερβῆ τὰς ὑπαρχούσας δυσκολίας. Τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο τῆς ζωῆς τοῦ Χεΐλμαν ἐγένετο ἀντικείμενον ὥραίας εἰκόνης τοῦ Ἐλμωρ, ἧτις ἐξετέθη εἰς τὴν τοῦ 1862 ἐκθεσιν τῆς βασιλικῆς Ἀκαδημίας.

Ἀμέσως ἤρχισεν ἐργαζόμενος, εἰσήγαγε τὴν κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπλουστάτην ἀλλὰ πράγματι πολὺπλοκὴν μέθοδον τοῦ μηχανικοῦ κτενισμοῦ, καὶ μετὰ πολλοὺς κόπους πληρέστατα ἐπέτυχεν. Ἡ θαυμασία αὕτη ἐργασία δύναται νὰ ἐκτιμηθῇ μόνον ὑπὸ τῶν θεωρούντων τὴν μηχανὴν ἐργαζομένην, ὅτε ἡ ὁμοιότης τῶν μηχανικῶν κινήσεων πρὸς τὴν πρᾶξιν τοῦ κτενισμοῦ τῶν τριχῶν εἶναι ἀμέσως φανερά. Ἐλέχθη περὶ τῆς μηχανῆς ταύτης ὅτι ἐργάζεται με λεπτότητα ἀφῆς, ἴσων πρὸς τὴν τῶν ἀνθρωπίνων χειρῶν. Κτενίζει τὴν κλωστήν εἰς ἀμφοτέρας τὰς ἄκρας, καὶ θέτει τὰς ἴνας ἐντελῶς παραλλήλους, ἀποχωρίζει τὰς μακρὰς τῶν βραχέων, τέλος ἡ μηχανὴ αὕτη οὐ μόνον ἐργάζεται με λεπτὴν ἀκρίβειαν τῶν ἀνθρωπίνων χειρῶν, ἀλλὰ καὶ με τὴν λεπτότητα τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας.

Ἡ κυρία ἐμπορικὴ ἀξία τῆς ἐφευρέσεως συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι ἐπιτρέπει τὴν ὑφανσιν τῶν λεπτοτέρων εἰδῶν κλωστῶν εἰς πολὺ μεγαλειτέραν ποσότητα. Διὰ τῆς μηχανῆς ἐγένετο δυνατόν νὰ ὑφανθῇ τοσοῦτον λεπτὸν νῆμα, ὥστε ἐκ μιᾶς λίτρας βάμβυκος νὰ παράγῃται κλωστή ἔχουσα 334 μιλίων μῆκος, κατὰλληλος πρὸς κατασκευὴν τῶν λεπτοτέρων καὶ ὠραιότερων τριχάπτων. Τοιοῦτοτρόπως δύναται ποσότης βάμβυκος, ἀξίας ἐνὸς σελινίου, νὰ αὐξηθῇ πρὶν περιέλθῃ εἰς χεῖρας τοῦ καταναλωτοῦ, μέχρις ἀξίας 300 ἢ 400 λιρ. στερ.

Ἡ ὠραιότης καὶ ἡ χρησιμότης τῆς τοῦ Χεΐλμαν ἐφευρέσεως ἐξετιμήθησαν ἀμέσως ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν

έργοστασιάρχων. Ηνώθησαν ἐξ τῶν ἐν Λαγκασάρι βαμδακουργῶν καὶ ἠγόρασαν ἀντί 30,000 λιρ. στερ. τὸ προνόμιον πρὸς χρῆσιν τῆς μηχανῆς ἐν Ἀγγλίᾳ· οἱ ἐριουργοὶ ἐπλήρωσαν τὸ αὐτὸ ποσὸν ὅπως ἀποκτήσῃσι προνόμιον διὰ τὴν ξάνσιν τῶν ἐρίων, καὶ κατὰστῆματι ἐν Αἰθῆς προσέφερε 20,000 λιρ. στερ. πρὸς ξάνσιν τῆς κανάβεως διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου. Τέλος λοιπὸν εἶδεν ὁ δυστυχῆς Χεϊλμαν τὸν πλοῦτον συβρέοντα αἰφνιδίως πρὸς αὐτόν. Ἀλλὰ δὲν ἔζησεν ὅπως ὠφελήθη ἐξ αὐτοῦ. Μόλις ἐστέφθησαν οἱ πόποι του καὶ ἀπεβίωσεν, ὁ δὲ υἱὸς ὅστις εἶχε συμμετάσχει τῶν κακουχιῶν αὐτοῦ μετ' οὐ πολὺ τὸν περὶ κολούθησεν.

Ἀντὶ τοσοῦτων δυσκολιῶν καὶ κόπων κατορθοῦνται τὰ θαύματα τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ.

(*Ἀκολουθεῖ*)

ΑΠΟΔΗΜΗΤΟΥ ἈΝΑΜΝΗΣΕΩΝ

ΑΠΟΣΓΡΑΦΜΑ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΕΞ ΑΠΟΣΓΡΑΦΜΑΤΙΩΝ ΣΥΓΚΡΟΤΟΥΜΕΝΟΝ.

(Ἴδε Πανδ. τόμ. Κ', φυλλ. 463.)

Εἰσαγωγή.—Οἰκίαι ἐν Ζακύνθῳ.—Πόλις.—Ὀδοί.—Αἶγες καὶ τράγοι καὶ προμήτορες αὐτῶν.—Σωτήρια, ἀμίδες, γάστραι καὶ ἄνθη.—Κρεμαστὸς κόσμος τῶν ὁδῶν.—Σήματα καὶ σημάτια.—Καθαρὴ τῆς Ζακύνθου λαοῦ. Φιλοκαλία. Λουτρά. Κῆποι, ἄνθη καὶ ἀνθοδέσμαι. Σύρα καὶ Ζάκυνθος. Πόχαιλις καὶ Κῆποι.

Μεθ' ἡμερονυκτίου ἐνός πλοῦν καὶ σχεδὸν ἄπαυστον κίνησιν, διότι μόνον ἐν Καλαμακίῳ, Νέξ Κορίνθῳ καὶ Πάτραις ὀλίγας ὥρας διετρίψαμεν, ἐφθάσαμεν τέλος εἰς Ζάκυνθον. Ἀποβάς δ' εἰς τινὰ ξυλίην ἀποβάθραν, διὰ στενωποῦ ὠδηγήθη ὑπ' ἀνθρώπου ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ φίλου μοι σταλέντος εἰς τι ἀνώνυμον ξενοδοχεῖον, ὅπερ, ὡς ὁ Σίνας ἐν Παρισίοις τὸ Hôtel Bristol, οὕτω καὶ ἐγὼ κατέλαθον ὀλόκληρον ἐκ δύο δωματίων καὶ τῶν παραρτημάτων συγκεϊμένον. Τὸ ταπεινὸν τῆς ξυλίνης ὀροφῆς κατεπλάκωσέ μου τὴν καρδίαν καὶ νομίζω ὅτι δὲν ἀναπνέω ἐλευθέρως ἐν τοῖς καθαροῖς δωματίοις ἅτινα κατέχω, ἂν καὶ ἀμφοτέρωθεν κείνται παντὶ ἀνέμῳ ἀναπταμέγα ὡς τὸ πολύθυρον τοῦ Ἑπαμινώνδου τριβώνιον, ἢ, κάλλιον εἰπεῖν, ὡς σουλτανικὸν περιπτερον. Τοιαύτη, μανθάνω, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ κατασκευὴ τῶν οἰκιῶν τῆς πόλεως, καὶ ὁ συνειδημένος εἰς τὰς ὑψηλὰς ὀροφὰς καὶ τὰ εὐάερα δωμάτια τῶν νέων πόλεων τοῦ βασιλείου νομίζει ἐαυτὸν δεσμώτην ἐντὸς τῶν πεπαλαιωμένων κλωβίων, ἅπερ ἡ ἐνετικὴ δεσποτεία κατέλιπεν ὅπως καὶ μετὰ τὴν πολιτικὴν ἀπελευθέρωσιν καθειργνύονται ἐν αὐτοῖς οἱ

κάτοικοι τῶν ὑπὸ τοῦ Λέοντος τοῦ Ἁγίου Μάρκου—*Pax tibi leo*—θεῖξ συνάρσει καταλειφθειῶν νήσων. Ἰσως, ὡς λέγουσιν, ἡ ταπεινότης τῶν ὀροφῶν λόγον ἔχει τοὺς ἐκ τῶν περιοδικῶν καὶ καταστρεπτικῶν σεισμῶν κινδύνους· ἀγνοῶ ὅμως διατί τὴν ἔνεκεν αὐτῆς στενοχωρίαν αὐθορμητῶς καὶ αὐτομάτως ἡ ψυχὴ μου ἀπέδωκεν εἰς τοὺς ἀξιοδακρύτους χρόνους τῆς ὑπὸ τὴν Ἰταλίαν δουλείας.—*Ἄ!* εὐρηκα, νομίζω τὸ πρὸς τὴν ξενοκρατίαν μῖσος ἀνεπαισθήτως ἄγει τὸν Ἕλληνα εἰς τὴν πεποίθησιν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἰθαγενῆ ἐλαττώματα παρσιήχθησαν ὑπὸ τῶν ξένων.—Οὐδεμίαν ἔχω γνῶσιν τῆς ἐν Δανίᾳ καταστάσεως τῶν οἰκιῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος· ὅμως ὀφείλω νὰ ὑποθέσω ὅτι αἱ δανικαὶ ψυχαὶ, αἱ συνήθως ἔνεκα τῶν πάγων ἔνδον κατακεκλεισμέναι τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους, ἀνεπτέρουντο τότε ὑψηλότερον τῶν δύο μέτρων· διότι ἀναγινώσκω ἐν τῷ σημειωματαρίῳ τῆς δανίδος Ἄννης Ἄκεργελεμ, ὅπερ τρεῖς ἢ τετράκις κοσμεῖ τὸ ὄνομα τῆς Ζακύνθου, τὰ ἐξῆς· «εἰτύχομεν ὠραίας οἰκίας,—πράγματος σπανίου ἐνταῦθα,—καλῶς νυτρεπισμένης, ἀλλὰ δυστυχῶς, πρὸς μεγίστην ἡμῶν εὐλύπην μῆτε κλίβανον μῆτε ἐστίαν ἐχοῦσης *).» ὡς ἀπορῶν παρετήρησα ἅμα φθῆς εἰς Ζάκυνθον καὶ περιεβλῶν τὴν πόλιν, σπάνιον, ἐκτός τινων νεωτέρων οἰκιῶν, νὰ εὐρεθῆ ἐν τῇ πόλει κτίριον ἐξωθεν μὲν εὐπρεπές, ἐσωθεν δὲ εὐάρεστον, καὶ ὀλιγίστας οἰκίας, τρεῖς ἢ τέσσαρας ἴσως, βλέπει ἐχοῦσας ῥυθμόν τινα, καὶ ξενικόν,—ἔστω,—ἀλλὰ ῥυθμὸν, ἀναμιμνήσκοντα τὴν ἀναγέννησιν τῆς τέχνης· κατ' ἐμὲ, μία καὶ μόνη πρόσοψις Ζακυνθίας οἰκίας εἶναι ἀνταξία τῶν οἰκιῶν ὅλης τῆς πόλεως, ἡ πρόσοψις τῆς ἐν τῇ κυρίᾳ ὁδῷ Σαββατείου οἰκίας, ἀξιόλογον δείγμα τέχνης τῶν μετὰ τὴν ἀναγέννησιν χρόνων σπανιωτάτης μὲν ἐν Ἑλλάδι, λίαν δ' ὑπὸ τῶν τῆς ἐσπερίας Εὐρώπης τιμωμένης· ἀλλὰ δυστυχῶς, προσθήκη κακόζηλος αὐξάνουσα κατὰ μίαν τὰς ὀροφὰς ἀσχημίζει τὸν οἶκον. Τῆς οἰκίας τῶν παλαιῶν εὐγενῶν Μιχαλίτζη ἢ παλαιὰ καὶ μεγαλοπρεπῆς κλίμαξ σὲ προκαλεῖ νὰ στήσης μικρὸν ἐπ' αὐτῆς τοὺς ὀφθαλμούς· ἡ δὲ οἰκία Καρρέρη, εἰς ἔρρυθμον καὶ μεγαλοπρεπῆς ὕψος ἀναβάνουσα, παρέχει πλέον ἢ πᾶσα ἄλλη τὸ εἰς ἑλληνικοῦς ὀφθαλμοὺς ἀσύνηθες θέαμα φαιῶς διὰ τὴν πολυκαιρίαν προσόψεως.

Ἡ πόλις, ἀναμιμνήσκουσα κατὰ πολλὰ τὴν Μεσσηνίαν τῆς Σικελίας, ἀλλ' ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ ἐκείνης καθαριωτέρα, ἔχει μῆκος μέγα καὶ πλάτος σφηκῶδες, ὡς ὄφρι παρὰ τὴν ἀκτὴν ἔρπουσα· ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον κατὰ μῆκος ἐκτεινομένην μόλις διέρχεται αὐτὴν εἰς ἡμισείας ὥρας διάστημα, ἦτοι τό-

*) Delaborde Athènes aux XV, XVI et XVII siècles, ἐν παραρτήματι τοῦ 6' τόμου.

σον ὅσον οὐδ' αἱ Ἀθῆναι ἴσως ἀπαιτοῦσιν, ἐν ᾧ ἡ Ζάκυνθος οὔτε ἄκτιστα οἰκόπεδα περιέχει οὔτε τὸν ἡμισυν πληθυσμὸν τῆς πρωτεύουσος τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου· τὸ δὲ πλάτος κατὰ τὸ πλατύτερον μέρος, ἦτοι τὸ κέντρον, μόλις περιλαμβάνει ἐξ ἡ ἑπτὰ λεπτῶν τῆς ὥρας ἀπόστημα.

Αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως εἶναι ἀνάξια ἴσως τοῦ πομπώδους τούτου ὀνόματος· ἂν ἐξαιρέσῃ τὴν, κατὰ λείψανον ξενικῆς τῆς λέξεως διαφθορᾶς καὶ κατὰ μίμησιν τῆς ἐν Ἑνετίᾳ calle larga, καλουμένην *Πλατεῖαν Ρουγαν*, τὴν διὰ στενοῦ λαιμοῦ πρὸς τὸν *Πλατύφορον*, ὡς ὀφείλω σῶμα πρὸς κεφαλὴν, ἐνουμένην, ὁδὸν ἰδιόρρυθμον ὅπως καὶ πολὺ εἰς τὸν ὀφθαλμὸν ἀρέσκουσαν· ἂν ἐξαιρέσῃ καὶ μίαν ἢ δύο ἄλλας, αἱ λοιπαὶ ἅπασαι ἀνώνυμοι ῥύμαι τῆς πόλεως, ὄχθοι μόνον ὑπαίθριοι λαοῦ κάλλιστα ἤθελον ὀνομασθῆ. Συνελόντι δ' εἰπεῖν εἶναι ὁδοὶ πόλεως Ἰταλικῆς, κατὰ τὴν καθαριότητα μόνον διαφέρουσαι. Διότι οἱ Ἄγγλοι, ὁμολογητέον, συνέτειναν εἰς τὴν αὐξάνσιν τῆς πρὸς τὴν καθαριότητα ἀγάπης τῶν κατοίκων καὶ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως αὐτῶν ἐπισκευασθεῖσαι καὶ διὰ φανῶν κοσμηθεῖσαι ἐτηροῦντο καθαριώταται καὶ ἐφωτίζοντο αἱ ὁδοὶ πᾶσαι. Καὶ νῦν δὲ, παρελθόντος τοῦ πρώτου μετὰ τὴν ἔνωσιν σάλου, ἡ συντήρησις δὲν εἶναι κακῆ *).

Ἐν τῇ συλλογῇ τῶν ἀρχαίων παραδοξογράφων ἀνέγνωσα ὅτι οἱ τράγοι, ἐπομένως δὲ καὶ αἱ αἶγες τῆς Ζακύνθου αἱ πρὸ Χριστοῦ, εἶχον προτέρημα μῆπω ἀναγνωρισθῆν εἰς ἄλλου τόπου αἶγας, τὸ προτέρημα ν' ἀρκῶνται χαίνοντες εἰς ἀπλὴν τῆς αὔρας εἰσπνοὴν ἐν ἐλλείψει ὕδατος καὶ ἐν ὥρᾳ καύματος· «Ἐν δὲ τοῖς φύλλοις λέγεται τὰς ποιμένας διὰ πέμπτης ἡμέρας ποτιζέσθαι· τούτου δὲ τερατωδέστερον ἐν Ζακύνθῳ· ὑπὸ γὰρ τοὺς ἐτησίαις χαίνοντες ἐστέθησαν οἱ τράγοι πρὸς τὸν βορέαν καὶ τοῦτο πρᾶττοντες οὐ προσδέονται ὕδατος, οὐδὲ πίνουσιν **). Καὶ ἀντιποιεῖται μὲν τὰς παραδοξοτέρας ταύτας καὶ αὐτῶν τῶν παραδοξογράφων προπατόρων ἡμῶν προμήτορας τῶν σήμερον ἑλληνίδων αἰγῶν ἢ μεγάλου Κεφαλληνία, ὡς ἡ Σμύρνη τὸν Ὀμηρον· «αἱ ἐν Κεφαλληνίᾳ αἶγες οὐ πίνουσιν, ὡς εἰκεν, ὡς περ καὶ τὰλλα τετράποδα· καθ' ἡμέραν δὲ πρὸς τὸ πέλαγος ἀντί τὰ πρόσωπα ποιήσασαι χάσκουσαι εἰσδεχόμεναι τὰ πνεύματα ***).» ἀλλὰ πείθεται ὅτι, ἂν τοιοῦτο θαῦμα ὑπῆρξε, μόνη ἡ γλυκεία καὶ δροσερὰ αὔρα ἢ ἐπὶ τοῦ Ἄνθους τῆς Ἀνατολῆς ἐπιπνέουσα εἶχε τὴν δύναμιν νὰ κατορθώσῃ αὐτό.

*) Τὰ ἀνωτέρω ἐγράφησαν ἐν ἔτει 1866. Σήμερον δ' ἡ Ζάκυνθος ἀρίστου τυχοῦσα δημάρχου παρασκευάζεται εἰς φωτισμὸν δι' ἀερίου, πρὸς ταῖς λοιπὰς δημοτικὰς προόδους.

**) Ἀντιγόγου ἱστοριῶν παραδόξων συναγωγή, 128.

**) Ἀριστοτ. περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων IX.

Τὸ σπάνιον τοῦτο προτέρημα, καθ' ὅσον τοῦλάχιστον γινώσκω, ἀπώλεσαν αἱ σήμερον ζῆσαι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων τῆς Ζακύνθου αἰγῶν, ὅτι κεν λέγοι ὁ φίλος χρονογράφος κύριος Π. Χιώτης *) καὶ κατὰ τοῦτο βεβαίως ἡ νῆσος ἀπώλεσε τι περιεργον καὶ ἀλλόκοτον, ἄξιον νὰ σύρη κατ' ἔτος εἰς ἐπίσκεψιν αὐτῆς ἑκατοντάδας σπληνοπαθῶν ἀγγλῶν περιηγητῶν **). Ἀλλὰ δὲν ἀπέβαλον καθ' ὅλου τὴν ἰδίαν ἀξίαν καὶ σημαντικότητα αἱ αἶγες τῆς Ζακύνθου· καθ' ἐκάστην πρῶταν καὶ καθ' ἐκάστην μεσημβρίαν, αἱ ὁδοὶ καὶ αἱ πλατεῖαι τῆς πόλεως καλύπτονται ὑπὸ πλήθους αἰγῶν ἀμελγομένων μὲν τὴν πρῶταν παρὰ τὴν θύραν, ἐν ᾧ οἱ τράγοι πληροῦσι γράσου τὴν ἀτμοσφαῖραν, μεσημβριαζουσῶν δὲ παρὰ τὰς καθέτους τοῦ ἡλίου ἀκτίνας ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν οἰκιῶν. Αἱ αἶγες αὐταὶ ἐτήρησαν τὸ προπατορικὸν αὐτῶν ἀμάρτημα τοῦ ῥυπαίνειν τὸ ἔδαφος ἐφ' οὗ διέρχονται, ἀποδεικνύουσαι οὕτω ἀκαταμαχῆτως, ὡς καὶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἄνθρωποι, κατὰ παντὸς Φαλλμεράδερ, τὴν γνησίαν ἐαυτῶν καταγωγὴν. Συντείνουσι δὲ καὶ εἰς καταστροφὴν τῶν κεκαλλιεργημένων γαιῶν καὶ τῶν ἀμπελῶν· ἀλλ' ὅμως, γεννηθέντος πολλῆς μετὰ τὴν ἔνωσιν λόγου περὶ αὐτῶν, δὲν κατεδικάσθησαν μέχρι τοῦδε εἰς ἐξορίαν, διότι αὐτῶν μόνων τὸ γάλα τρέφει τὴν πόλιν στερουμένην καὶ βοείου καὶ προβατείου.

Καὶ ἄλλο δὲ τι ἀκαθαρσίας πρόξενον γίνεται καὶ τὴν Ζακυνθίαν ἀτμοσφαῖραν μολύνει. Ὀλιγίστα κατ' ἐξαιρέσιν οἰκίαι, αἱ νεωστὶ κτισθεῖσαι ἢ ἐκ τῶν παλαιότερων αἱ ἐπισκευασθεῖσαι, περιέχουσι τὰ τερψίθυμα ἐκεῖνα καὶ ἀναγκαιότατα δωμάτια, ἅτινα καταλληλότερον παντὸς ἄλλου λαοῦ οἱ ἀρχαῖοι Σμυρναῖοι, δημόσια στήσαντες, *Σωτήρια ὀνόμασαν, ἐνθα κρινόμενον πᾶρ τὸ βροτῶν σπατάλημα καὶ ἡ πολυούλβος ἔδωδὴ τὴν πρὶν ἀπόλλυσι χάριν* ἀλλ' ἡ χάρις αὕτη ἐπὶ ἀμίδων ἀπόλλυται, κενουμένων, ἐν ἐλλείψει λάκκων καὶ ὄχθων, εἰς γωνίας τινὰς αὐλῶν ἢ στενωπῶν. Ἰσως δὲ διὰ τὴν ἀθλιότητα ταύτην, πασῶν τῶν οἰκιῶν τῆς Ζακύνθου τὰ παράθυρα μετὰ σπανίας φιλοκαλίας διὰ γαστρῶν καὶ ἀνθῶν εἰσὶν ἐξωθεν κεκοσμημένα, ὥστε ἡ εἰς τὰς οἰκίας εἰσερχομένη αὔρα νὰ καθαρίζεται καὶ ἀρωματίζεται, διὰ τῶν φύλλων καὶ τῶν πετάλων διερχομένη καὶ, οὕτως εἰπεῖν, ἐν μυροβόλῳ κρησέρῳ σιιζομένη. Τοιοῦτον κόσμον φέρουσι καὶ τὰ τῶν ἐμῶν δωματίων παράθυρα· ἐκ δὲ τῶν κρεμαστῶν τούτων κήπων, ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου καὶ δυσμῶν καὶ ἀπηλιώτου, δρέπω καθ' ἐκάστην εὐοσμηρόδα, χάριεν ἠλιотρόπιον καὶ βασιλικὸν πλατύφυ-

*) Ἱστορ. Ἀπομνημονεύματα.

**) Εἰσὶ δὲ μόνον καὶ σήμερον ἐγκρατεῖς ὕδατος τῶν χειμῶνα ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ὡς γνωστὸν.

λον, δι' ὧν στολιζώ τὰ ἐβραϊκά τῆς αἰθούσης μου δοχεῖα ἢ τὴν κομμοδοχὴν τοῦ ἐπενδύτου μου, σεβόμενος τὴν ὀρθὴν παρατήρησιν τοῦ ἐξοχωτάτου ἱατροφιλοσόφου Νιγρίνου, ὅστις διὰ τῆς γραφίδος τοῦ ἀγαπητοῦ μοι Λουκιανοῦ κατέκρινε τοὺς στεφανηφοροῦντας ἅδι μὴ ἴσασιν τοῦ στεφάνου τὸν τόπον· «εἰ γὰρ τοι τῆ πνοῇ τῶν ἰων τε καὶ ῥόδων χείρουσαι, ὑπὸ τῆ ῥινὶ ἐχρῆν αὐτοὺς στέφασθαι παρ' αὐτῆν ὡς οἷόν τε τὴν ἀναπνοήν, ἴν' ὡς πλεῖστον ἀνεσπῶν τῆς ἡδονῆς *».

Ἄλλ' ἐκτὸς τοῦ ἀνθρώπου κόσμου, — εἶναι δὲ πολυλάκις διττὸς, — δέχονται συνήθως τὰ ζακύνθια παρὰ θύραν καὶ ἄλλον τινὰ ἤττον μὲν κόσμιον, μᾶλλον δὲ παράξενον. Ἀφ' ἐκάστου κάτω χεῖλους τῶν παρθύρων βλέπεις ζύλον ἢ κάλαμον ἐλτεινόμενον ἐπὶ τὴν ἀπέναντι στέγην, ἐπ' αὐτοῦ δὲ πρὸς στέγῳσιν ἐκπεπετασμέναις σινδόνας, χιτῶνια, *φλανέλλιας*, ἢ καὶ, — λεχθῆτω, ἀφ' οὗ μετὰ τῶν Ἄγγλων συνανέχωρῃσαν ἐντεῦθεν καὶ αἱ Ἄγγλιδες, — βρακία, τοὺς μὲν κάτωθεν διαβαίνοντας διὰ λεπτῶν ἐνίοτε καὶ διαυγῶν ψακάδων βραίνοντα, τὴν δ' ὄψιν θέλγοντα, καὶ ἐν γένει αὐξάνοντα τὴν τοῦ ὄλου θεάματος γραφικότητα. Μόνη ἢ *πλατεῖα ῥόδα* καὶ τινες ἄλλαι πλατύτεραι ὁδοὶ φαίνονται γυμναὶ τοῦ γενικοῦ τούτου στολισμοῦ καὶ ἕνεκα τῆς γυμνότητος ταύτης ἐλάσσονα τὴν γραφικότητα ἔχουσαι.

Δὲν προσβάλλουσιν ὁμοίως εἰς τὰς ὄψεις τοῦ ξένου μόνου οὗτοι οἱ ἐξωτερικοὶ τῶν οἰκῶν στολισμοί. Ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι, ἰδίως δ' ἐν τισὶ τῶν Ἀθηνῶν τμήμασι, κλάδος ἐλαίας παρὰ θύραν ἀνηρτημένος καὶ φιάλαι διδυμοὶ ἀπὸ ζύλου κρεμάμεναι, ἢ μὲν λευκὴ ἢ δ' ἐρυθρὰ διὰ τὸ περιεχόμενον, εἰς πάντας ἀναγγέλλουσιν ὅτι ἔνδον πωλεῖται οἶνος λευκὸς καὶ κόκκινος καὶ ὅτι εἰς τὸ κατάστημα εἰσερχόμενος εὐρίσκεται μὲν καὶ ἔλαιον ἴσως, ὀφείλεις δὲ νὰ τηρήσῃς αὐστηρὸν σεβασμὸν πρὸς τὴν θεᾶν Εἰρήνην, ἥς τὸ σύμβολον ἄνευ κηρύκων ἢ περιστερᾶς ὑπὸ τῶν ἀνέμων παρὰ τὴν θύραν εἰσέεται. Ἐνταῦθα δὲ ἄλλοιον τὸ σύστημα. Κάλαμος καὶ πάλιν, κάλαμος ὑψαύχην φέρει ἐπὶ κεφαλῆς σῆμα μικρὸν, τετράγωνον, λευκὸν ἢ κόκκινον, ἐνίοτε δὲ καὶ κυανοῦν, — διότι ὁ κόκκινος οἶνος καλεῖται καὶ αἶθψ, τῷ δὲ μέλανι συνώνυμον τὸ κυανοῦν, κατὰ τὰς οὕτω βαπτισθείσας ἀψευδεῖς μάρτυρας, τὰς φοβεράς τοῦ Διὸς ὀφρὸς καὶ τὸν τυφλὸν αὐτῶν ἀνάδοχον, — καὶ ἐν τῷ σήματι χάρτης μικρὸς, τετράγωνος καὶ αὐτὸς, μεγάλους ἀριθμοὺς δείκνυσιν τὴν τοῦ οἴνου τιμὴν καὶ συνήθως μὲν τὰ οἶνοπωλεῖα πωλοῦσι τὸ ἔτερον τῶν εἰδῶν τούτων, ὅσα ὁμοίως ἀμφοτέρωπρα πραγματεύονται, ἀναπετανοῦσιν ἐπὶ τοῦ καλάμου διπλοῦν σῆμα. Οὕτω δὲ καθ' ἡμέραν αἱ ὁδοὶ φαίνονται ἀπ' ἄκρου

*) Λουκιανοῦ, Νιγρίνης, 32.

εἰς ἄκρον σημασιολόγιστοι, διότι, ὡς οἱ νοοὶ τοῦ Ἰψίστου, οὕτω καὶ τοῦ Βάκχου ἱερὰ καταγωγή μυστικῶσιν ἐν Ζακύνθῳ. Ἄν δ' εἰς τὰ σήματα ταῦτα προσθῆς καὶ τὰς κυανολεύκουσ θάλασσις ἢ τῆς ζηρᾶς σημαίας, ἃς μετὰ τὴν ἔνωσιν καθ' ἐκάστην ἔορτὴν ἀφ' ἐκάστης οἰκίας ἐκτυλίσσοσιν ὁ φιλόπατρις καὶ φιλέλλην λαὸς, τότε δὴ φαιδρύνεται ἐντελῶς ἡ τῶν ὁδῶν ὄψις

Μέγα προτέρημα τῶν ἐκ τοῦ ζακυνθίου λαοῦ γυναικῶν θαυμάζεται ἡ καθαριότης ἢ ἐφ' ἑαυτῶν τηροῦσι. Πᾶσαι αἰετοπε λευκότερα φέρουσιν τὰ ἐπὶ τῆς σαρκὸς ἐνδύματα καὶ πασῶν αἱ ποδήρεις ἐσθῆτες λάμπουσιν ὑπὸ στιλπνότητος. Αἱ ἐκριναι ἰδίως καὶ θερναὶ αὐτῶν στολαὶ συνεχῶς πλυνόμεναι καὶ *χυλιζόμεναι*, κατὰ τὴν ζακυνθίαν φράσιν, καταδεικνύουσιν εἰς τὸν θεατὴν τὴν περὶ ἑαυτὰς ἐπιμέλειαν τῶν γυναικῶν, αἵτινες ἅπασαι καὶ λευκαίνουσι καὶ σιδηροῦσιν ἐπιτηδειότατα καὶ μετὰ φιλοκαλίας ἀγνώστου εἰς τὰς τῆς ἀπέναντι χερσονήσου ἐπαρχίας. Λούονται δὲ καὶ συχνότατα κατ' οἶκον, καὶ τὸ θέρος, ἅμα ἐπελθούσης τῆς νυκτὸς, ἐξερχόμεναι εἰς τὴν παραλίαν, καὶ κυρίως τὴν παρὰ τὸ *Ἄρρο-νέριον*, ἐν τῷ σκότει ἢ ὑπὸ τῆς σελήνης τὸ ὠχρὸν φῶς κατὰ συστάδας πολυλογοῦσαι καὶ γελῶσαι ῥίπτονται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἄλλ' ἡ καθαριότης ἢ ἐπὶ τε τοῦ σώματος καὶ ἢ ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων εἶναι γενικὸν προσὸν τοῦ ζακυνθίου λαοῦ ἄνευ διακρίσεως φύλου, συνέπεια ἄμεσος τῆς ἄκρας φιλοκαλίας δι' ἣν μεταξὺ πάντων τῶν ἐλευθέρων Ἑλλήνων ἢ νῆσος αὕτη διακρίνεται. Σπανίως εἶδον κήπους, λαχανοκήπους, μετὰ πλείονος φιλοκαλίας ἢ ἐν Ζακύνθῳ διατηρουμένους· καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς πενιχροτέροις μεταξὺ σκορδῶν καὶ κρομμύων ἰὸν ἢ ῥόδον διαγελά. Αὐτὰ τὰ προχώματα, τὰ χωρίζοντα ἀπὸ τῶν ὁδῶν ἢ τῶν χανδάκων τὰ διάφορα τῆς ἐξοχῆς κτήματα, μετὰ τοσαύτης δεξιότητος καὶ κομψότητος εἰσι κατεσκευασμένα, ὥστε, ὁμοιάζοντα καθ' ὄλου πρὸς στρατιωτικὰ ὀχυρώματα, κινουσι βεβαίως τὴν ζηλοτυπίαν τῶν περὶ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν ἡσχημένων στρατιωτικῶν ἐργατῶν. Ἐν ταῖς ἀνοδοεσμαῖς ταῖς ἐν Ζακύνθῳ πλεκομέναις τὰ ἄνθη καὶ τὰ χρώματα τοσοῦτον ἀρμονικῶς συνδυάζονται, καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς εὐτελεστάταις καὶ ἐλαχίσταις, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐπὶ τῇ ἐντέχνῳ καὶ κομψῇ τῶν ἀνθέων πλοκῇ φημιζόμενους Παρισίους παραβόλους καὶ τολμηροὺς ἤθελον κρίνει ἂν ἐτόλμων νὰ καυχηθῶσιν ἐπὶ ὑπεροχῇ. Τηλικαύτη δὲ ἡ πληθὺς τῶν ἀνθέων καὶ ἡ ἀφθονία ἐν τῇ γλυκυτάτῃ νήσῳ, ὥστε, καὶ τοὶ ὑπὸ πάντων πτωχῶν τε καὶ πλουσίων ἀγαπώμενα, ἀποβάλλουσιν ὁμοίως πολλὰ τῆς ἰδίας ἀξίας, διότι εἰς ἕκαστον εὐκολώτα-

τον εἶναι ἄνευ κόπου καὶ μεγάλης δαπάνης νὰ προσφέρῃ ἄνθη εἰς τὰς γυναῖκας, μηδὲ μικρὸν διὰ τὸ δῶρον συγκινουμέναις, ὡς αἱ ἐν Ἀθήναις καὶ Παρισίοις, μάλιστα δ' ἐν Σύρῃ τῇ ἐν βράχοις, βύρσαις καὶ δραγμαῖς ἀνθηρᾶ τοῦ Φερκεῦδου σκοπέλω *). Καθ' ἐκάστην ἐν ταῖς ὁδοῖς ὑπ' ἀνοπωλῶν, ἐργαστηριαχῶν ἢ περιγοραίων, ἐν κανίστροις πωλοῦνται *ἰούλια* (τῆς Κερκύρας τὰ *ἰοβύλλια*, οἱ παρ' ἡμῖν τοῖς Ἀθηναίοις βάρβαροι *μενεξέδες*), *γαζῖαι*, *τζενσαμίγια* (ἱασμαὶ) *μουγαρίτια*, *ρόδα* καὶ *μοσκαῖς* καὶ παντὸς εἶδους δρόσου μεστὰ καὶ εὐωδίας *ματζέτα*, ἢ τινα, τὴν ἐλαχίστην φιλοκαλίας δόσιν ἂν ἔχῃς, ἀδύνατον εἶναι νὰ μὴ σε δελεάσωσι, ὅπως καὶ τὴν ἀφελῆ καὶ ἀγαθὴν Δανίδα μεθ' ἧς ἦδη κατέστημεν γνώριμοι· «Φέρουσιν ἡμῖν, λέγει, ὥραϊα πορτογάλια, λεμόνια, σταφυλάς καὶ παντὸς εἶδους λαχανικά, ἔτι δὲ καὶ *ἀληθῆ ῥόδα* **».) Ἐν Δανίᾳ, φαίνεται, ἐκαλλιεργοῦντο τότε, ὡς ἔτι καὶ νῦν ἐν Ὀλλανδίᾳ, κῆποι ἀνθέων τεχνητῶν!

Κυριώτατον δὲ τῶν ἀνθέων φυτώριον, πρώτιστος τῆς Ζακύνθου ἀνθῶν, εἶναι τὸ ἄνω τῆς πόλεως καὶ παρὰ τὸ φρούριον κείμενον προάστειον, ἢ *Πόχχαλις*, καὶ μετ' αὐτὴν τὸ ἄλλο, τὸ πέραν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου καὶ τοῦ Ποταμοῦ τῆς Ζακύνθου τῶν *Κήπων* προάστειον. Ἐκεῖ ἔπρεπεν ὁ Ἀλκαμένης νὰ γῆσθαι δευτέρην Ἀφροδίτην, καὶ ἃς ἦτο καὶ *Πάνθημος* . . .

Σ.

ΠΡΟΟΙΒΙΑ.

(Συνέχ. Ἰδε φυλλ. 517.)

III

Ἐνόσῳ οἱ δύο ἐφιλονεῖκουσ τοιοῦτοτρόπως, ὁ Παῦλος ἔτρηνεν εἰς τὸν κῆπον ὅπου εὔρε τὴν Εὐδοξίαν καθημένην εἰς τὸ βάθος τοῦ μικροῦ δάσους τὸ ὅποιον τοσοῦτον ἀπῆρεσκεν εἰς τὸν πατέρα τῆς. Ἡ Εὐδοξία ἦτο δεκακοκταετής, μετρίου ἀναστήματος χαρίεσσα μᾶλλον ἢ ὥραϊα· ἡ φυσιογνωμία τῆς ἦτο γλυκυτάτη, εἶχε τὸ στόμα τρυφερὸν καὶ μειδιῶν, ἐνῶ ἡ καστανὴ κόμη τῆς, κεκλεισμένη ἐντὸς δικτύου, ἐπιπτεν εὐλύγιστος καὶ ἀφθονος ἐπὶ τοῦ λευκοτάτου ὡς ἐξ ἀλαβάστρου τραχήλου τῆς. Καθημένη εἰς τὴν σκιάν, τὴν κεφαλὴν στηρίζουσα ἐπὶ μιᾶς τῶν χειρῶν τῆς, ἐκράτει διὰ τῆς ἄλλης βιβλίον τὸ ὅποιον δὲν ἀνεγίνωσκε.

Τί δνειροπολοῦσιν αἱ νεῖνιδες; . . . Ἡ Εὐδοξία πιθανὸν νὰ μὴ ἠδύνατο ἢ καὶ νὰ μὴ ἤθελε ν' ἀπαν-

*) Ὁμολογῶ θαυμάζων ὅτι νῦν, μετὰ τὴν ἐν Σύρῃ ὁδοποιίαν, καὶ ἄνθη καὶ φυτὰ ἠδύνησαν εἰς μέγαν βαθμὸν. Ἐν ἐνὶ μόνῳ ἔτει, πέρυσιν ἐρυτεύθησαν ἐν Σύρῃ τριακοντάκις χίλια περίπου εἰνδρα. **) Delaborde αὐτόθι.

τήσῃ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην. Ὁ νοῦς τῆς περιεπλανᾶτο μακρὰν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς, ἡμίκλειστοι, οὐδὲν ἐβλεπον ἐκ τῶν περιστοιχιζόντων αὐτὴν· εἶδεν ὁμοίως τὸν Παῦλον ἅμα ὡς οὗτος ἐφάνη εἰς τὴν ἄκραν τῆς δεινδροστοιχίας.

Ὁ Παῦλος, ὀλιγώτερον δειλὸς αὐτῆς ἐπροχώρει προθύμως· φθάσας δὲ πλησίον τῆς τῆ ἔτεινε τὴν χεῖρα, ἀμφοτέροι ὁμοίως ἐχαιρετίσθησαν ψυχρῶς, σχετικῶς ὡς πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐσκέπτοντο.

Ἐγνωρίζοντο ὁμοίως παιδιόθεν· ἐπαιζόν ἄλλοτε ὁμοῦ, ἐζησαν ὡς ἀδελφὸς μετ' ἀδελφῆς, καὶ ἐρρέμεβσαν ἐν κοινῷ. Μόνον τὸ παρθηναγωγεῖον καὶ τὸ λύκειον ἐχώρισαν αὐτοὺς ἐπὶ τινα χρόνον, ἀλλ' αἱ διακοπαὶ τοὺς συνήθουν ἕκαστον ἔτος· αἱ ἀναμνήσεις τεῦ ἐνὸς ἦσαν καὶ τοῦ ἄλλου· τοῖς ἦτο ἀδύνατον ν' ἀνευθυμηθῶσι τὸ παρελθὸν καὶ νὰ μὴ ἀπαντήσωσι κοινὰς δυσαρεσκείας καὶ εὐχαριστήσεις.

Πάντοτε συνηνωμένοι καὶ πάντοτε σύμφωνοι· ἡ ἀγάπη τῶν κύξῃτῃ μαζῇ τῶν, καὶ μικρὸν κατὰ μικρὸν χωρὶς νὰ τὸ ἐνοήσωσιν ἢ φίλια ἐγένετο ἔρωσ.

Πῶς ἄλλως τε ἠδύνατο νὰ φαντασθῶσιν ὅτι τὸ μέλλον τῶν θὰ ἐχωρίζετο; Τὰ πάντα συνετέλουσ πρὸς ἐνθάδῃρουσιν τῶν. Οἱ γονεῖς τῶν εὐρίσκοντο πάντοτε ὁμοῦ καὶ ἐσχεδίαζον περὶ τῶν τέκνων αὐτῶν. . . ὠνόμαζον αὐτοὺς ἐκ προοιμίων μικρὸν σύζυγον καὶ μικρὰν γυναῖκα, καὶ ὁ γάμος τῶν ἐφαίνετο ἐπιθυμητὸς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν οικογενειῶν.

Πλὴν ὁ Βενουὰ δὲν ἦτο τότε πλούσιος καὶ ἐθεώρει ὡς εὐτυχίαν διὰ τὴν κόρην τοῦ γάμου, ὅστις ἐφαίνετο εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ πολὺ ὀλιγώτερον κολακευτικὸς μετὰ ταῦτα.

Ἴσως δὲ ἐν μέρει ὅπως καταστήσῃ ὀλιγώτερον συχνας τὰς σχέσεις τὰς ὁποίας ἤρχεισε νὰ φοβῆται, ἀπεφάσισε νὰ ἐξορίσῃ εἰς σχολεῖον τὴν θυγατέρα του. Ἀλλ' ἡ σύζυγός του οὐδόλως συνεμερίζετο τοῦ σκοπούς του, ὅτι ἐπεθύμει ἄλλοτε τὸ ἐπεθύμει πάντοτε καὶ ὠμίλει εἰς τὴν Εὐδοξίαν περὶ τῶν προτερημάτων τοῦ Παύλου, περὶ τοῦ μέλλοντός του, μὴ φοβουμένη νὰ ἐξάψῃ τὴν νεανικὴν φαντασίαν τῆς.

Ἐν τοσοῦτῳ ἡ ἡλικία ἐφθασεν ὅτε ἡ συστολή τῆς νεάνιδος ἀντικατέστησε τὴν παιδικὴν εὐλικρίνειαν· τὸ αἰσθημα ἐγένετο ἰσχυρότερον ἂν καὶ ἡ γλώσσα ἦτο πλέον συνεσταλαμένη. Οὐδὲ ὁ Παῦλος εἶχε πλέον τὴν αὐτὴν ἐλευθέραν οἰκειότητα· ἠγάπη μὲν τὴν Εὐδοξίαν, ἀλλὰ ἐφοβεῖτο μήπως ὁ χρόνος εἶχεν ἀλλοιώσει ἐν αὐτῇ τὸν ἄλλοτε ἐντελὴ σύνδεσμόν τῶν, ἐφοβεῖτο μήπως ἡ ἀγνή ἀγάπη τοῦ παρελθόντος μετέβαλε φύσιν, καὶ μήπως θ' ἀνεύρισκεν ἀδελφὴν ἀντὶ τῆς συζύγου τῶν δνειρῶν του.

Ἐμειναν ἐπὶ τινὰς στιγμὰς μόλις ὁμιλοῦντες, ἀμνησνοῦντες ὀλιγώτερον δι' ὅ,τι· ἔλεγον ἢ δι' ὅ,τι δὲν ἐτόλμων νὰ εἰπωσι.

Ἐν τούτοις ὁ Παῦλος ὑποφέρων πρό τινος ὑπὸ ταύτης τῆς στενοχωρίας, ἀπεφάσισε νὰ ἐξηγηθῆ καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν διατάζων, μετὰ ταῦτα δὲ μόλις τολμῶν ν' ἀνυψώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐνδυναμόνων τὴν φωνὴν ὕσον ἠδύνατο περισσότερο.

— Ἄλλοτε, εἶπε, δὲν μὲ μετεχειρίζεσθε μὲ τὴν ἐπισημότητα αὐτὴν· δὲν μὲ ἐλέγετε τὸ σεῖς αὐτὸ τὸ ὅποιον μὲ τρομάζει. . . καὶ ὅταν ἡ ὁμιλία μεταβάλλεται οὕτω, πρέπει νὰ φοβῆται τις μήπως μετεβλήθῃ καὶ ἡ καρδιά.

Περιέμενε δὲ ἀπάντησιν ἣτις δὲν ἦλθε· τότε πλησιάζας εἶπε ταπεινῇ τῇ φωνῇ·

— Εὐδοξία, δὲν ἐνθυμεῖσαι λοιπὸν πλέον πόσον εὐ ἀγαπῶ;

Ἡ Εὐδοξία ἦτο κατακόκκινος καὶ συγκινημένη.

— Ναί, ἀπεκρίθη τέλος, ναί, Παῦλε, γνωρίζω τὴν φιλίαν σου, ἀλλὰ . . . δὲν εἶμαι πλέον παιδίον . . . εἶμαι δεκαοκτῶ ἐτῶν. . .

— Τὸ γνωρίζω καλῶς. . . Τρία ὀλόκληρα ἔτη σ' ἐκλείσαν μακρὰν μου εἰς ἓν ἄθλιον σχολεῖον. . . Ὅταν ἀνεχώρησες μ' ἐλεγεσ· μείνε ἡσυχος δὲν θὰ σὲ λησμονήσω. . . ὅταν δὲ ἐπανῆλθες μ' ἐχαιρέτισες ἐδαφιαίως κύπτουσα τοὺς ὀφθαλμούς. . . Ἐγὼ σὲ ἐβλεπα πάντοτε ὠραιότεραν καὶ δὲν ἐτόλμων νὰ σὲ ὁμιλήσω πλέον, ἐφαίνεσο τόσον ἐπίσημος.

Ἡ Εὐδοξία ἀνήγειρε τοὺς ὀφθαλμούς καὶ ρειδίμα ελαφρὸν διέσχισε τὰ χεῖλη τῆς.

— Δὲν ἤξευρα, εἶπε, δὲν εἶχα τόσον αὐστηρὸν ἦθος καὶ μὲ ὁμιλήσεις πολὺ καλὰ.

— Ἐτραύλισα ὀλίγας λέξεις αἱ ὁποῖαι ἐξέφραζον κάκιστα τί ἐσκέπτόμην· ἀλλὰ σύ. . .

— Ἐγὼ δὲν εἶμαι τὸ αὐτό· μία νέα δὲν λέγει ποτὲ εἰς νέον· χαίρομαι πολὺ ὅτι σὲ βλέπω πάλιν.

— Ἀλλὰ δύναται τοῦλάχιστον νὰ τὸ σκεφθῆ.

Ἡ Εὐδοξία δὲν ἀπήντησεν, ἀλλ' ἡ σιωπὴ τῆς δὲν ἐφάνη πολλὰ τρομερὰ, διότι ὁ Παῦλος ἐτόλμησε νὰ λάβῃ τὴν χεῖρά τῆς, τὴν ὁποίαν δὲν ἀπέσυρεν ἐκείνη, καὶ προσέθηκε μὲ τὴν τρυφερωτέραν τοῦ φωνῆν·

— Εἰπέ μοι δὲν ἐνθυμείσαι τὰς ἐλπίδας μας, τὰ ὠραία σχέδιά μας περὶ τοῦ μέλλοντος;

Ἡ Εὐδοξία δὲν ἐτόλμησε νὰ τὸν ἰδῆ, ἀλλ' ἀπεκρίθη τρέμουσα·

— Ἡ μήτηρ μου τὰ ἐνθυμείται πάντοτε.

Ὁ Παῦλος, ἐνθαρρυνθεὶς ὀλίγον, ἤρχιζε νὰ προσθέτῃ καὶ τι ἄλλο ὅτε τρίτος τις τὸν ὅποιον εἶχον ἰδεῖ ἐρχόμενον ἀνεμίχθη εἰς τὴν ὁμιλίαν των.

— Καὶ ἐγὼ, εἶπε, δὲν τὰ ἐνθυμοῦμαι λοιπὸν;

Οὗτος δὲ ἦτο ὁ κ. Πέτρος ὅστις ἦλθεν ἐκεῖ ἀφήσας τὸν Βενουά ἐν τῇ αἰθούσῃ μὲ τὸν πρό μικροῦ φθάσαντα κ. Ἀλέξανδρον καὶ μὲ τὸν περιφρημον φίλον του Βαρρόνον δὲ Σακραμέντον.

Ἡ Εὐδοξία καθυσάχασεν ἰδοῦσα τὸν ἀνάδοχόν

τῆς· ἐναγκαλισθεῖσα δὲ αὐτὸν καὶ ὀλιγώτερον στενοχωρημένη παρόντος καὶ τρίτου, ἀφῆκε τὴν καρδίαν τῆς νὰ ὁμιλήσῃ ἐλευθερώτερον.

— Κακὲ ἀνάδοχε! εἶπε, μὰς ἤκουσε;

— Ναί, σὰς ἤκουσα, ἀλλὰ δὲν ἤκουσα πολλὰ πράγματα. . . Τὴν ἀπάντησιν τὴν ὁποίαν ἠρνήθη εἰς τὸν Παῦλον θὰ τὴν δώσης εἰς ἐμέ; . . Πρὸ τούτου καιροῦ σὲ ἀγαπῶ ὡς κόρην μου· δὲν θέλεις νὰ γίνῃς πράγματι τοιαύτη;

Ἐκείνη δὲ τὸν ἠσπάσθη ἐξ ὅλης καρδίας.

Ὁ Πέτρος ἐκάθησε μεταξὺ τῶν δύο νέων καὶ ἔλαβε τὴν χεῖρα ἐκάστου μεταξὺ τῶν ἐδικῶν του.

— Αἱ! λοιπὸν, παιδία μου, ἀ; ὁμιλήσωμεν σοβαρῶς· ἀγαπᾶσθε, αὐτὸ εἶναι καλὸν, ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ.

— Τί χρειάζεται περισσότερο· ἀνεκράξεν ὁ Παῦλος τοῦ ὁποῖου τὸ πρόσωπον ἔλαμπεν ὄλον, ἀφοῦ σὺ μὰς ἐπιδοκιμάζεις καὶ ἡ κ. Βενουά εἶναι ὑπὲρ ἡμῶν;

— Ὅσον δι' αὐτὸ, ἐγὼ σὰς τὸ βεβαιῶ! εἶπεν ἡ Εὐδοξία.

— Ναί, ποτὲ δὲν ἐδίστασα ὡς πρὸς τὴν μητέρα σου, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν πατέρα σου!

— Ὁ πατήρ μου μὲ ἀγαπᾷ, καὶ θέλει τὴν εὐτυχίαν μου.

— Ἀλλ' ἴσως τὴν ἐννοεῖ διαφορετικὰ ἀπὸ σέ. . . Ἄς μὴ σπεύδωμεν ἀς μὴ ὀνειροπολῶμεν. . . Ὁ Παῦλος ἔχει ἓν σφάλμα, ἐν μέγα σφάλμα· δὲν εἶναι ἐκατομμυριοῦχος.

— Καὶ τί σημαίνει αὐτό; εἶπεν ἡ Εὐδοξία.

— Διὰ σέ, τίποτε, εἶμαι βέβαιος· ἀλλ' ὁ Βενουά... ὅτε ἦτο πτωχὸς, ὄχι πρὸ καιροῦ, ἐφώναζεν ἐναντίον τῶν πλουσίων· τὴν ὥρην εἶναι διαφορετικὸς δὲν ἐκτιμᾷ εἰμὴ τὰ χρήματα. Οἱ ἄνθρωποι ὡς αὐτός. . . ὀλίγον δὲ καὶ οἱ ἄλλοι, ὀλίγοι φροντίζουν νὰ εὕρουν μίαν καρδίαν δι' ἄλλην καρδίαν, προτιμοῦν μίαν προικὰ δι' ἄλλην προικὰ.

— Ἐν τοσοῦτῳ, εἶπε μετ' αἰδοῦς ἡ Εὐδοξία, ἡ μήτηρ μου δὲν εἶχε προικὰ.

— Οὐδ' ἐκεῖνος, ἀλλὰ τὸ ἐλησμόνησε.

— Θὰ τοῦ τὸ ἐνθυμήσετε σεῖς.

— Τοῦτο δὲν θὰ ἦτον ἴσως καλὸν μόνον διὰ νὰ τὸν πείσωμεν. Εἶναι ἤδη δυσαρεστημένος διότι γνωρίζω πολὺ καλὰ τὴν ἀρχὴν του, διότι εἶμθα ἀπὸ τὸ αὐτὸ χωρίον καὶ ἐγὼ ἤμην μέγας πλησίον του. . . Ὁ πατήρ μου ἦτον πολλὰ καλὸς ἐνοικιαστὴς κτημάτων καὶ εὐπορος· ἀλλ' ὁ γέρον Βενουά, ὅστις κατῴκει ἀντικρὺ μας ἦτον πολὺ κατώτερος ἡμῶν· ἀκόμη ἦτον πτωχὸς χωρικός, ἐργαζόμενος μὲ τὸ ἡμερομισθίον εἰς τοὺς ἄλλους. . . . Τοῦτο δὲν μὰς ἐμπόδιζε νὰ παιζόμεν μαζὴ καὶ νὰ ἤμεθα καλοὶ φίλοι. . . Ὁ Βενουά δὲν ἦτον ὑπερήφανος τότε, μὲ ἐθεώρει ὡς ἴσον του· τὴν ὀλίγην ἀνατροφὴν τὴν ὁποίαν ἔλαβε, τὴν

χρεωστῆ εἰς ἡμᾶς, καὶ ὅ,τι εἶναι σήμερον, δύναμαι νὰ τὸ εἶπω, τὸ χρεωστῆ εἰς ἡμᾶς. Δὲν τὸν μέμφομαι διὰ τοῦτο τοῦλάχιστον.

— Ὡ! τὸ γνωρίζω, ἀνάδοχε μου, ἦσο πάντοτε τὸσον καλός.

— Δὲν εἶναι ἀπὸ καλοσύνης ἀλλ' ἀπὸ εὐχαρίστησιν νὰ βοηθῆσω φίλον. . . Καὶ ὁ Βενουά μὲ ἀπέδιδε δικαιοσύνην καὶ τὰ ἐνθυμείτο ὅλα αὐτὰ πρό τινων χρόνων, καὶ οἱ δύο ὁμοῦ ἐτρέφαμεν τὴν ἐλπίδα νὰ σὰς ἴδωμεν ὑπανδρευμένα, τέκνα μου. . .

— Λοιπὸν, ὑπέλαθεν ὁ Παῦλος, τί φοβεῖσαι;

— Σὲ τὸ εἶπα· ὁ πτωχὸς φίλος μὰς ἤθελεν, ἀλλὰ ὁ ἰδιοκτήτης τῆς Περουβίας δὲν θὰ μὰς ἀνεγνώριζεν ἂν δὲν ἐντρέπετο.

— Μὴν τὸ πιστεύετε, ἀνάδοχε μου, δὲν φαίνεσθε δίκαιος πρὸς τὸν πατέρα μου.

— Βλέπετε κάλλιστα, προσέθηκεν ὁ Παῦλος, μὰς προσκαλεῖ, μὰς δέχεται μὲ εὐχαρίστησιν.

Πλὴν ὁ κ. Πέτρος δὲν ἐφαίνετο πεισθεῖς· ἡ δὲ Εὐδοξία ἐπανελάβε διατάζουσα·

— Ἴσως σὰς μέμφεται διότι φαίνεσθε λησμονήσαντες τὰ σχέδιά σας.

— Αὐτὸ εἶναι ἀληθές, προσέθηκεν ὁ Παῦλος· σεῖς πρέπει νὰ κάμετε τὴν πρότασιν.

— Ναί· πλὴν ἂν ἀπατάσθε, ἂν τοιαύτη δὲν εἶναι ἡ ἰδέα του.

— Δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος νὰ τὴν μάθωμεν.

— Ἐχετε δίκαιον, καὶ ἐγὼ τὸ ἐσκέφθην πολλάκις, ἀλλ' ὅταν ἀποφασίζω νὰ ὁμιλήσω ὁ φόβος μὲ καταλαμβάνει. Ἄν μὲ ἀρνηθῆ ἔχετε ὑγίαν, ὠραία μου ὄνειρα! θὰ ἀναγκασθῆτε νὰ ἀποχωρισθῆτε ὁ εἰς τὸν ἄλλον, νὰ μὴ βλέπεσθε πλέον.

Οἱ δύο νέοι ἀνεσκήρτησαν ὑπὸ τρόμου καὶ αἱ χεῖρές των ἐπλησίασαν ἢ μία τὴν ἄλλην. Ὁ δὲ Πέτρος παρατηρήσας αὐτοὺς εἶπε στενάζων·

— Ἡργησα πολὺ καὶ διὰ τοῦτο μέμφομαι ἐμαυτὸν, πλὴν θὰ διορθώσω τὸ σφάλμα μου, ἀποφασίζω. . . καὶ ἀς ἐλπίσωμεν! Ἡσυχάσετε, τέκνα μου, ὁ Θεὸς προστατεύει τὰς καλὰς καρδίας καὶ θὰ σὰς προστατεύσῃ.

Ὁ Παῦλος καὶ ἡ Εὐδοξία φοβηθέντες ἐπὶ τινὰς στιγμὰς ἀνέλαθον θάρρος· ἠγάπων ἀλλήλους, εὐρίσκοντο πλησίον ὁ εἰς τοῦ ἄλλου καὶ ὡς γνωστὸν οἱ μνηστῆρες δὲν βλέπον ποτὲ μακρύτερα.

Ὁ κ. Πέτρος ἐστήριζεν ἐπ' αὐτῶν τὰ βλέμματά του μετ' ἀνψυχίας, διότι ἡ μέθη τοῦ ἔρωτος εἶναι κολλητικὴ καὶ ἡ φαντασία ἐξάπτεται ἐγγίζουσα τὰς νέας καρδίας.

Μετ' ὀλίγον ὅμως ἀναλαβὼν τὴν ἀταραξίαν του εἶπε·

— Τώρα λοιπὸν ἀς ἀποχωρισθῶμεν. Ὁ πατήρ σου θὰ δυσαρεστηθῆ ἂν μείνωμεν περισσότερο ἐδῶ

καὶ δὲν πρέπει νὰ τὸν ὀργίσωμεν. Νομίζει ὅτι ἐνδύσαι αὐτὴν τὴν στιγμὴν· ὅπαγε λοιπὸν νὰ καλλωπισθῆς, εὐχαρίστησέ τον, τοῦτο δὲν σὲ εἶναι δύσκολον.

III

Ἄς ἐπανελάθωμεν εἰς τὸν κ. Ἀλέξανδρον καὶ εἰς τὸν βαρόνον Σακραμέντον. Πρὶν ὅμως εἰσαγάγωμεν αὐτοὺς εἰς τὴν αἰθούσαν καλὸν εἶναι νὰ ἀνακοινώσωμεν τὴν ὁμιλίαν τὴν ὁποίαν εἶχον μεταξύ των καθ' ὁδὸν οἱ δύο οὗτοι περίφημοι ἄνδρες.

— Θὰ φθάσωμεν μετ' ὀλίγον, ἔλεγεν ὁ κ. Ἀλέξανδρος· δὲν ἐλησμονήσατε ἐλπίζω, τὴν συμφωνίαν μας· θὰ χαιρετίσετε μόνον καὶ θὰ ὁμιλήσετε ὅσον δυνατὸν ὀλιγώτερον.

— Σὰς τὸ ὑπεσχέθην, πλὴν ποῖα εἶναι ἡ ἰδέα σας; θὰ εἶμαι πολλά. . .

— Φθάνει! φθάνει! θὰ μὲ εἰπῆτε πάλιν καμμίαν ἀπὸ τὰς παραδόξους ἐκφράσεις σας.

— Ὁμιλῶ ὅπως ὅλος ὁ κόσμος.

— Τὸ πιστεύετε· σὰς τὸ εἶπαν αἱ κυρίαί αἱ ὁποῖαι σὰς ἐδίδαξαν τὴν γαλλικὴν. Εἶναι μὲν ὠραϊόταται διδάσκαλοι πληρονόμενοι ἀκριβῶτατα, ἀλλὰ δὲν ἔχουν καμμίαν σχέσιν μὲ τὴν Ἀκαδημίαν, καὶ τὸ λεξικὸν των δὲν εἶναι εἰς χρῆσιν εἰς τὸ λύκειον.

— Καὶ ὅμως εὐρίσκουν ὅτι ἕκαμα προόδους καὶ ὅτι ὁμιλῶ μὲ πολλὴν χάριν.

— Ναί, σὰς εὐρίσκουν μὲ χάριν διὰ τὰ χρήματά σας τὰ ὁποῖα δὲν λυπεῖσθε. . .

— Ὅταν πρόκειται νὰ διδαχθῆ τις. . .

— Κάμνει ὡς σεῖς, τρώγει ὅ,τι καὶ ἂν ἔχει.

— Καὶ ἀκόμη περισσότερο ἀφ' ὅ,τι ἔχει. . .

— Τὸ γνωρίζω κάλλιστα, ἀφ' οὗ μὲ ὀφείλετε εἰκοσιπέντε χιλιάδας φράγκων, τὰ ὁποῖα εἶχα τὴν ἀνοησίαν νὰ σὰς δανείσω.

— Πρὸς δεκαοκτῶ τοῖς ἑκατόν.

— Εἶμαι ἔμπορος. . . πλὴν εὐσυνείδητος, καὶ ἐσυλλογίσθην νὰ σὰς σώσω διὰ τοῦ γάμου.

— Ὅστις θὰ μὲ ἐπιτρέψῃ νὰ σὰς πληρώσω διὰ τῆς προικῆς. Εἶναι μὲν δυσανάλογος γάμος ὡς πρὸς τὴν γέννησιν, ἀλλ' εἶμαι καλός. . . θὰ νυμφευθῶ τὴν μικρὰν Βενουά.

— Θὰ νυμφευθῆτε τὴν μικρὰν Βενουά! Ἄν πιστεύετε ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι εὐκόλον. . . Πρῶτον ὑποπτεύομαι ὅτι ἔχετε ἀντίπαλον.

— Ὅπως καὶ εἰς ἐκείνας τὰς κυρίας.

— Ὅχι ἐντελῶς τὸ αὐτό. . . Ἐδῶ δὲν μεταχειρίζονται τὴν γλωσσάν σας. Ἀκούσατέ με καλὰ· ὁ Βενουά εἶναι πολλὰ μάταιος καὶ εἰσθε βαρόνος, ἀληθῆς βαρόνος· τοῦτο θὰ σὰς χρησιμεύσῃ πλησίον του. Ἐχω ἄλλως καὶ μικρὰν τινα ἐπιρροὴν ἐπ' αὐτοῦ, ὡς μέλλων συνεταῖρός του, καὶ θὰ ἐργασθῶ ὡς πρὸς

τὸν ἀντίπαλόν σας. Ἡ ὑπόθεσις λοιπὸν δύναται νὰ ἐπιτύχη φθάνει μόνον νὰ φερθῆτε ὅπως πρέπει.

— Κάμετε ὅπως θέλετε· ἡ οἰκογένεια αὐτὴ μὲ ἀρέσκει μεθ' ὅλα τὰ ὅποια μὲ εἶπετε· μὲ φαίνονται ἀρκετὰ . . .

— Φθάνει, προσέξτε εἰς τὰς ἐκφράσεις σας, σὰς τὸ λέγω πάλιν, διότι φαίνονται ἀπὸ ποῖον εἶδος κόσμου προέρχονται, ἀπὸ ποίας κυρίας τὰς ἐμάθετε· ἔσο χαρίεις, φιλόφρων, ἀλλὰ βωβός.

— Καὶ ἂν μὲ ὁμιλήσουν ;

— Θὰ χαιρετίσετε.

— Πλὴν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὴν περιποιηθῶ χωρὶς νὰ ὁμιλήσω.

— Θὰ ἐκφρασθῆτε διὰ τῶν ὀφθαλμῶν . . . οὕτω πως.

Καὶ ὁ κ. Ἀλέξανδρος ἠθέλησε νὰ δώσῃ παράδειγμα βλέμματος ἐκφραστικῆς.

— Οὕτω πως ; εἶπεν ὁ βαρόνος, θὰ φανῶ ἀνοητότατος.

— Ἀνόητος ἢ ἐρωτευμένος εἶναι τὸ αὐτό· ἄλλως τε τοὺς εἰδοποίησα γνωρίζων ὅτι ἐκφράζεσθε κάκιστα γαλλιστί . . . πλὴν τούτου εἶσθε δειλός.

— Δὲν εἶμαι καθόλου.

— Ναί, εἶσθε δειλότατος . . . εἶναι ἀποφασισμένος.

— Πόσον θὰ βαρυνθῶ ! . . . τρώγουν τοῦλάχιστον καλὰ εἰς τοῦ πενθεροῦ ;

— Ἄριστα.

— Ἄς εἶναι λοιπὸν, τί θὰ γίνῃ, θὰ εἶμαι βωβός ὡς ψάρι.

— Ἐφθάσκμεν, σταθῆτε καλὰ καὶ χαιρετίσετε μὲ χάριν.

Ἐφθασαν τῶνόντι, καὶ ὁ κ. Βενουά εἰδοποιηθεὶς ἤλθεν εἰς προῦπάντησιν τοῦ βαρόνου ὅστις, πιστὸς εἰς τὴν διδασκαλίαν, οὐδὲ λέξιν ἐπρόφερον, ἀλλὰ κατεκοπίαζε τὴν σπονδυλικὴν του στήλην.

Ὁ κ. Ἀλέξανδρος ἀπ' ἐναντίας ὠμίλει ἀδιακόπως.

— Φίλτατε κ. Βενουά, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σὰς περυσιάσω τὸν περίφημον φίλον μου, τὸν βαρόνον Σακραμέντον.

— Κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Βενουά, εἶμαι πολλὰ εὐτυχής, πολλὰ ὑπερήφανος . . . (ὁ βαρόνος ἐχαίρετα δελχόμενος ὑμᾶς εἰς τὸν οἶκόν μου . . . (Ὁ βαρόνος ἐχαίρετα ταπεινότερον.)

Ὁ Βενουά δὲν εἶχε πλέον τί νὰ προσθήσῃ εἰς τὰς φιλοφρονήσεις του καὶ ἡ ὁμιλία θὰ κατέπιπεν ἐντελῶς ἂν ὁ κ. Ἀλέξανδρος δὲν ἔσπευδε νὰ λάβῃ τὸν λόγον.

— Σὰς ζητῶ συγγνώμην διὰ τὸν φίλτατον βαρόνον, εἶπεν, ἀλλὰ σὰς προείπα ὅτι ὁμιλεῖ δυσκολώτατα τὴν γαλλικὴν . . . τοῦτο δὲν πρέπει νὰ σὰς στενοχωρῆ, διότι εἶναι πολλὰ εὐμεγες, καὶ ἀπλοῦς· δὲν εἶναι ἀληθές, φίλτατε ;

Ὁ βαρόνος ἐχαίρετα.

— Εἶμαι βέβαιος περὶ τούτου, εἶπεν ὁ κ. Βενουά, ὁ βαρόνος ἔχει φυσιογνωμίαν ἣτις προδιαθέτει ὑπερ αὐτοῦ . . . εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἂν καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ συνομιλήσωμεν θὰ συνεννοηθῶμεν.

Ὁ κ. Σακραμέντος ἐσφιγξε τὴν χεῖρα τοῦ Βενουά καὶ λησμονῶν τὰς νοθεσίας τοῦ προστάτου του ἀνέκραξε·

— Ναί, ναί, καὶ εἶμαι κάλλιστος ζῆλος.

— Τί ! ἠρώτησεν ἀπορῶν ὁ Βενουά.

Ὁ κομμωτὴς ἐγίνε κατακκόκινος καὶ εἶπε κατεσπευσμένως·

— Μὴ προσέχετε εἰς αὐτὰ τὰ ὅποια λέγει· ἔχει τινὰς ἐκφράσεις . . . μεξικανικὰς . . . ἀλλ' ἐγὼ ἤρχισα νὰ ἐνοῶ τὴν διάλεκτόν του καὶ θὰ τὸν χρησιμεύσω ὡς διερμηνεύς.

Ἐκκαμε δὲ τοσαῦτα σημεία εἰς τὸν βαρόνον, ὥστε οὗτος μὴ ἐνοῶν καλῶς τί νὰ πράξῃ ἀπεφάσισε νὰ χαιρετίσῃ καὶ πάλιν.

— Πλὴν, ἐξηκολούθησεν ὁ κ. Ἀλέξανδρος, ποῦ εἶναι ἡ κυρία Βενουά ; Ὁ βαρόνος μ' ἔλεγε πρὸ ὀλίγου ὅτι θὰ ἦτο εὐτυχής ἂν ἠδύνατο νὰ τὴν προσφέρῃ τὰ σεβάσματά του ὡς καὶ εἰς τὴν ὡραίαν κόρην σας, περὶ τῆς ὁποίας ἤκουσε νὰ ὁμιλοῦν εἰς τὸν κόσμον, εἰς τὴν ἀρίστην κοινωνίαν . . . ὅπου ἐκθειάζουν τὴν χάριν καὶ τὸ κάλλος της . . . Δὲν εἶναι ἀληθές, βαρόνε ;

Ὁ βαρόνος, ὅστις ἤρχιζε πλέον νὰ βαρύνεται τὸ μέρος τὸ ὁποῖον προσεποιεῖτο, ἐπλησίασεν εἰς τὸ παράθυρον καὶ παρετήρει, ὥστε προσκληθεὶς οὕτω ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐχαίρετις πάλιν, ἀλλὰ μὴ γνωρίζων περὶ τίνος ἐπρόκειτο.

Ὁ κ. Βενουά θαμβωθεὶς ὑπὸ τοῦ τίτλου τοῦ βαρόνου εὗρισκεν ὅτι εἶχεν ἦθος διακριτικῆς ἀνθρώπου καὶ πολλὰ εὐγενεοῦς. Ἐν τοσοῦτῳ μικρὰ ἀμηχανία ὑπῆρχε μεταξὺ τῶν τριῶν αὐτῶν προσώπων· ὁ μὲν εἰς ἐκάστη ἐπὶ ἀκανθῶν φοβούμενος καμμίαν τρέλλαν τοῦ ἀπειθοῦς μαθητοῦ του, ὁ δὲ ἕτερος κατεγίνετο εἰς τὸ νὰ προσφέρῃ καθίσματα εἰς τοὺς προσκεκλημένους του, εἰς τὸ νὰ ἐπιδίδῃ τὴν ἐφημερίδα, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἠδύνατο ν' ἀναγνώσῃ τὴν εἰδοποίησιν τοῦ ἐργαστηρίου τῆς *Περουβίας*, ἐνῶ ὁ Μεξικανὸς ἐχέσματο καὶ ἠρώτα ταπεινῆ τῆ φωνῆ τὸν ὀδηγόν του ἂν δὲν θὰ κατάρθωνε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν κήπον νὰ καπνίσῃ ἕν σιγάρον.

Ὁ κ. Ἀλέξανδρος μὴ γνωρίζων πλέον τί νὰ εἶπῃ ἤρχισε νὰ ἐπαινῆ τὴν οἰκίαν, καὶ ὁ κ. Βενουά εὐρίσκων τρόπον νὰ περάσῃ τὴν ὥρην περιέφερον αὐτοὺς εἰς τὸ ἰσόγειον, δεικνύων τὸ ἕν μετὰ τὸ ἄλλο ὅλα τὰ δωμάτια, τὰ πατώματα, τὰς ὀροφάς, τὰς χρυσαῖς ζωφόρους καὶ τοὺς σκοπούς του περὶ καλλωπισμοῦ. Ὁ κ. Ἀλέξανδρος ἤκουε πάντα

ταῦτα μεθ' ὑπομονῆς, ἐνῶ ὁ σύντροφός του ἐχαίρετα βλέπων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἂν ἡ ὥρα τοῦ γεύματος ἐπλησίαζεν.

Ἀφ' οὗ δὲ ἐθαύμασαν τὴν οἰκίαν μετέβησαν εἰς τὸν κήπον ὅπου ὁ Πέτρος καὶ οἱ δύο νέοι εἶδον αὐτοὺς μακρόθεν· ἡ Εὐδοξία τότε ἐφυγε διὰ τῆς μιᾶς δεινδροστοιχίας ἐνῶ ἐκεῖνοι ἤρχοντο διὰ τῆς ἄλλης, καὶ ὅταν οἱ τέσσαρες συνητήθησαν ἤρχισαν ἐκ νέου οἱ χαιρετισμοί. Ὁ Βενουά ἀπήγγειλε πομπῶδως τὸν τίτλον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ βαρόνου Σακραμέντου, τὸν ὁποῖον παρετήρησε μετὰ περιεργείας ὁ κ. Πέτρος.

Ἡ ὁμιλία ἐγένετο γενικὴ καὶ εὐκολωτέρα.

— Σὰς συγχαίρω, εἶπεν ὁ κ. Ἀλέξανδρος, ὅλα αὐτὰ εἶναι ὡραία, λαμπρά, θαυμάσια· ὁ κήπος εἶναι ἄξιος τῶν λοιπῶν. Ὡ ! ἰδοὺ μεταξὺ τῆς χλόης μικρὸς βράχος γραφικώτατος· εἶναι ἡ φύσις καθωρατισμένη· βλέπει τις εὐθὺς ὅτι δὲν εὐρέθη ἐκεῖ ἐξ ἀρχῆς.

— Ναί, ἀπεκρίθη ὁ Βενουά, εἶναι ἀρκετὰ καλὰ διαρθρωμένος, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐντελής· εἶναι ἀκόμη πολὺ πτωχός.

— Μήπως κατὰ τύχην, εἶπεν ὁ Πέτρος, ἐπιθυμοῦμαι νὰ τὸν χρυσώσῃς ;

— Ὡ ! ἡ τέχνη ! ἡ τέχνη ! ἀνέκραξεν ὁ κ. Ἀλέξανδρος, δὲν ὑπάρχει οὐδὲν τοιοῦτον ὡς ἡ τέχνη ! . . . Τὸ ἐνοεῖτε σεῖς αὐτὸ, κύριε Βενουά. Εἶσθε ἄνθρωπος μὲ φιλοκαλίαν καὶ ἤμην βέβαιος ἐκ προοιμίων ὅτι ἡ οἰκία αὐτὴ θὰ ἦτο λαμπρά . . . Τὸ ἔλεγα ἐρχόμενος εἰς τὸν βαρόνον . . . διὰ ταῦτα ποτὲ δὲν συγκατετιθέμεθα, οὐδὲ ἐγὼ, οὐδ' ὁ φίλος μου, νὰ χάσωμεν τόσον ὡραίαν ἡμέραν. Τὸν βαρόνον τὸν περιέμεναν εἰς δύο ἀριστοκρατικὰς οἰκίας τῆς συνοικίας τοῦ ἁγίου Γερμανοῦ· ὅσον δι' ἐμὲ εἶχα ἀπειροῦς ἐργασίας· εἴκοσι πελάται μου περιέμεναν εἰς τὴν αἰθουσάν μου, ἀλλὰ εἶπα ὡς ὁ ἱστορικὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ· «*Ἄδριον αἰ σπουδαῖαι ἐργασίαι !*» καὶ ἀνεπαύθη ἐπὶ τῶν ὑπαλλήλων μου.

— Ἄ ! ἠρώτησεν ὁ κ. Πέτρος ὅστις ἤκουσε μὲν τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, οὐδέποτε ὅμως εἶχεν ἰδεῖ αὐτόν. Εἶσθε, κύριε, συμβολαιογράφος ;

— Ὁχι, κύριε, ὄχι !

— Δικολάθος, λοιπὸν ;

— Ὁχι, ὀλιγώτερον . . . ἔχω τὴν τιμὴν νὰ ἤμαι καλλιτέχνης, κύριε, καλλιτέχνης τῶν τριχῶν.

— Σὰς ζητῶ συγγνώμην, κύριε.

— Δὲν βλάπτει ὅταν δὲν γνωρίζῃ τις τοὺς ἀνθρώπους . . . ἀλλὰ ἀπαιτῶ τὸν τίτλον μου. Εἶμαι γεννημένος διὰ τὰς τέχνας· ὅπως μὲ βλέπετε παρ' ὀλίγον νὰ εἰσέλθω εἰς τὸ ἐργαστάσιον τοῦ περιφήμου ζωγράφου *Ingres*· ὅτε ἤμην εἰς τὸ σχολεῖον ἔκαμα κεφαλὴν τοῦ Ἑρωδίου ὡραιότατην· αἱ τρίχες πρὸ πάντων ἦσαν ὡραιόταται, καὶ τοῦτο μ' ἔκαμε ν' ἀποφασίσω νὰ ἐπιδοθῶ εἰς τὴν κομμωτικὴν.

— Κύριε, ἀπεκρίθη σοβαρῶς ὁ κ. Πέτρος, ἔχετε ἀρίστην τέχνην τὴν ὁποῖαν δὲν δύναται νὰ ἐξασηκῆσῃ ὁ καθείς· ἡ τέχνη εἶναι τὸ πᾶν, ὡς λέγετε, καὶ σὰς συγχαίρω καὶ σὰς καὶ τοὺς ὑπαλλήλους σας.

Ὁ κ. Ἀλέξανδρος δὲν ἠγνοεῖ πῶς νὰ ἐκλάβῃ τὴν φιλοφροσύνην ταύτην· ὁ Πέτρος ὅμως ὀλίγον ἐφρόντιζε περὶ τούτου, προσεπάθησε δὲ νὰ πλησιάσῃ εἰς τὸν βαρόνον τοῦ ὁποῖου παρετήρησε τοὺς ἀδιακόπους χαιρετισμοὺς καὶ τὴν πεισματώδη σιωπὴν.

Ὁ Παῦλος ἐβάδιζε μακρὰν συλλογιζόμενος τὴν Εὐδοξίαν, ἐνῶ ὁ Βενουά ὠργίζετο μὴ βλέπων ἐρχόμενας τὴν κ. Βενουά καὶ τὴν θυγατέρα της.

— Καταγίνεσθε καὶ ὑμεῖς μὲ τὰς τέχνας ; ἠρώτησεν ὁ κ. Πέτρος τὸν βαρόνον, πλησίον τοῦ ὁποῖου ἤλθε νὰ καθῆσθαι.

Ὁ Μεξικανὸς παρετήρησεν αὐτὸν μετ' ἀπορίας, ἐχαίρετις καὶ δὲν ἀπεκρίθη· ἀλλ' ὁ ὑπάλληλος ἐπέμνε καὶ ὁ βαρόνος ἐθαυρόνθη πλέον τὴν σιωπὴν.

Ὁ κ. Πέτρος ἐξηκολούθησεν·

— Δὲν εἶχα ἀκόμη τὴν τιμὴν, νομίζω, νὰ σὰς ἰδῶ εἰς τοῦ κ. Βενουά.

— Ὁχι, εἶναι βέβαιον, ἀπεκρίθη ὁ βαρόνος.

Μετὰ ταῦτα ἀνεθυμηθεὶς τὰς παραγγελίας τοῦ Ἀλεξάνδρου προσέθηκε·

— Ἐρχομαι ἀπὸ τὴν Μεξικὴν . . . δὲν ἠξέυρω καλὰ τὴν γαλλικὴν.

— Ἀπ' ἐναντίας, ἐκφράζεσθε κάλλιστα, χωρὶς καθόλου ξένην προφορὰν.

Κολακεύων δὲ τὴν ματαιότητα τοῦ Μεξικανοῦ κατάρθωσεν αὐτὸν νὰ ὁμιλήσῃ ἀρκούντως, ὥστε νὰ εἶπῃ δύο ἢ τρεῖς ἐκ τῶν ἐκφράσεων ἐκεῖνων αἰτινας ἐφαίνοντο πόθεν προήρχοντο.

Εὐτυχῶς ἡ ἐπίσκεψις τοῦ κήπου ἐτελείωσεν, καὶ δὲν ἔμεινε πλέον νὰ ἐπισκεφθῶσιν ἄλλο ἢ τὸν ὀρνιθῶνα, ὅστις ἦτον ὡραῖος καὶ χαρίεις ὡς κλωβίον, καὶ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν οἶκον.

— Πῶς, ἐδῶ εἶσθε ! Καλ' ἡμέρα σας, κ. Πέτρε, καλ' ἡμέρα, κ. Ἀλέξανδρε· κύριε, σὰς χαιρετῶ . . .

Ταῦτα ἔλεγεν ἡ κυρία Βενουά εὐρισκομένη εἰς τὸν ὀρνιθῶνα καὶ συνομιλοῦσα μετὰ τῆς κηπουροῦ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν ὀρνιθῶν. Ἰδὼν αὐτὴν ὁ σύζυγός της ἐγένετο κατακόκκινος, καὶ πλησιάσας ζωηρῶς καὶ μὲ ἦθος ὀργίλον τῆ εἶπε μόλις κρατῶν τὴν φωνὴν του·

— Μὲ τί φόρεμα ἐμφανίζεσαι ;

Ἡ κυρία Βενουά ἐβρίψεν βλέμμα ἐπὶ τῆς ἐνδυμασίας της· ἐφόρει λαμπρὰν μεταξωτὴν ἐσθῆτα κεκοσμημένην μὲ *δαυτέλλας*, τὴν χονδρὴν χρυσοῦν ἄλυσίν της καὶ τὰ ἀδαμάντινα ἐνώτιά της· ἀλλ' εἶχεν ἀνεγείρει τὰς χειρίδας της καὶ θέσει ἐπὶ τοῦ φορέματος λευκὴν ἐμπροσθοποδίαν.

— Σὰς ζητῶ συγγνώμην, εἶπεν ὀλη τεταραχ-

μένη, πλὴν δὲν ἐγνώριζα ὅτι εἶσθε ἐδῶ καὶ ὑπῆγα
νὰ ἰδῶ ὀλίγον τὰ τοῦ μαγεῖριου.

Ὁ Βενουά ἐπεθύμει νὰ ἡδύνατο νὰ τὴν φονεύσῃ μὲ
ἐν βλέμμα του.

— Δὲν βλέπτει, εἶπεν ὁ Πέτρος, ἂν ἀνemiχθητε
ὀλίγον εἰς τὰ τοῦ γεύματος διότι θὰ εἶναι καλλι-
τερα.

Ὁ Βενουά ἔκαμε μορφασμὸν καὶ εἶπεν

— Εἶναι φαντασιοκοπία τῆς συζύγου μου.

— Φαντασιοκοπία πολλὰ φυσικὴ, προσέθηκεν ὁ
κ. Ἀλέξανδρος· Λουδοβίκος δ' ἸΕ' ἔφησε μόνος τὸν
καθ' ἑαυτοῦ. . . τὸ εἶδα εἰς μίαν κωμωδίαν τοῦ θεά-
τρου. Τὸ μαγεῖριον δὲν καταβιβάζει εἶναι τέχνη.

Ὁ Βενουά ὅμως δὲν ἐνόησε τὴν τέχνην τοιοῦτο-
τρόπως, καὶ ἐφαίνετο τόσον δυσηρεστημένος ὥστε ἡ
σύζυγός του ἀπῆλθεν ὅπως ἀποβάλλῃ τὴν ἐμπροσθο-
ποδίαν.

Μετ' ὀλίγον ἐφθασαν καὶ οἱ ἄλλοι προσκεκλημέ-
νοι· ἡ Εὐδοξία ἀπλοῦστατα ἐνδεδυμένη (ὑπὲρ τὸ δέον
ἀπλᾶ κατὰ τὸν πατέρα της) ἀλλὰ χαριέντως, ἔκαμνε
τὰς τιμὰς πρὸς τοὺς προσκεκλημένους· μετὰ μικρὸν
δὲ ἡ ἀγγελία ὅτι τὸ γεῦμα εἶναι ἕτοιμον διεσκέδασε
τὴν ἀμνηστίαν τὴν ὑπάρχουσαν μεταξὺ τῶν συν-
δαιτυμόνων.

(*Ἀκολουθεῖ.*)

ΜΟΥΣΙΚΙΑ.

Εἰς τὴν φιλαρμονικὴν Ἑταιρίαν.

Μὴ πλέον δάρεοι μελωδοί,

Μῆτε σειρήνων ξένων ᾠδῆ

Ἐποῦ κοιτίδα αἱ Μοῦσαι εἶχον

Εἶνε τὸ ξένον μέλος ἡδὺν,

Ἀλλ' ὅμως ξένον ἔχει τὸν ἦχον.

Ἐποῦ τὸν Ὀλυμποῦ τοῦ Διὸς

Ἐκῆλει μέλπων φαιδρὸς θεὸς

Καὶ θεῖον σμήνος χορὸν ἐκρότει

Πᾶς ἦχος ἔσθεσε παλαιὸς ;

Ἄχι ! δὲν ἔσθεσαν ἀλλ' ὑπνώττει.

Ἐπρόττουρ κύκλω σεμναὶ ἠχοῖ

Ἐστὼ εὐλοῖνος ἀπαρχῆ

Πάτριον χεῖλος νὰ τὰς ἐγείρῃ,

Κ' εἰς μελωδήματα ἐδηχῆ

Πάτριον πλῆθος νὰ συναγείρῃ.

Εἰς ἑλληνίδος μούσης ᾠδὴν

Ὁ Ἕλληρ τότε ἐνθουσιῶν

Ἕλληνας ψάλλας θὰ ἐδημήσῃ

Καὶ στέμμα μύρτων ἀδοφυνῶν

Τὰς κεφαλὰς τῶν θέλει κοσμήσει.

Τότε πατρίου χεῖλους παιδῶν

Τῶν μαχητῶν μας τὴν στρατιάν

Θὰ φερ' εἰς δόξαν νέων τροπαίων,

Καὶ εἰς τὴν δάφνην τὴν παλαιάν

Θὰ προσαρτήσῃ στέφανον νέον.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΒΛΑΧΟΣ.

ΔΙΔΑΧΟΡΑ.

ΣΦΕΝΑΟΝΟΒΟΑΙΣ ΜΟΥΤΒΑΙΝΗ. Πρὸ ἐτῶν ἀνευ-
ρέθη εἰς Μαραθῶνα σφενδοβολίς ἐκ μολύβδου τε-
τηγμένου. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς μιᾶς ἐπιφανείας ἦτο κε-
χαραγμένη ἡ λέξις *Δέξαι*, ἐκ δὲ τῆς ἐτέρας σκορπίος
ἐξέχουσαν ἔχων τὴν ἀκίδα, ὡς ἂν ἔλεγε πρὸς τὸν
ἐχθρὸν «καλῶς νὰ τὴν δεχθῆς.» Τὸ περιεργὸν τοῦτο
ἀρχαιολογικὸν ἀντικείμενον ἔχων εἰς τὴν ἐμὴν κα-
τοχὴν, ἐδώρησα τῷ γραμματεῖ τῆς Α. Μ. τοῦ βασι-
λέως, Κυρίῳ Κέπεν. Ε. Α.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ ΕΚ ΚΑΣΣΙΤΕΡΟΥ. Ἀνασκαπτο-
μένου πρὸ ἐτῶν τοῦ θεάτρου τοῦ Ἡρώδου εὐρέθησαν
πλησίον τῆς εἰσόδου δύο νομίσματα ἐκ κασσίτερου·
σημειωτέον δὲ ὅτι ἄχρις ὥρας οὔτε εἰς τὴν Ἑλλάδα
οὔτε εἰς τὴν Ἀσίαν εὐρέθησαν ἀρχαῖα ἐκ τοῦ μετάλλ-
λου τούτου. Τινὲς εἶπον ὅτι τὰ νομίσματα ταῦτα
ἐχρησίμευον ἴσως ἀντὶ εἰσιτηρίων καὶ ὅτι μετεφέ-
θησαν ἀλλαχόθεν. Ὁ κασσίτερος μετεκομίσθη τὸ
πρῶτον παρὰ τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῶν νήσων τοῦ Ἰνδι-
κοῦ πελάγους, αἵτινες ὡς προάγουσαι τοῦτο κα-
λοῦνται Ἰνδιστὶ *Καχιτερά* ἦτοι Κασσιτερίδες. Ε. Α.

ΑΡΧΑΙΑ ΛΑΡΝΑΞ. Εἰς τὴν νῆσον τὴν καλουμέ-
νην Ἡλιοδρόμια ἀνευρέθησαν περιεργότατοι τάφοι.
Γνωστὸν ὅτι εἰς τὰς ἀρχαίας λάρνακας ἀπετίθεντο
πλησίον τοῦ νεκροῦ λύχνοι, ἀγγεῖα, κλ. Ἀλλ' αἱ τῶν
νῦν Ἡλιοδρομίων περὶ ὧν ὀμιλοῦμεν περιέχουσι πρὸς
τὸ βάθος ἐτέραν μικράν, οἷον ἀποθήκην ἀφιερωμέ-
νην ἰδίως εἰς τὴν κατάθεσιν τῶν ἀγγείων. Τοιοῦτοι
τάφοι κατὰ πρῶτον εὐρέθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ε. ΔΑΝΔΕΡΕΡ.